MITALITAITEEN VUOSIKIRJA 2015

ÅRSBOK FÖR MEDALJKONST /// THE YEARBOOK OF MEDALLIC ART

SUOMEN MITALITAITEEN KILTA
GILLET FÖR MEDALJKONST I FINLAND

SISÄLLYSLUETTELO

ILKKA VOIONMAA Lukijalle 4

SUOMEN MITALITAITEEN KILTA 50 VUOTTA

HANNA TALASMÄKI Kilta 50 vuotta, juhlapäivä Tampereella 24.10.2015 6

Killan 50-vuotisjuhlakokous

ERKKI KANNOSTO Painajaisia ja päiväunia mitalissa 9

JAN PELSDONK Hollantilaiset mitalit: historia ja tulevaisuus 16

Dutch medals: history and future 19

TAPIO SUOMINEN Rakkaudesta - Suomen Mitalitaiteen Killan 50-vuotisnäyttely 29

ERKKI KANNOSTO Killan 50-vuotismitali *Uuden edessä* 32

GUNNEL SIEVERS Katsaus Suomen Mitalitaiteen Killan toimintaan vuosina 1985–2015 34

NORA TAPPER Vuosimitalikilpailu 2015 53

Mitalitaiteen vuosikilpailu 2015 – kilpailuehdotukset 55

HANNA TALASMÄKI FIDEM 2016 Belgia 64

MUISTOKIRJOITUKSIA

Anja Juurikkala 1923–2015 66

Kauko Räsänen 1926–2015 70

Arvo Aho 1924-2015 75

MARJA-LIISA LINDER Kosketuksen kestäviä - Kädestä käteen mitalitaidetta Pirkanmaalla 77

ILKKA VOIONMAA Poimintoja vuodelta 2015 79

Svenskt sammandrag 81

Summaries 86

Oikaisu 91

Info 98

HYVÄT LUKIJAT

Vuonna 2015 vietimme Suomen Mitalitaiteen Killan 50-vuotisjuhlaa. Puoli vuosisataa on pitkä aika ja sen aikana on myös mitalitaiteessa tapahtunut paljon.

Kilta perustettiin poistamaan puutetta, jonka mitalitaiteesta kiinnostuneet olivat Suomessa huomanneet: meiltä puuttui melkein kokonaan valettu mitalitaide. Mitalit olivat yleensä virallisia ja tilattuja, tekotavaltaan lyötyjä. Vapaat mitalit olivat harvinaisia. Killan perustajien mielestä mitalitaiteesta tiedettiin aivan liian vähän ja siksi he halusivat levittää asiallista tietoa aiheesta. Yhdistyksen perustamisen taustalla oli myös halu tukea taiteilijoita etenkin valettujen ja taloudellisesti epävarmojen mitalitöiden valmistamisessa. Tuolloin vallinnut vapautumisen ja muutoksen henki näkyi myös halussa tuoda uusia tuulia mitalitaiteeseen.

Killan perustamiskokouksessa 11.5.1965 oli läsnä 37 henkilöä, joista kaksi on elossa: Killan ensimmäinen puheenjohtaja, kunniapuheenjohtaja ja akateemikko Jorma K. Miettinen sekä ekonomi Klaus Selinheimo. Kokouksen osallistujat edustivat taiteilijoita, keräilijöitä ja museoita. Jäseniä oli ensimmäisen vuoden lopussa 80.

Valettujen mitalien valmistaminen oli alun alkaen Killan toiminnan ydinasioita. Jo vuonna 1965 valettiin ensimmäinen vuosimitali, Toivo Jaatisen *Panssarit*. Vuosimitalikilpailuja on järjestetty joka vuosi. Ainoastaan vuosina 1996, 1997 ja 2000 vuosimitali on valmistettu lyötynä. Monet näistä mitaleista on palkittu myös kansainvälisissä näyttelyissä. Vuosimitali kuului aluksi keräilijäjäsenen jäsenmaksuun. Tämä tuli kuitenkin kestämättömäksi, koska valmistuskustannukset vähitellen ylittivät roimasti jäsenmaksun. Tästä syystä Kilta oli pakotettu muuttamaan sääntöjään vuonna 2011 siten, että mitalin saa tilata erilliseen hintaan. Kaikki vuosimitalit viime vuoteen saakka on esitelty loistavasti Vuosikirjassa 2014 ja Killan kotisivulla, jossa on muutenkin paljon mitalitaiteesta ja Killasta.

Toinen tärkeä mitaliprojekti oli ja on presidenttimitalien sarja. Jo vuosina 1967–1968 valmistettiin edesmenneistä presidenteistä mitalit lyötynä, aina eri taiteilijan muovailemana. Ainoastaan nykyisestä presidentistä mitalia ei vielä ole tehty. Näyttelytoiminta on myös aina ollut Killalle tärkeä toimintamuoto. On ollut kotimaisia näyttelyitä varsinkin museoissa, mutta myös pienimuotoisempia pankeissa, kouluissa, kirjastoissa ja senioritaloissa. Varsinkin aikaisemmin oli yhteisnäyttelyitä myös muiden maiden kanssa. Tämä on tietenkin hyvä tapa saada mitaleille näkyvyyttä, kuten myös säännöllisesti pidettävät kirjalliset huutokauppamme.

Kilta on koko olemassaolonsa aikana toiminut mitalitaiteen asiantuntijana eri projekteissa, joko järjestelemällä kilpailuja tai antamalla asiantuntija-apua. Tämä on myös erinomainen keino levittää tietoa mitalitaiteesta.

Killalle on vuosien varrella kertynyt mittava mitalikokoelma, joka vuonna 1989 ainaistalletettiin Tampereen taidemuseoon ja jossa sitä kartutetaan koko ajan. Tampereella mitalit ovat saaneet asianmukaisen kodin, josta mitaleja on lainattu näyttelyihin ja käytetty museon omissa näyttelyissä.

Kilta oli alusta alkaen kansainvälisesti suuntautunut. Sen pitkäaikainen yleissihteeri, Kansallismuseon rahakammion intendentti Jouko Voionmaa, oli jo virkansa puolesta edustanut Suomea kansainvälisen mitaliliiton FIDEMin kokouksissa vuodesta 1953. Tästä johtuen Kilta jo vuonna 1973 sai järjestääkseen FIDEMin kongressin ja näyttelyn Helsinkiin. Kongressi on ollut Helsingissä myös vuonna 1990 ja Tampereella vuonna 2010. Suomi on muuten ainoa FIDEMin jäsenmaa, joka on järjestänyt kongressin kolme kertaa. Killan edustajia on myös ollut FIDEMin hallinnossa yleissihteerinä, puheenjohtajana, varainhoitajana ja hallituksen muuna jäsenenä.

Raimo Heino: **ILKKA VOIONMAA**, 1993

Killan muuta merkittävää kansainvälistä toimintaa olivat näyttelyt Kiinan Beijingissä ja Harbinissä syksyllä 1990, Silloisen tiedon mukaan oli ensimmäinen kerta, kun eurooppalaisten mitalien näyttely oli Kiinassa. Matkatoverina oli taiteilija Mauno Honkanen, joka jo matkalla muovaili aiheesta mitalin. Killan historia tarkemmin kuvattuna löytyy muualta tässä vuosikirjassa.

Kuten varmaan tiedätte, on mitalitaiteen suosio ollut pienoisessa laskussa, myös Killan jäsenmäärä on laskenut. Tämä ei valitettavasti ole mitään uutta, näin tapahtuu monessa yhdistyksessä. Mitaleita tilataan vähemmän kuin ennen, muut kuvataidemuodot ovat suositumpia. Näinä aikoina myös kulttuuripoliittinen ilmasto muuttuu. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on haluja yhdistää yhdistyksiä, jotka saavat OKM:n kautta veikkausvaroja toimintaansa, niin että muodostuisi suurempia yksikköjä. Äskettäin meille tuli kysely, jossa mm. kysyttiin, minkälaisen yhteisön kanssa Kilta haluaisi esimerkiksi yhdistyä tai tehdä tiivistä yhteistyötä. Tämä on kysymys, jonka myös Kilta joutuu ottamaan vakavasti ja mahdollisesti löytää samalla tavalla ajatteleva ja toimiva yhteistyökumppani. Nämä uudet tuulet varmaan heiluttavat myös Kiltaa ja sen taloutta. Nähtäväksi jää miten onnistumme pitämään mitalitaiteen elävänä. Olemme kuitenkin tässäkin suhteessa optimisteja.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia, jotka vuosien varrella ovat mahdollistaneet Killan toiminnan ja etenkin Tampereen taidemuseota. Tampereella järjestetty 50-vuotisnäyttely *Rakkaudesta* oli tästä oiva esimerkki. Näyttelytoimikunnassa oli Tampereen taidemuseon kokoelmapäällikkö Tapio Suomisen lisäksi Killan hallituksen taiteilijajäsenet Sakari Kannosto, Anne Meskanen-Barman ja Nora Tapper. Hieno näyttely Tampere-talon Talvipuutarhassa, Erkki Kannoston 50-vuotisjuhlamitali *Uuden edessä* sekä Jari Kuuluvaisen muovailema Killan vuosimitali 2015 *Rakkaus pysyvään, pysyvä rakkaus* kertovat, että mitalitaide vielä elää ja voi hyvin Suomessa.

Ilkka Voionmaa
puheenjohtaja
Suomen Mitalitaiteen Kilta

KILTA 50 VUOTTA JUHLAPÄIVÄ TAMPEREELLA 24.10.2015

HANNA TALASMÄKI

Mitalitaiteen Kilta juhlisti 50-vuotista taivaltaan Tampereella 24.10.2015 juhlapäivän merkeissä. Juhlapäivän ohjelma alkoi tutustumalla Tampereen museoiden kokoelmakeskukseen Tampereen Ruskossa. Tampereen taidemuseon kokoelmapäällikkö, Killan hallituksen jäsen Tapio Suominen sekä museon johtaja Taina Myllyharju esittelivät kokoelmakeskuksen tiloja ja Killan taidemuseolle talletettua mitalikokoelmaa.

Ruskosta siirryttiin Museokeskus Vapriikkiin lounaalle ja juhlakokoukseen auditorioon. Kokouksen avasi Killan puheenjohtaja Ilkka Voionmaa. Tervehdysten esittämisen jälkeen kutsuttiin kunniajäseneksi FT Gunnel Sievers. Suomen Numismaattinen Yhdistys muisti Killan 50-vuotista taivalta, puheenjohtaja Petteri Järvi luovutti Killalle SNY:n Suomen satavuotismitalin (Erkki Kannosto 2014). Kappaleen valu oli tehty alkuperäiseen kokoon, laajemmin juhlavuonna jaettu mitali on pienempi. Killan ansiomitali myönnettiin kuvanveistäjä Raimo Jaatiselle. Kuvanveistäjä Erkki Kannoston pitämässä esityksessä *Painajaisia ja päiväunia mitalissa*, pohdittiin mitalitaidetta kuvanveistäjän näkökulmasta. Viimeisenä puhujana oli Hollannin Leydenin Teylers Museumin kuraattori Jan Pelsdonk, joka esitelmöi hollantilaiseesta mitali- ja rahataiteesta aiheella *1915–2015, 100 years of developments in Dutch medallic art*.

Vapriikin kokouksen jälkeen siirryttiin Tampere-talon Talvipuutarhaan *Rakkaudesta* -näyttelyn avajaisiin. Killan 50-vuotisjuhlanäyttely esitteli läpileikkauksen Killan kattavasta mitalikokoelmasta. Tampereen taidemuseon ja Killan yhteistyöllä pystytetyn näyttelyn kuratoinnista vastasivat Tapio Suominen, Sakari Kannosto, Anne Meskanen-Barman ja Nora Tapper. Näyttelyä esittelee tarkemmin tuonnempana Tapio Suominen. Tampereen taidemuseon johtaja Taina Myllyharju avasi näyttelyn. Suomen kuvanveistäjäliiton puheenjohtaja Emma Helle luovutti ProSculptura-mitalin Killan puheenjohtaja Ilkka Voionmaalle.

I Juhlaväkeä Tampereen museoiden kokoelmakeskuksessa Tampereen Ruskossa, kuva: Hanna Talasmäki
II Kokoelmapäällikkö Tapio Suominen esittelee Killan taidemuseolle talletettua mitalikokoelmaa kokoelmatiloissa, kuva: Hanna Talasmäki
III FT Gunnel Sievers kutsuttiin Killan kunniajäseneksi. Onnittelemassa Killan varapuheenjohtaja Sakari Kannosto (vasemmalla) ja Killan varainhoitaja Kari Vaalas, kuva: Hanna Talasmäki
IV Teylers Museumin kuraattori Jan Pelsdonk, kuva: Hanna Talasmäki
V Tampereen taidemuseon johtaja Taina Myllyharju avasi näyttelyn, kuva: Juhani Haapamäki
VI Killan 50-vuotisnäyttely Tampere-talon Talvipuutarhassa, kuva: Juhani Haapamäki
VII Killan 50-vuotisnäyttely Tampere-talon Talvipuutarhassa, kuva: Juhani Haapamäki
VIII Juhlavieraita näyttelynavajaisissa. Oikealta vasemmalle: Gunnel Sievers, Ilkka Voionmaa, Kari Vaalas, Mikko Timisjärvi, Erkki Kannosto, Toivo Jaatinen, taka-alalla Jan Pelsdonk, kuva: Juhani Haapamäki
IX Suomen kuvanveistäjäliiton puheenjohtaja Emma Helle luovuttaa ProSculptura-mitalin Ilkka Voionmaalle, kuva: Juhani Haapamäki

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

I

II

III

IV

PAINAJAISIA JA PÄIVÄUNIA MITALISSA

ERKKI KANNOSTO

Teksti on tiivistelmä Erkki Kannoston esitelmästä, jonka hän piti Killan 50-vuotisjuhlakokouksessa Tampereella 24.10.2015.

Vanhaksi tulemisessa on hyvät ja huonot puolensa, niin itseni, kuin Killankin osalta. 1960-luvun puolessa välissä Suomessa oli jo joukko aktiivisia mitalin tekijä-kuvanveistäjiä. Täältä matkan päästä voidaan katsoa sitä kuinka kaikki alkoi; jo ensimmäiset vuosimitalikilpailut tuottivat hyvää satoa (Kullervo Leinonen, Leena Turpeinen, Putte Koivu, Toivo Jaatinen).

Killan talouden tukemiseksi perustettiin presidentti -sarja. Joukkoon valikoitui klassisia veistäjiä ja joku rämäpääkin. Tässä poimin pari esimerkkiä, joista ykkösenä on Aimo Tukiaisen Kekkonen-mitali. Aimo asetti riman niin ylös, ettei sitä ole juuri vieläkään ylitetty. Eila Hiltusen Mannerheim-mitalissa näkyy vahvana pyrkimys ulos.

Pekka Kontion Paasikivi-mitali selkeästi räjäytti tajunnan. ”Voiko presidenttiä kohdella näin, riittääkö muka presidenttimme muotokuvaksi pelkkä ääriviiva?”. Sanomista riitti konservatiivien keskusteluissa. Yksi kaikkien aikojen kauneimmista allegorioista löytyy Nina Ternon Ryti-mitalin kääntöpuolelta. Näennäisen abstrakti tausta aukeaa, kun tietää selityksen. Panssarivaunun telaketjun jäljet mudassa ja keskeltä nousee itu, uusi alku.

Koska mitalitaide ja numismaattiset vaatimukset olivat jämähtäneet asemiinsa jo 50-luvulla, auttoi Killan perustaminen osaltaan uuden luomisessa. Tästä alkoi valettujen mitalien nousukausi suomessa. Omat kontaktini mitalitaiteeseen aukenivat 70-luvun alussa. Tienasin elantoni kuvanveistäjien apulaisena. Metallimiehen koulutuksesta ennen Kuvataideakatemian koulua oli korvaamaton hyöty. Monet tehtäväni koskivat suurennoksia, pienennöksiä ja muottitekniikkaa. Kari Juvan ja Raimo Heinon renkinä törmäsin mitalitaiteeseen ja ylipäätään veistoksen sarjallisuuteen. 60-luvulla Laila Pullinen toi ensimmäisen kulmahiomakoneen valimolle italiasta, sekin oli ratkaiseva edistysaskel pronssin työstössä.

Mitalitaiteessa patinointi oli pronssivaiheen keskeisin haaste. Nuoret kuvanveistäjät (Jaatinen ja Nieminen), jotka olivat Wäinö Aaltosen apulaisina 40-luvulla, kertoivat, että, kun kaikesta oli pulaa, upotettiin muotokuvia pissaämpäreihin. Käytettiin myös vihtavettä tai kaivettiin veistoksia lehmänpaskaan. Silloin saattoi apulaisenkin sanoa antaneen kaikkensa. Pula-aika väistyi ja apteekkeihin saapui 50-luvulla onneksi lisää kemikaaleja, kuten hopeanitraatti ja rikkimaksa, jotka helpottivat ja lisäsivät patinointimahdollisuuksia. Ateneumiin tuli italialaisen kuvanveiston näyttely, siinä vuosikymmenen puolessa välissä. Nähtiin uutta ajattelua (Manzu, Emilio Greco) Euroopasta, joka vaikutti koko kuvanveistäjäkuntaan.

Esimerkin voimasta suomalaisetkin kuvanveistäjät saivat uusia virikkeitä. Realismi vaihtui selkeästi vapaampaan ilmaisuun. Veistoksia alettiin tehdä jopa suoraan vahalevyistä, esimerkkinä Antti Louhisto. Patinat saattoivat olla kuin teos olisi kaivettu tuhatvuotisesta haudasta. Sitä kutsuttiin potkupatinaksi. Osin potkupatina oli vain jätetty valun jälkeiseksi ja vain valukanavat oli poistettu ja mustattu. Tiedettiin, että italialaiset saattoivat jopa uunittaa veistoksen massattuna vielä toiseen kertaan, joten valamisen merkit oli huolella hävitetty (Renvall, Kontio, Nieminen, Ruusuvaara, Kivijärvi).

I Aimo Tukiainen: **URHO KEKKONEN**, 1967
II Eila Hiltunen: **C.G.E. MANNERHEIM**, 1967
III Pekka Kontio: **J.K. PAASIKIVI**, 1967
IV Nina Terno: **RISTO RYTI**, 1967
Kuvat: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo

V

VI

Vuonna 1973 Helsingissä järjestettiin kansainvälinen mitalibiennaali FIDEM. Taisin olla silloin Kari Juvalla renkinä, kun kuulin siitä. Tekijänä minua ei ollut edes tiedetty kutsua joukkoon, olinkohan edes kuvanveistäjäliiton jäsen. Silloin tuli kiire yrittää mukaan. Toinen mitaleistani esitti kedolla perhosen perässä liihottelevaa neitoa, ja toisella puolen peikko oli saanut keijukaisen saaliikseen. Sitten piti löytää mitalille nimi: kellarityöhuonetta vastapäätä oli Korkeavuorenkadun apteekki, ja siellä tytöt kirjoittivat minulle muistilappuun englanniksi nightmare - painajainen. Toinen mitaleistani esitti raskaana olevaa vaimoani. *Odotus* oli sen teoksen nimi. Nainen ikkunassa odottamassa ja toisella puolella raskaana oleva istuva kaunotar. Mitaleillani pääsin näyttelyn ulkopuolella olevaan myyntivitriiniin, ja kas kummaa, japanilainen keräilijä osti kummatkin. Menihän niitä muutama suomalaisiinkin kokoelmiin. Samoihin aikoihin pääsin kuvanveistäjäliiton jäseneksi.

Raimo Heino kertoi seuraavaa: Oskari Jauhiaisen äänestäjäjoukko kysyi kokouksessa, että osaakos tämä poika tehdä muotokuvaa? Heino vastasi, että ”en tiedä, mutta se on saatanan hyvä patinoimaan”. Se ratkaisi koko jutun ja niin olin sisällä. Patinat olivat silloin taas kovasti esillä, uutta etsittiin ja esimerkiksi Heikki Konttisen salainen musta patina askarrutti mieliä. Sen salaisuus taisi olla antimonivoi, jota sekoitettiin veteen ja se litku näytti juoksettuneen maidon ja veden sekoitukselta. Sitä ainetta minäkin sitten puhaltelin kupista fiksatiiviruiskulla kuumiin mitaleihin ja hengitin tietämättäni arsenikin luokkaa olevaa höyryä. Siitä sain sitten myrkytyksen ja kuumeen, astman ja allergian, joka hankalimmillaan kesti kaksi vuotta. Saman patinan kanssa pelannut kuvanveistäjä Jouko Toiviainen tunsi pyörtyvänsä Länsimäen ateljeessaan. Lähti siitä bussilla kohti sairaalaa, vaihtoi viime hetkessä taksiin ja sai selitettyä kuskille mikä on vikana. Päästessään sairaalaan Jouko oli jo tajuton. Saman tien hänelle vaihdettiin koko veri. Ravintola Kosmoksessa uutiset levisivät nopeasti, siihen loppui mustan patinan metsästys. Palattiin uudelleen Ehrströmin taidekäsityökirjan resepteihin. Tämä himoittu kirjaharvinaisuus oli varastettu jopa kaikista kirjastoista Tamperetta myöten ja levisi veistäjien keskuudessa valokopioina.

VII

Unto Pusa Teknillisen Korkeakoulun luennoitsijana korosti pelkistetyn viivan dynamiikkaa ja samoin muodon itseismerkitystä, joka on irrallaan tarinasta – sisällöstä. Lause kuului: ”kappale ottaa tilansa avaruudessa”. Se tarkoitti, että muodon tulee näyttää siltä, kuin aineen sisällä olisi voimia, jotka pakottavat pinnan jännitteiseen muotoonsa. Vastakohtana oli peltikanisteri, jossa on alipainetta. Näillä ohjattiin ajattelua täyteläisen plastisen muodon ymmärtämiseen. Itsekin olen käyttänyt käytännön esimerkkinä tyhjän ja täyden maitopurkin hienon hienoa eroa. Raimo Heino peri Pusan opettajan paikan TKK:ssa ja hänen oma väittämänsä koski sitä, kuinka veistoksen muodon ohetessa ympäröivän ilman aktiivisuus lisääntyy osaksi taideteosta. Esimerkkinä käytettiin muun muassa Alberto Giacomettin veistoksia. Heinolta opin kuinka tulee ymmärtää mitalin pintojen merkitys. Ei ollut vain kuva aihetta vähäarvoisemmalla taustalla. Oli jännitteinen kenttä, jossa jokaisella osa-alueella oli oma tärkeä roolinsa. Pintoja kiristettiin ja jännitettiin loppuun asti. Niin syntyi tunnistettava Heinon tyyli. Muutoinkin mitalitaiteessa on tunnistettavissa keskeisten veistäjien kädenjälki.

Yksi oivallus patinasta syntyi, kun olin Kain Tapperilla apulaisena. Hän oli käärinyt veljensä muotokuvan ammoniakilla kyllästettyihin rätteihin ja haisevana pakkauksena vienyt sen parvekkeelle. Sinne se oli unohtunut. Löysin sen käärön monen kuukauden kuluttua ja avatessani pakettia sieltä paljastui kiinnostava yllätys. Osin muotokuva oli kuin keraamisen vihreän kerroksen peittämä. Ja ne kohdat, jotka olivat vain ilmakosketuksessa ammoniakkiin, olivat kirkkaan sinisiä. Pelkkä kaasu suljetussa tilassa aikaan sai yllättävän väriefektin. Edelleen patinointi on vähän niin kuin henkimaailman hommaa. Se kävi ilmi kun olin auttamassa valimolla Kimmo Pyykön teosten patinointia. Kun monen pesemisen ja lisäilyn jälkeen olimme tyytyväisiä väritykseen, niin matkalla Kellokoskelta Galleria Sculptoriin muuttui blitsit ja ebonolit valkoiseksi härmeeksi. Kylmyys ulkona ja tiivistynyt ilmankosteus vaikutti niin voimakkaasti. Kerran vielä kaikkiin veistoksiin uusi kerros, taisi olla hopeanitraattia.

Mitalin kääntöpuoli on se puoli jossa veistäjän veri punnitaan. Toki teoksen tulee olla plastiselta ilmeeltään tasapainoinen, mutta sekä tekstin laadinta, että allegoria paljastavat harrastelijan ja ammattilaisen eron. Suomalaisen mitalitaiteen eittämättömiä tunnusmerkkejä on tietty kurinalaisuus ja laadukas tekstin sommittelu. Nykyteknologian avulla mahdollisuudet senkun paranevat. Olen itsekin käyttänyt 3D-ohjelman apua valetun mitalin tilapäisessä suurennoksessa, jotta olisin mahtunut muovailemaan pitkää tekstirimpsua numismaatikkojen satavuotismitaliin. Teksti ulos- tai sisäänpäin taivutettuna joko kruunaa sommittelun tai upottaa sen. Näin on ollut jo mestari Pisanon ajoista lähtien.

V Erkki Kannosto **NIGHTMARE**, 1973, kuva: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo
VI Erkki Kannosto **ODOTUS,** 1973, kuva: Erkki Kannosto
VII Raimo Heino **TAISTO AHTOLA** 1973, kuva: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo

VIII

IX

X

Hiljaisen huumorin taitajina Tukiainen, Heino ja Räsänenkin nousevat mielestäni eturiviin. Tällaisia ovat muun muassa lämpimästi myötäeletyt karikatyyrimäiset hahmot Heinon ja Tukiaisen mitaleissa: vaikkapa Heinon *Pentti Kaskipuro*, *Don Guijote* ja Taidehalli – mitalit, Tukiaiselta *Väinö Nuorteva* ja Kanavalehden *Uutisankka*.

Kauko Räsäsen mitaleista nousee esiin Suomen Ihotautilääkäri yhdistyksen mitali, jossa kääntöpuolella nähdään rakastelun jäljet rantahiekassa. Elegantti erotiikka leimaa Kaukon tuotantoa kautta linjan, sen jälkeen kun hän avioitui Katjansa kanssa.

Kun Raimo Heino keskusteluissamme lanseerasi minulle käsitteen ”pilkkamitali”, olin valmis kokeilemaan, jotain oppiakseni. Ehkä koulupoikamaisen ilkikurisesti löysin aiheen edestäni, väsäsin työnantajastani ja opettajastani pönäkän kuvan. Toiselle puolelle painoin ratsastavan tinasotilaan. Suurensin sille Heinon pullean pallean ja loihdin sille jalustan Gattamelatan tapaan. Siihen kaiversin Häiväojalta kuulemani Pilkka-fraasin toistuvat kulmat – poistuvat pulmat. Kun Heino myöhemmin näki mitalin, hän erittäin happamasti kommentoi muotokuvaansa ”Ensinnäkin mun mahani ei ala kaulasta ja toi luomi olisi saanut jäädä pois”. Ei kestänyt montaakaan vuotta, kun hän laati samasta aiheesta tosi hienon version. Siinä sain korvilleni kiertoteitse. Sittemmin tämä reipas saksalaissotilas on näyttäytynyt muovailemassani Numismaattisen yhdistyksen 100-vuotis juhlamitalissa. Tosin tässä välissä virtasi vettä Vantaassa noin 40 vuotta.

VIII Aimo Tukiainen: **VÄINÖ NUORTEVA**, 1967
IX Aimo Tukiainen: **KANAVA (UUTISANKKA)**, 1983
X Kauko Räsänen: **SUOMEN IHOTAUTILÄÄKÄRIYHDISTYS**, 1995
Kuvat: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo

Sekä omassa, että muiden tuotannossa mieltäni on kiehtonut ajan kesto, kuinka kuvata aikaa, sekä lyhyttä että pitkää ajan kulkua. Esimerkiksi Eila Hiltusen *Ihmisiä suviyössä*, jossa kuut ja auringot vuorottelevat, on hieno oivallus kesän öistä ja päivistä - rakkaudesta. Ilmari Kiannon mitalissa kömpelöt karhun jäljet yhdistyvät kaarevin viivoin ja kertovat verkkaisesta askelluksesta karjalaisessa ikimetsässä. Myös Matti Peltokankaan mitalissa on pieni haptinen ajan keston tuntu, sokeainkirjoitus houkuttaa silittämään niitä pieniä nyppylöitä.

Pertti Kukkosen *Muinaiset ajat* -mitalin tiimalasiteema ja se terä, joka nousee maasta kuin roudan nostamana, on jo sinällään kertomus ajasta. Kun siihen lisätään taiteilijan taltan jäljet jo patinoituun mitaliin, teos välittää myös taiteilijan intensiivistä läsnäoloa ja sitä työn kestoa, mitä talttaus on ajallisesti vaatinut. Vielä haluan mainita Pekka Kauhasen draaman, jossa haukka jahtaa jänistä. Siivet iskevät lumeen, koukistuneet kynnet jättävät jälkensä; on hetkiä jolloin joku kuolee, jotta elämä voisi jatkua toisaalla.

Monesti taiteilijan oman elämän tilanteet heijastuvat teoksien aiheissa, joskus intohimoisesti ja joskus viileän etäisesti. Rakkaus ja kaipuu toisen ihmisen luokse on kieltä ja rajoja ylittävä teema, joka aina löytää ymmärtäjänsä, missä mitalit sitten vaeltavatkin. Viime kädessä mitalitaiteen keskeinen aihe on aina ihminen ajassa: näkijänä, kokijana ja tekijänä. Siinä mitalien viehätys juuri piileekin.

XII

XIII

XI

XIV

XI Erkki Kannosto: **TOISTUVAT KULMAT (RAIMO HEINO)**, 1973
XII Erkki Kannosto: **NUMISMAATTISEN YHDISTYKSEN 100-VUOTISMITALI**, 2014
XIII Raimo Heino: **RAIMO HEINO -MITALI**, 1984
XIV Eila Hiltunen: **IHMISIÄ SUVIYÖSSÄ (F.E. SILLANPÄÄ -MITALI)**, 1959
Kuvat: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo

ILMARI KIANTO
ARCTOPHILACIUS CALAMNIUS

MUSIS
FAUNOQUE
CARUS

XV

XVI

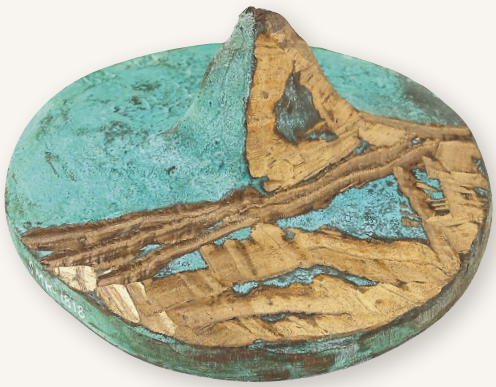

XVII

XVIII

XIX

Hyvät taiteilijat ja mitalitaiteen rakastajat, vain katsomalla taaksepäin voidaan mitata aikaa myös eteenpäin. Mitalitaiteella on ollut ihmeellinen selviytymisen taito aina Antonio Pisanon ajoista lähtien. Tavalla tai toisella se on aina saanut voimansa tarpeesta merkitä muistiin tekoja ja tilanteita, jotka tulee muistaa ja ihmisistä, joita ei tule unohtaa. Mitalitaide on olennainen osa kuvanveistäjien tietotaitoa, kulttuuria, jota meidänkin on osaltamme suojeltava, tuettava ja kannustettava. Killan 50-vuotinen taival on sen hienolla tavalla osoittanut. Optimistisesti ajattelen, Killalla on vielä pitkä taival edessään.

XV Eila Hiltunen: **ILMARI KIANTO**, 1958
XVI Matti Peltokangas: **KEVYT KOSKETUS**, 1981
XVII Pertti Kukkonen: **MUINAISET AJAT**, 1989
XVIII Pekka Kauhanen: **HYÖKKÄYS ERÄMAASSA**, 2001
XIX Toivo Jaatinen: **PISANELLO**, 1973
Kuvat: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo

HOLLANTILAISET MITALIT: HISTORIA JA TULEVAISUUS

JAN PELSDONK

Teksti on käännetty lyhennelmä Jan Pelsdonkin esitelmästä, jonka hän piti Killan 50-vuotisjuhlakokouksessa Tampereella 24.10.2015. Kuvanumerot viittaavat alkuperäisen tekstin kuviin.

Jan Pelsdonk (1971), on Teylers Museumin rahakammion amanuenssi, erikoisalana aikamme taidemitalit, rahalöydöt ja numismaattisten tietokantojen kehittäminen internetiin. Hän on Hollannin FIDEM–delegaatti ja toimii erilaisissa numismaattisissa yhdistyksissä ja museoyhdistyksissä.

Mitaleja tuotetaan pääasiassa kahdesta syystä: joko niille on henkilökohtainen syy – tilaajan muotokuva – tai ne ovat anonyymejä, tarkoitettu yleiseen käyttöön. Italialaiset toivat mitalit 1500-luvun alussa Hollantiin, mutta alussa ne olivat ainoastaan rikkaiden ja kuuluisien henkilöiden ”leikkikaluja”. Tuolloin tuotettiin korkealaatuisia muotokuvamitaleita, joista Quinten Metsys´n (n. 1466–1530) *Desiderius Erasmus* -mitali on hyvä esimerkki. Hollannissa oli jo keskiajalla käytössä myös muita mitaleja, joita nykyään pidettäisiin mitaleina, mutta jotka oikeammin olivat jokapäiväiseen käyttöön tarkoitettuja yksikertaisia rahakkeita tai jetoneja. Näiden joukosta löytyy kuitenkin myös korkeaa ammattitaitoa osoittavia mitaleja, kuten *Medal of the Schoolmasters Guild in the town of Middelburg* (KUVA 1).

Vuonna 1568 Hollanti kapinoi kuningastaan, Espanjan Filip II vastaan ja aloitti 80 vuotta kestäneen itsenäisyystaistelun. Tuona aikana tuotettiin paljon jetoneja, jotka kertoivat uutisia sodasta molempien osapuolien näkökulmasta; ne toimivat kuin metalliset sanomalehdet. Myös vapaille markkinoille tuotettiin monta historiallista mitalia, eikä ainoastaan rikkaita varten, vaan myös uudelle keskiluokkaiselle keräilijäryhmälle. Hollannin ”kultakautena” (noin vuosina 1585–1713) tuotettiin runsaati korkealaatuisia ammattimaisesti valmistettuja mitaleja Amsterdamissa ja muissa kaupungeissa. Kuuluisa esimerkki on Christoffel Adolphin (n. 1631–1684) mitali *Bredan rauha* - rauhan mitali (KUVA 2), joka aiheutti uuden sodan, koska se esitti Hollannin neidon (Pallas Atena) seisovan kaatuneen Medusan (Englannin kuninkaan Kaarle II) päällä. Kukoistavan kauden jälkeen mitalitaiteen hieno muotoilu taantui loistavasta ammattitaidosta tavallisen objektin valmistukseksi, jossa oli kuva etupuolella ja teksti toisella. Tästä esimerkkinä valtion rahapajassa teetetty Hollannin vesiviraston 500-vuotismitali, jota voidaan pitää erittäin tylsänä kappaleena (KUVA 3).

Onneksi syntyi Art Nouveau ja Hollannin mitalitaiteen uusi nousukausi. Art Nouveaun aikakausi merkitsi myönteistä muutosta mitalitaiteessa. Hollannin mitalitaide kukoisti jälleen, kiitos etenkin kolmen taiteilijan: Johannes Cornelis Wienecken (1872–1945), Victor Janvierin (1851–1911) ja Pier Jacobs Panderin (1864–1919). Johannes Cornelis Wienecke oli erittäin taitava mitalitaiteilija, joka omaksui täysin uuden tyylin mitalitaiteeseen. Uransa alussa hän työskenteli Pariisissa jonkin aikaa Victor Janvierin kanssa. Victor Janvier, toinen näistä kolmesta, kehitti mitalin mallinnuksen avuksi pienentävän koneen, pantografin. Pantografia käytettiin Hollannin Kuninkaallisessa rahapajassa tietokoneaikakauteen saakka. Kolmas merkittävä taiteilija oli Pier Jacobs Pander. Pander oli erittäin taitava kaivertaja ja suunnitteli myös Hollannin ensimmäiset Art Nouveau -kolikot vuonna 1898. Pander edisti Art Nouveau -tyyppistä, uudenlaista mitalisuunnittelua.

Tänä aikakautena hollantilais-belgialainen taidemitalien ystävien yhdistys, *Dutch-Belgian Association of Friends of the Art Medal* (1900–1914), toimi aktiivisesti ja tilasi useilta korkean tason mitalitaiteilijoilta sarjan kauniita Art Nouveau -mitaleja. Taiteilijoita olivat esimerkiksi Antonius (Toon) Stanislaus Nicolaas Ludovicus Dupuis (1877–1937), Lambertus Zijl (1866–1947), Elias Voet Jr. (1868–1940), Frederic (Fré) Engel (1879–1971), Jacob Jan van Goor (1874–1956), Johannes Corneius Wienecke (1872–1945) ja Christiaan Johannes (Chris) van der Hoef (1875–1933). I maailmansodan aikana yhdistys hajosi. Uusi, vielä nykyäänkin toimiva Hollannin taidemitaliyhdistys (*Dutch Art Medal Association*) perustettiin vasta vuonna 1925.

Hollannin kuninkaallinen numismaattinen seura (*Royal Dutch Numismatic Society*) perustettiin vuonna 1893. Numismaattisen seuran kiinnostus keskittyi vanhoihin mitaleihin, renessanssista noin vuoteen 1800. Hollannin taidemitaliyhdistys otti vastuulleen uudemman mitalitaiteen. 1900-luvun alkupuolella ei julkaistu lainkaan täysin kattavaa hollantilaisen mitalitaiteen katsausta. Ainoastaan *Begeer* -yhtiö julkaisi sarjan kirjoja 1970-luvun keskivaiheille saakka, joten paljon työtä on vielä tekemättä. Hajanaista tietoa mitalitaitelijoista ja mitaleista löytyy julkaisuista *Muntkoerier* (vuodesta 1972), *De Geuzenpenning* (1951-1976) and *De Beeldenaar* (vuodesta 1977). Hollannin kuninkaallinen numismaattinen seura ja Hollannin taidemitaliyhdistys alkoivat julkaista vuonna 1977 *De Beldenaar* -aikakausilehteä, jossa on tarjolla runsaasti tietoa mitaleista.

Art Deco seurasi joustavasti Art Nouveau'ta Hollannin mitalitaiteessa. Yksi tärkeimmistä taiteilijoista oli edellä mainittu Chris van der Hoef, joka loi muutaman hyvin tyylillisesti vahvan mitalin, joista *Death of art painter Jan Toorop* (KUVA 4) on hyvänä esimerkkinä. Noin vuonna 1940 mitalinen maisema muuttui jälleen. Kuvat ja tekstit lähestyivät "working style" -tyyliä. Hyvä esimerkki on Pieter Starreveldin (1911–1989) kolme toisen maailmansodan muistomitalia, joista tässä esillä *Repression suffered* (KUVA 5) sekä Ludwig Wenckebachin (1895-1962) saksalaisten miehitystä kritisoiva mitali Jeanne Verspyck van der Elst:stä (1895-1962) (KUVA 6).

1950-luvulla mitalitaide kehittyi kahteen pääsuuntaan. Perinteisen mitalin, kuten Marinus Kutterinkin *Repairs after the Flood of 1953* (KUVA 7), rinnalle kehittyi toinen muoto, jolle oli tärkeää tasapaino etu- ja takasivun, kuvan ja kirjoituksen välillä. Uuden muodon johtohahmoina toimivat taidekoulujen opettajat Jan Bronner (1881–1972) ja Piet Esser (1914–2004) (KUVA 8) sekä myöhemmin Geer Steyn (1945–) (KUVA 9). Heidän oppilaansa, kuten Loekie Metz (1918–2004) (KUVA 10), Wilfried Put (1932-), Charlotte van Pallandt (1898-1997) (KUVA 12), Eric Claus (1936-) ja jo aiemmin mainittu Pieter Starreveld alkoivat myös luoda uudenlaista mitalitaidetta. Heidän mitaleissaan näkyy sekä puolien välinen, että kuvan ja tekstin välinen hieno tasapaino, joista Eric Clausin *Ubbo Emmius* -mitali (KUVA 11) toimii hienona esimerkkinä.

Molemmat mitalityypit esiintyvät myös nykypäivänä. Molemmilla mitalityypeillä on omat yleisönsä ja keräilijänsä. Samanaikaisesti näkyy kasvava kuilu valetun ja lyödyn mitalin välillä; yhä useammat taiteilijat siirtyivät muovaamaan valettuja mitaleita. Tämä näkyy hyvin myös Teylers Museumin mitalikokoelmassa, joka käsittää yhteensä noin 16 000 mitalia ja rahaa. Valettujen ja lyötyjen mitalien välinen määrällinen suhde oli 1930-luvulla 20/80, 1940-luvulla noin 50/50 ja 2000-luvulle tultaessa 75/25. Vuoden 2000 jälkeen valettujen ja lyötyjen suhde on jo 80/20. Keskinäiseen suhteeseen vaikuttavat monet asiat, kuten se että Teylers Museumilla ei ole täydellistä mitalien kokoelmaa ja että luvuissa ovat mukana myös jetonit, jotka useimmiten ovat lyötyjä. Nykyään kuitenkin melkein kaikki uudet hollantilaiset taidemitalit ovat valettuja.

Abstraktia mitalia luodessa mitalin rajat tuntuvat sulkeutuvan. Mitalin rajoja tulkitaan subjektiivisesti, jokainen tulkitsee niitä omista lähtökohdistaan. Kysymys "Mikä on mitali?" jakaa sekä mitalien keräilijöiden että taiteilijoiden mielipiteitä. Kysymys nousi keskiöön hollantilaisessa mitalitaiteessa vuosituhannen vaihteen molemmin puolin ja muodosti kasvavan kuilun eri puolten keräilijöiden ja taiteilijoiden välille. Esimerkiksi Barbara Kletterin (1960-) mitalia *Extending universe* (KUVA 13) sekä ylistettiin, että kritisoitiin taidekriitikoiden toimesta. Theo van de Vathorstin (1934-) mitali

Happy New Year 1969 (KUVA 14) 1960-luvun lopulta näyttää, ettei kysymys ollut uusi.

Merkittävä osa mitalitaiteilijoista oli 1950-luvun murroksen ajan mitalitaiteilijoiden ja opettajien Bronnerin, Esserin ja Steynin oppilaita. He keskittyvät valamiseen, kuten myös heidän oppilaansa. Viime vuosikymmenen aikana taidekouluissa on valitettavasti lopetettu mitalitaiteen ammattimainen opetus, joten yhä harvemmat opiskelijat tulevat kosketuksiin mitalitaiteen kanssa. Myös eräät valimot ovat lopettaneet toimintansa. Hämmästyttävää kyllä, tämä ei ole hollantilaisen mitalitaiteen loppu. Uusia mitalitaiteilijoita tulee ja uusia tekniikoita ja materiaaleja, kuten lasia ja muovia, sovelletaan. Erilaiset tietokonepohjaiset tekniikat, kuten 3D-printatut mitalit tekevät tuloaan, hyvänä esimerkkinä Jennifer Hoesin (1973-) 3D-printattu mitali *Endless medal* (KUVA 15)

Nykyään hollantilaiset mitalit kehittyvät muutamaan eri suuntaan. Ihmiset käsittävät eri tavoin sen, mikä määritellään mitaliksi. Mitaliksi määrittelyssä on kyse myös taiteilijan vapaudesta. Jos taiteilija luo teoksen ja kutsuu sitä mitaliksi, keitä me olemme tuomitsemaan? Muut ihmiset, keräilijät, saavat tahoillaan päättää liittääkö mitalin omaan kokoelmaansa. Keräilijöillä on laaja valikoima eri tyylisiä mitaleita, joista valita. Alun alkaen, kuten tämän esityksenkin alussa, nimettiin kaksi mitalin tuottamisen syytä: henkilökohtainen (henkilömitali) ja anonyymi, eli mitalit, jotka ovat tarkoitettu yleiseen käyttöön. Nykyään nämä ryhmät ovat jatkaneet jakaantumistaan. Keräilijät usein keskittyvät pienempiin ryhmiin: jotkut keräävät historiallisia, vuosisatoja sitten tuotettuja korkean ammattitaidon mitaleita, toiset taas keskittyvät käytössä olleisiin kiltamitaleihin ja jetoneihin, joilla saattaa olla yksinkertaisempi muotoilu. Uudet taidemitalit jakautuvat myös kahteen ryhmään: klassisesti muotoiltuihin sekä abstrakteihin mitaleihin, jotka on valmistettu eri materiaaleista ja eri tekniikoilla. Jennifer Hoesin uudenlaista mitalitaidetta edustava *Endless medal* (2012) vaikuttaa loputtomalta, jos seuraa sen reunaa. Se ilmentää hyvin taidemitalin loputtomia eri mahdollisuuksia. Voimme vain arvailla mitä tulevaisuus tuo tullessaan!

FIGURE 1 Anonymous, **MEDAL OF THE SCHOOLMASTERS GUILD IN THE TOWN OF MIDDELBURG**. Brass, 1628, 40mm. (Teylers Museum, Haarlem)

DUTCH MEDALS: HISTORY AND FUTURE

JAN PELSDONK

INTRODUCTION

On 24 October 2015, The Guild of Medallic Art in Finland celebrated its 50th year anniversary with a special meeting and medal exhibition in Tampere. This article is based on a lecture on the developments in Dutch medal art, given during this meeting. It gives a short history of Dutch medals and it focuses on the last Century.

PERSONAL AND ANONYMOUS

Looking closer at Dutch medals, the recent Dutch developments appear to be the result of a continuous combination between actions and reactions in the past. In 1991, Marjan Scharloo wrote in *Mitali Medaljen* about the history of Dutch medals. The article you are reading now reveals more of the recent developments.

Medals are mainly produced for two reasons. Either they have a personal purpose – for instance with the portrait of the commissioner – or they are anonymous and for general use. The first group is where the art medal originates and developed to the objects as we know today. It finds its roots in the Italian Renaissance. At first medals were exclusive 'toys' for the rich and famous. As a result, portrait medals of high quality were produced. Amongst the first Dutch medals in this group is the famous medal of Desiderius Erasmus (c. 1469-1536), by Quinten Metsys (c. 1466-1530).

In a broader sense, long before the Renaissance, medals existed already. Small medals were in use especially in Medieval Europe, but even already in the Roman Empire, for instance as payment tokens in brothels. There exist different definitions of medals. Off course a lot of medals in this second group cannot be regarded as art medals. At the same time, they have a lot in common. Most important is that they are coin-like objects, without the law-regulated payment function of regular coinage.

Anonymous medals were often for daily use. For instance as payment-token for the poor, often with simple designs. Better designed but still very low relief coin-like objects are jetons, used for calculation purposes. Some of the objects in the 'anonymous' group however, show skilled craftsmanship, like some of the medals of the Dutch guilds (FIGURE 1).

2

In 1568 the Dutch start an uprising against their lord, Philip II of Spain. This marks the start of the Dutch war of independence, ending 80 years later with the peace treaty of Münster. In those days, also numerous so called historical medals were produced, mainly at the several Mints in The Netherlands. Those medals, like the jetons, were issued in higher numbers. This made it easier for the receivers and buyers to start a collection and that is what happened. No longer medals were only produced for - and collected by the upper class. A new group of interested people emerges: the middle class citizens. In those days, a vast quantity of medals is produced for the free market. During the war, numerous jetons were produced who, depending on the issuer, depicted news-facts from both parties in the war. Almost every time something important happened, these jetons were used like a metal newspaper to wide-spread a victory over the enemy.

RISE AND FALL

The earliest Dutch medal collector known by name is Philips of Marnix, lord of Saint-Aldegonde (1540-1598). His collection was sold in July 1599, together with his library. Every book was described in detail, but the gold, silver and bronze numismatic objects were squeezed together in one single lot. Later-on, auction catalogues show a growing interest in the subject. Teylers Museum houses the oldest still existing private collection of medals in The Netherlands. The over 2000 medals were in possession of Pieter Teyler van der Hulst (1702-1778), founder of the museum.

The sixteenth Century covers the Dutch golden Age, which was emerging thanks to the Fall of Antwerp in 1585 (where a lot of wealthy people like merchants fled to the North, mainly to Amsterdam) and faded away around the Peace of Utrecht in 1713 (in which days the role of Dutch naval power was diminished). During this period, medal collecting was boosted by the high craftsmanship medals produced in Amsterdam and other cities.

One of the famous examples is the medal of Christoffel Adolphi (c. 1631-1684) on the *Peace of Breda* (FIGURE 2). A peace medal that in fact caused a war. It marks the end of the Second Anglo-Dutch War in 1667. Depicted is the glorious Dutch Republic with the Dutch Virgin (Pallas Athena) standing on the fallen evil (Medusa). Medusa vaguely has the face of the English king, and the exergue shows the text 'procul hinc mala bestia' (free translated:

disappear from here, ferocious beast). Charles II, king of England, was not amused seeing this medal. It was one of the items mentioned in the following declaration of war shortly after: the Third Anglo-Dutch War was a fact.

After this regardless the many wars very prosperous period, Dutch medallic art sunk away slowly from high design craftsmanship towards a standard object with an image on the obverse and a text on the reverse. FIGURE 3 shows that it could go even worse: for the 500th(!) anniversary of one of the Dutch water boards, a medal was commissioned at the Dutch State Mint. The result was an extremely boring object, with only plain text on both obverse and reverse.

3

In this period, the *Dutch-Belgian Association of Friends of the Art Medal* was active, from 1900 until the outbreak of the First World War in 1914. This association ordered a series of interesting Art Noveau medals, created by several outstanding medal artists, like Toon Dupuis (1877-1937), Lambertus Zijl (1866-1947), Elias Voet junior (1868-1940), Fré Jeltsema (1879-1971), Jacob Jan van Goor (1874-1956) and Chris van der Hoef (1875-1933).

In the First World War, the association dissolved into nothing. It took ten years until a new medal association, the still active *Dutch Art Medal Association*, was erected in 1925.

NEW BOOST

The Art Nouveau-period marked a positive change in medal art. It started a bit later than in France, but Dutch medal art boosted once again thanks to three persons in particular. The first is Johannes Wienecke (1872-1945). He was a highly skilled medal artist who adapted the new style. In the beginning of his career, he worked for a while in Paris, with Victor Janvier (1851-1911). This approved to be very useful for his future career. Janvier, the second of the three persons, was inventor of the pantograph reducing machine. Thanks to this machine, at the Dutch Royal Mint in use right until the introduction of computers, uncountable designs were easily enlarged or reduced. This opened a new, fast way of producing bigger quantities of medals with a proper design. The third person is Pier Pander (1864-1919). He was not only a highly skilled engraver; in 1898 he also created the first Art Nouveau coins in The Netherlands, with the portrait of the newly inaugurated young Queen Wilhelmina. They boosted the new, fresh way of designing medals.

It was in this same period, in between the World Wars, that writers lost interest in producing overviews of newly produced medals. Up to then, important publications were written. Well known and still in use are the books by Van Loon, with an overview of Dutch historical medals up to the beginning of the 18th Century (when the books were published). After this, additional overviews were printed, amidst others from Dirks. In the beginning, also the yearbook of the *Royal Dutch Numismatic Society* (issued since 1893) published a lot of articles on – in those days – modern medals. In the beginning of the 20th Century, the society's interest shifted more towards 'old' medals, from Renaissance up to circa 1800. Since that moment, a widening gap is visible. For the time being, there exists no as complete as possible overview of Dutch medals in the 20th Century. Only the – still existing – Begeer Company published a series of books about their own production, continuing until the middle of the 1970's. A lot of scattered information about medals and artists is scattered published in – amidst others – the *Muntkoerier* (since 1972), the *De Geuzenpenning* (1951-1976) and bimonthly the *De Beeldenaar* (since 1977). The last magazine is a joint production from the *Royal Dutch Numismatic Society* and the *Dutch Art Medal Association*.

FIGURE 2 Christoffel Adolphi, **PEACE OF BREDA**. Silver, 1668, 71mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 3 Anonymous, **500 YEARS WATERBOARD HEYCOP**. Bronze, 1885, 51mm. (Teylers Museum, Haarlem)

4

ART DECO AND FORTIES

The Art Deco fluently followed the Art Nouveau in Dutch Medal art. One of the important names is Chris van der Hoef (1875-1933). He produced a couple of stylistic very strong medals, like shown on FIGURE 4. Around the 1940's the medallic landscape is changing once again. The images and text are changing towards a more 'working style' of approach. Medals show straight text and less fluent lines. A good example is the medal of Pieter Starreveld (1911-1989). In the middle of the Second World War, he created dies – directly cut in glowing steel – for three medals commemorating the war. Since he was so convinced the war couldn't last long, they were ready before the war even ended. Only the last number of the year 194.. was left open. Off course if the German occupiers had seen the dies, lives would have been at stake. That is why the producer, Van Kempen in Zeist, hid the dies away behind a newly build wall. After the war, he couldn't remember exactly at which spot, so he had to tear down the whole wall before production could start (FIGURE 5).

In the same year Starreveld was busy creating his medals, another medal artist, Ludwig Wenckebach (1895-1962), had a family meeting for which occasion he made a medal for artist and family member Jeanne Verspyck van der Elst (FIGURE 6). The text on the reverse ('I hate this cold wind from the east') on first sight refers to the weather conditions, but it is quite clear he refers to the German occupation. Later he designed the first after war series of coins. He was chosen – with consent of the Queen – because of his attitude against the occupiers. Who knows what role this medal played in his career.

PARALLEL PRODUCTION

In the fifties, medal art shifts over two main lines. In the old days, they were mainly traditional – like the one from Kutterink about the flood of 1953 (FIGURE 7), but now parallel another art form emerges. Leading persons for this new form are the teachers at two art academies, Jan Bronner (1881-1972), Piet Esser (1914-2004, FIGURE 8) and later also Geer Steyn (1945, FIGURE 9). Their pupils – like Loekie Metz (1918-2004, FIGURE 10), Wilfried Put (1932)

5

6

7

FIGURE 4 Chris van der Hoef, **DEATH OF ART PAINTER JAN TOOROP**. Bronze, 1928, 107mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 5 Pieter Starreveld, **REPRESSION SUFFERED**. Bronze, 1945 (1942), 59mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 6 Ludwig Wenckebach, **JEANNE VERSPYCK AND GERMAN OCCUPATION**. Bronze, 1942, 95mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 7 Marinus Kutterink, **REPAIRS AFTER THE FLOOD OF 1953**. Bronze, 1953, 66mm. (Teylers Museum, Haarlem)

8

9

10

and the previous mentioned Pieter Starreveld – also start to create medals. Their medals show a balance between obverse and reverse, image and lettering. This is clearly shown by the Shakespeare medal of Piet Esser and the Emmius medal (FIGURE 11) of Eric Claus (1936). One of the autodidact medallists in this period is Charlotte van Pallandt (1898-1997, FIGURE 12).

Since then and up to the present day, both types of medals exist next to each other. They often both attract their own interested public and collectors. This division runs more or less parallel with a widening gap between struck - and casted medals. The medal press is more and more seen as an inferior way to produce medals. This attitude is visible in the medal collection of Teylers Museum. This museum has a fine collection of c. 16.000 medals and coins. The base of the collection has been laid by the middle of the 18th Century by the founder of the museum. In the 19th Century the curators tried to collect a complete set of Dutch medals and they came far. In the 20th Century, due to the Russian Revolution, the wealth of *Teylers Foundation* was diminished since their investments in Russia evaporated. Hardly any new medal was bought. The 21st Century brings new élan, thanks to efforts to make the collection more visible, in which the internet plays a key-role. This is one of the reasons, that in 2014 an important private collection of over 350 Dutch art medals – collection De Koning – was donated to the museum.

Looking at Teylers collection, a shift between cast and struck medals is visible. The percentage cast/struck shifts from 20/80 in the thirties, over 50/50 in the forties, to 75/25 in the period until 2000. After the year 2000 even an 80/20 rate is visible. Off course this percentages are influenced by multiple factors. The museum's collection does not give a complete overview of Dutch medallic art and in the numbers are also other kind of medals, like the payment tokens I've talked about before. They are more likely to be struck than cast. In fact, in the last decades almost every modern art medal in The Netherlands has been cast.

The medal press plays an important role for the general public, thanks to the profitable rate production/costs. Those medals are cheaper to produce in bigger quantities. Unfortunately their designs are often less interesting, caused by a lack of artistic influence. This creates a widening gap between the 'general public' and the art medal. A lot of people just see the mass produced don't even know about the existence of medal art. Let us hope, this will change soon.

11

FIGURE 8 Piet Esser, **WILLIAM SHAKESPEARE**. Bronze, 1964, 50mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 9 Geer Steyn, **YEAR MEDAL 1998 'SPIDER'**. Terracotta, 1998, 70mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 10 Loekie Metz, **DESIDERIUS ERASMUS**. Bronze, 1969, 63mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 11 Eric Claus, **UBBO EMMIUS**. Bronze, 1964, 80mm. (Teylers Museum, Haarlem)

12

A·ROLAND HOLST·
1888-1976

13

MERRY CHRISTMAS
HAPPY 1968

14

MAAR JUIST EINDIGHEID, VOORBIJGAN

15

ABSTRACT

More abstract medals were produced as well, as 'the king and the bird' of Linda Verkaaik (1956). But by creating abstract medals, the limits of the medal are closing in. It appears that those limits are interpreted differently from person to person. The question 'what is a medal?' kept the Dutch medal art world in hostage around the turn of the Century. It fuelled the widening gap between collectors and artists of both sides. Medals like the one From Barbara Kletter (1960, FIGURE 13) were both admired and written down in critics. That this question wasn't new shows a New Year's medal (FIGURE 14) dating in the end of the sixties by Theo van de Vathorst (1934).

The last decade, the academies ended professional teaching of medal art. This means that fewer students come in contact with medals. Also some casting companies ended their production. But surprisingly, this is not the end of Dutch medals. New artists are evolving and – even more interesting – new ways of production are adapted. Amongst the new artists are also graphic designers. Computer techniques are emerging, like the 3D printed medals of Jennifer Hoes (1973) show. Other artists are using different materials, like glass, stone and plastics.

CONCLUSIONS

Currently, Dutch medals are developing in a couple of directions. The definition of a medal is depending on the people involved. What one person calls a medal, someone else will not. Basically it is up to the freedom of the artist. If the artist produces an object and calls it a medal, who are we to judge? It is up to other people, like collectors, to choose to add that object in their collections.

Medal collectors have a broad variety of medals to choose from. In the beginning of this article, personal and anonymous medals were distinguished. Nowadays, these two groups can be divided even further. Some people collect historical medals, produced centuries ago. They are often of high craftsmanship. Others are focussing on medals that have been in use, like payment tokens and guilds medals. Mainly – but not always – they have a simple design. The modern art medals fall apart in two groups as well: classic designs next to abstract shapes, produced in a broad variety of materials and techniques. Some collectors like to gather only medals from one of those four groups. Others however, are rather crossing borders and collect medals from multiple groups.

The recently produced medal of FIGURE 15 appears to be endless if one follows one of the sides. It underlines the endless variations of art medals. We can only wonder what the medallic future will bring us in the coming 50 years, until the Guild will celebrate its 100th anniversary!

- Marjan Scharloo 'An introduction to Dutch medals' *Mitali Medaljen* 2 (1991) 7-19.
- Gerard van Loon, *Beschryving der Nederlandsche historipenningen* 4 volumes ('s-Gravenhage 1723-1731).
- Jacob Dirks, *Penningkundig repertorium. Mededeelingen ter aanvulling van de penninggeschiedenis der Nederlanden* 2 volumes (Amsterdam 1879-1890).
- www.teylersmuseum.nl/en/collection/coins-and-medals-overview

FIGURE 12 Charlotte van Pallandt, Poet Adriaan Roland Holst. Bronze, 1976, 93mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 13 Barbara Kletter, **EXTENDING UNIVERSE**. Stainless steel, 1997, 83x24 mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 14 Theo van de Vathorst, **HAPPY NEW YEAR 1969**. Carton, 1968, 69mm. (Teylers Museum, Haarlem)
FIGURE 15 Jennifer Hoes, **ENDLESS MEDAL** (3d printed, engraved by Daniel Houwer). Silver, 2012, 68mm. (Teylers Museum, Haarlem)

I

II

III

RAKKAUDESTA SUOMEN MITALITAITEEN KILLAN 50-VUOTISNÄYTTELY

TAPIO SUOMINEN

Killan juhlanäyttelyn teema oli sama kuin vuosimitalikilpailun, *Rakkaudesta*. Teema viittasi energiaan ja liikkeelle panevaan voimaan. Rajaamatta jäi, mihin rakkaus kohdistuu ja juuri siksi käsite toimi riittävän väljästi teosvalinnan työkaluna. Näyttelytyöryhmä lähestyi teemaa vapaasti ja epäsystemaattisesti, minkä seurauksena toki moni aiheeseen sopiva mitali joutui jäämään näyttelyn ulkopuolelle. Tavoitteena oli silti tarjota monipuolinen kattaus kasvattamatta näyttelyn teosmäärää uuvuttavaksi. Tampere-talon talvipuutarhaan pääsi näytille satakunta mitalia kaksoiskappaleineen. Pääosa koottiin Killan omasta kokoelmasta. Sitä täydennettiin uudemmilla teoksilla, joita ei ole ehditty liittää kokoelmaan. Vuosimitalikilpailun satona saatiin muutama uusi hieno mitali näyttelyyn. Rakkausaihetta suoraan käsittelivät esimerkiksi Jari Kuuluvaisen ja Juha Wellingin mitalit.

Talvipuutarha oli mittakaavaltaan ja valaistukseltaan mitaleille sopiva. Kymmenkunta Ikean kalusteista soviteltua vitriiniä toimivat alustana harppovalle kronologialle 1960-luvulta nykypäivään. Mitaleita oli siis kohtalaisen tasaisesti Killan toimintavuosilta riippumatta siitä, miten tuotannon määrä on vaihdellut eri aikoina. Kävijämäärätietoja ei ole käytettävissä, mutta saavutettavuus oli hyvä, koska näyttelyyn oli vapaa pääsy, ja tila oli kuukauden ajan avoinna Tampere-talon noin 25 000

potentiaaliselle vieraalle. Silti kuten arvata saattaa, päivälehtiä näyttely ei kiinnostanut. Ainakin Tampereella taidekritiikki on joutunut väistymään tärkeämpien tai mainostajia enemmän innostavien aiheiden tieltä. Kuitenkin alan tärkeällä foorumilla eli Taide-lehdessä näyttelyä ja mitalitaidetta käsiteltiin myönteiseen sävyyn kolmen aukeaman verran.

Rakkaudesta-termi sopii kuvaamaan intohimoista asennetta taiteeseen, mutta teema näkyi näyttelyn teoksissakin monitahoisesti. Henkilökuvissa se usein selittää kohdehenkilön suhdetta maailmaan varaamalla mitalin kääntöpuolen hänen elämänsä merkityksellisille asioille. Takasivun attribuutit samalla syventävät ja kirjoittavat tarinaa itse henkilöstä, siitä mikä hänessä on luonteenomaista ja arvostettavaa. Virallisemmissa muotokuvissa kuva-aiheet yleensä välittävät tietoa asemasta ja toimialasta.

Henkilömitalin ei tarvitse olla edes näköiskuva. Hyvä esimerkki on Kauko Räsäsen viettelevä Kari Rahiala -mitali symbolisine naishamoineen. Mitalin takasivu on täynnä arkista tavaraa, kuten tunnetulle keräilijälle hyvin sopii. Dietrich Kloselle mitalin kohde edustaakin ”onnellisen keräilijän prototyyppiä”. Lopputulos on kiehtova kulttuurinen lähikuva, kuin manifestaatio siitä, mitä Räsänen vastasi näyttelynsä lehdistötilaisuudessa Tampereella 2001 kysymykseen mitalitaiteen luonteesta: yksityiskohtien taidetta.

Kauneus asuu pienissä asioissa, jotka laajenevat katsojan mielessä yleisempiin yhteyksiin. Näyttelyn taiteilijamuotokuvat heijastivat yhtä hyvin rakkautta taiteeseen kuin sen rajatumpiin aiheisiin, kuten Reijo Paavilaisen *Rakastan naisiasi Modigliani*. Heikki Häiväojan *Sotainvalidien veljesliitto* kantoi ajatusta rakkaudesta isänmaata kohtaan - aihe, johon mitalitaide ehkä mielikuvissa tyypillisesti liittyy. Näyttelyssä oli esimerkkejä myös uskonnollisesta ja maallisemmasta rakkaudesta sekä eroottisia sävyjä sisältäviä mitaleita. Läpäisevänä periaatteena kulki kuitenkin mitalintekijän myötätuntoisuus aihettaan kohtaan, jopa sellaisissa tapauksissa, kun teosten sisältönä teosten sisältönä ovat katastrofit tai epäoikeudenmukaisuus, mainittakoon vaikkapa Erik Mäkisen *Maanjäristys* (1995). Samalla suunnalla operoi Raimo Jaatisen 1975 muovailema mitali *Moshe Yossolevich lähtee leirille:* etusivulla pikkupoika on astumassa liikuttavasti hahmoteltuun junaan, jonka todellisen luonteen takasivu paljastaa.

Moshe Yossolevich -mitali ja sen plastoliini- ja kipsimallit olivat esillä erityisessä vitriinissä, jonka avulla havainnollistettiin mitaleiden valmistusta ja syntyprosessia. Samassa yhteydessä oli nähtävissä muovailuvälineitä, materiaaleja, työkaluja ja silikonikumisia positiivimalleja. Lämmin kiitos Toivo ja Raimo Jaatiselle ja kaikille materiaaleja lainanneille.

IV

V

NÄYTTELYN JÄRJESTÄJÄT

Tampereen taidemuseo, Suomen Mitalitaiteen Kilta

NÄYTTELYN SUUNNITTELU

Sakari Kannosto, Anne Meskanen-Barman, Nora Tapper, Tapio Suominen

NÄYTTELYARKKITEHTI

Elina Rantasaari

GRAAFINEN SUUNNITTELU

Mako Niemelä

TAMPERE-TALON TALVIPUUTARHA

24.10.–24.11.2015

I Näkymä Suomen Mitalitaiteen Killan 50-vuotisnäyttelystä, kuva: Jari Kuusenaho
II Toivo Jaatinen esittelee mitalin valmistuksen välineitä, kuva: Juhani Haapamäki
III Kauko Räsänen: **KARI RAHIALA**, 1997, lyöty pronssi, kuva: Jari Kuusenaho
IV Raimo Jaatinen: **MOSHE YOSSELEVICH LÄHTEE LEIRILLE**, 1995, valettu pronssi, kuva: Jari Kuusenaho
V Näkymä Suomen Mitalitaiteen Killan 50-vuotisnäyttelystä, kuva: Jari Kuusenaho

KILLAN 50-VUOTISMITALI
Uuden edessä

KUVANVEISTÄJÄ ERKKI KANNOSTO

Ilkka Voionmaa soitti ja kertoi ilmoitusluontoisena asiana, että nyt tarvittaisiin kiireesti mitalia Killan 50-vuotisjuhliin. ”Rahaa ei juuri ole ja teithän mitalin isäni pikatilauksella myös Killan 10-vuotisjuhliinkin. Pieni mitsku ja halvalla. Mikä on kustannusarviosi? Kaksi viikkoa aikaa, et kieltäydy!”

Tässä sitä taas oltiin. Muistan kuinka Raimo Heino sanoi aina olevansa pohjoismaiden nopein kuvanveistäjä. Hän saattoikin ottaa muotin mitalin puolikkaasta, kun vasta toinen puoli teoksesta oli muovailtu. Siihen plastoliinin täyttämään muotin puolikkaaseen hän sitten väkersi taustapuolen ja näin kohdistuskin oli aina täydellinen. Mitali valmistui Topi Jaatisen valettavaksi, alta aikayksikön.

Toimeen tarttuminen on ollut myös minunkin parhaita puoliani, joten ajatuksissani alkoi risteillä tuntemani Killan perustanut miesjoukko. Sosiaalisen luonteenpiirteensä lisäksi ainoa yhdistävä tekijä näiden eri ammat-

tialoja edustavien herrojen välillä olivat numismatiikka ja mitalit. Ajattelin, että tilanteessa, jossa Kilta perustettiin he olivat uuden asian edessä. Oli otettava askel, jonka tulevaisuudesta ei voinut olla mitään varmuutta. Tätä hetkeä yritin tavoitella mitalia veistäessäni.

Ajatuskuvioissani olikin yllättävän lyhyt matka neitseellisestä tilanteesta ensisuudelmaan. Olen työstänyt aihetta ryijyissäni, keramiikkavadeissani sekä puupiirroksissani lukuisia kertoja. Nyt halusin tarkentaa kuvaamaani tilannetta empimisen ja uuden kokemisen ensihetkeen.

Tuumin, että samalta on tuntunut herraporukasta, kun he päättivät perustaa uuden yhdistyksen ajamaan mitalinkerääjien etua.

Annetussa ajassa tein haasteessa parhaani. Valurikin oli sama Raiskisen Koruvalimo, kuin 40 vuotta sitten. Nyt vain poika oli jatkamassa isänsä hienoa ammattia.

Niin kuin juhlapuheessani totesin, ajan ja hetken illuusion kuvaaminen on veistäjän ammattitaidon konstikkaimpia asioita.

Kuten vanhoissa maljapuheissa todetaan – olkoon tämä malja kuin ensisuudelman hetki, ainutkertainen ja ikimuistettava.

KATSAUS SUOMEN MITALITAITEEN KILLAN TOIMINTAAN VUOSINA 1985–2015

GUNNEL SIEVERS

Suomen Mitalitaiteen Kilta, jäljempänä Kilta, täytti 50 vuotta vuonna 2015. Killasta ja sen alkuajoista on kirjoittanut ansiokkaasti Leena Passi teoksessaan *Mitali XX. Suomen Mitalitaiteen Kilta: 20 toiminnan vuotta* (1985), jossa on kerrottu kattavasti Killasta tekstein ja kuvin. Teos on samalla Tuomiokirkon Kryptassa järjestetyn 20-vuotisnäyttelyn luettelo. Arvo Aho on kirjoittanut lyhyen jatkokatsauksen Killan toimintaan *Mitali – Medaljen* -lehdessä (nro 2/1990) vuosina 1985–1990 ja siinä olevia tietoja on sisällytetty tähän artikkeliin. Nyt käsillä oleva teksti ei ole yhtä kattava kuin Passin, mutta pyrkii kertomaan siitä, mitä Kilta on saanut aikaan vuoden 1985 jälkeen.

NÄYTTELYT

Killan näkyvintä toimintaa on ollut näyttelyjen järjestäminen. On järjestetty sekä kotimaisia, että ulkomaisia näyttelyitä, eräät näyttelyt ovat toistuneet useana vuonna ja jotkut ovat kiertäneet useilla paikkakunnilla. Näyttelyt saavat tässä katsauksessa suuren tilan, koska ne ovat olleet omiaan tekemään mitalitaidetta tunnetuksi suurelle yleisölle ja samalla lisänneet alan tietoutta. 1980–1990 -lukujen näyttelyistä on kerrottu vastaavan vuoden *Mitali – Medaljen* -lehdissä ja 2000-luvun näyttelyistä *Mitalitaiteen vuosikirjoissa*.

NÄYTTELYT HVITTRÄSKISSÄ

Eliel Saarisen kotimuseossa Hvitträskissä Kirkkonummella järjestettiin mitalinäyttelyitä kesäisin vuodesta 1971, jolloin esiteltiin uusinta mitalitaidetta. Vuonna 1972 esiteltiin Aimo Tukiaisen tuotantoa ja vuonna 1973 oli vuorossa Kauko Räsänen. Sen jälkeen tuli tauko. Vuoden 1985 kesänäyttelyssä ns. Mitalimontussa esiteltiin kuuden taiteilijan teoksia, sen jälkeen Raimo Heinon (1988), Heikki Häiväojan (1989), Toivo Jaatisen (1990) ja Terho Sakin (1991) mitaleja. Vuonna 1992 esiteltiin uudelleen Aimo Tukiaista, sitä seurasi Pirkko Viitasalo

(1993), Kaarina Tarkka (1994), Erik Mäkinen (1995), Reijo Paavilainen (1996) sekä Pirkko Nukari ja Tapio Junno (1997). Vuonna 1998 mitaleja oli kahdeksalta nuorelta taiteilijalta: Sami Aho, Päivi Hellman, Tero Lounas, Juha Menna, Mika-Matti Nieminen, Aarno Rankka, Jani Rättyä ja Sirpa Vartti. Vuoden 1999 taiteilija oli Anja Juurikkala, jonka näyttelyn järjesti Kansallismuseo. Näyttelyt järjestettiin Suomen Kuvanveistäjäliiton kesänäyttelyn yhteydessä Opetusministeriön tuella. Hvitträskin näyttelyt loppuivat valitettavasti siihen, kun talo siirtyi Museovirastolle ja peruskorjattiin. Näyttelyt olivat tärkeitä Killalle siinä mielessä, että siellä kävi paljon turisteja niin koti- kuin ulkomailta, joten – ainakin voi toivoa – mitalitaiteen ilosanoma levisi laajasti.

NÄYTTELYT TAMPEREEN TAIDEMUSEOSSA

Killan yhteistyö Tampereen taidemuseon – Pirkanmaan aluetaidemuseon kanssa oli alkanut jo vuonna 1975, kun Killan 10-vuotisnäyttely pidettiin Tampereella. Syvempi yhteistyö alkoi keväällä 1988, kun tarkoituksena oli tallettaa Killan mitalikokoelma Tampereelle. Ennakoiden tätä museo järjesti syksyllä 1988 näyttelyn, joka oli laaja läpileikkaus maamme mitalitaiteen vaiheista 1900-luvun alkupuolelta 1980-luvulle saakka. Seuraavana keväänä maalis-toukokuussa 1989 museo kokosi näyttelyn Killan ainaistalletetuista mitaleista nimellä *Suomalaista mitalitaidetta*. Taidemuseota on esitelty *Mitali – Medaljen* -lehdessä 1/1989 ja *Mitalitaiteen vuosikirjoissa* 2004 ja 2009.

KAUKO RÄSÄNEN: PUOLI VUOSISATAA TAIDETTA 21.10.2001–6.1.2002

Killan kunniajäsenen Kauko Räsäsen täyttäessä 75 vuotta Tampereen taidemuseo järjesti retrospektiivisen näyttelyn. Otsikko johtuu siitä, että 50 vuotta aiemmin Räsänen oli tehnyt ensimmäisen julkisen mitalinsa: *Helsingin olympialaisten muistomitali*n (1951-1952). Räsäsen kaikki mitalit on lueteltu ja kuvattu *Mitalitaiteen vuosikirjassa 2001*.

KULTTUURI

Kun kuvanveistäjän luomuksesta pursuaa ilmoille rummun pärinää

II

TOIVO JAATINEN: MITALI SOIKOON! 12.5.–3.8.2003

Killan kunniajäsen Toivo Jaatinen on myös laaja-alainen mitalintekijä. Hänen näyttelynsä Tampereella oli monipuolinen; paitsi mitaleja hänellä oli siellä myös itse rakentama suuri soitin, torvirumpu, jota avajaisissa soitti itse taiteilija – siitä näyttelyn nimi. Mitalit on lueteltu ja kuvattu *Mitalitaiteen vuosikirjassa 2002*.

RETRO. HEIKKI HÄIVÄOJAN MITALIT JA VEISTOKSIA 12.6.–22.8.2004

Heikki Häiväojan, myös Killan kunniajäsen~~en~~, täyttäessä 75 vuotta järjestettiin Tampereella taas suuri näyttely. Hänen mitalituotantonsa on lueteltu ja kuvattu *Mitalitaiteen vuosikirjassa 2003*.

MUITA MITALINÄYTTELYITÄ TAMPEREELLA

Anja Juurikkalan lahjoitettua mitalituotantonsa Killalle vuonna 2009, museo järjesti erillisen pienen näyttelyn, joka toi hyvin esiin Juurikkalan taiteen. Kansainvälinen *FIDEM XXXI* -näyttely vuonna 2010 oli museolle suuri urakka (ks. FIDEM-näyttelyt). Myös Killan 40- ja 50-vuotisnäyttelyt olivat Tampereella, siitä enemmän kohdassa Killan tasavuotisnäyttelyt.

I Anja Juurikkalan näyttelyn avajaiset Hvitträskissä v. 1999. Anja Juurikkala keskellä, hänestä oikealla Pekka Sarvas ja Veikko Löyttyniemi
II Toivo Jaatisen mitalinäyttelyn avajaisista Karjalainen-lehdessä

III

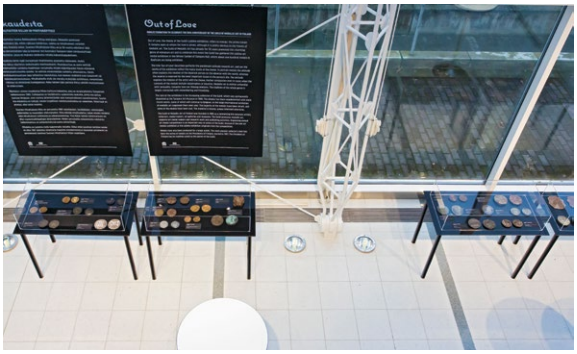

IV

KILLAN TASAVUOTISNÄYTTELYT

Leena Passin *Mitali XX* -historiikissa on käsitelty *Mitali 10* - ja *MITALI XX* -näyttelyitä, joten niistä ei tässä sen enempää.

KÄMMENEN KOKOINEN AVARUUS. SUOMEN MITALITAITEEN KILTA 30 VUOTTA

Kilta halusi järjestää 30-vuotisnäyttelynsä muualla kuin Helsingissä. Näyttely saatiinkin Oulun kaupunginkirjastoon syksyllä 1995. Näyttelyä varten teetettiin näyttelyarkkitehti Börje Rajalinin suunnittelemat matkavitriinit. Näyttelyssä oli noin 500 mitalia 67 taiteilijalta, joten se oli laaja katsaus suomalaiseen mitalitaiteeseen. Näyttely vitriineineen siirtyi sitten Alajärven Nelimarkka -museoon, jonka johtaja oli mitalien asiantuntija Leena Passi. Näyttely oli siellä avoinna loka-marraskuussa 1995.

SUOMEN MITALITAITEEN KILTA 40 VUOTTA

40-vuotisnäyttelyitä oli oikeastaan kaksi: Tampereen taidemuseossa maalis-toukokuussa 2005 ja Salon Taidemuseo Veturitallissa Suomen Kuvanveistäjäliiton 95-vuotisjuhlanäyttely *Sculptor2005* yhteydessä samana kesänä. Tampereen näyttely oli samanaikaisesti Vuoden nuoren taiteilijan, Viggo Wallensköldin, näyttelyn kanssa, joten se takasi tavallista suuremman yleisön. Näyttelyistä kerrotaan laajemmin *Mitalitaiteen vuosikirjassa 2005*.

RAKKAUDESTA. SUOMEN MITALITAITEEN KILLAN 50-VUOTISNÄYTTELY

Myös tämä näyttely oli Tampereella, tällä kertaa Tampere-talon Talvipuutarhassa 24.10.–24.11.2015. Näyttelystä on kerrottu enemmän muualla tässä vuosikirjassa.

FIDEM-KONGRESSIEN NÄYTTELYT SUOMESSA

FIDEM XXII HELSINKI 1990

Kongressin näyttely Helsingin taidemuseon tiloissa Meilahdessa oli laaja sisältäen 1237 mitalia, monet kaksoiskappaleina, joten sen pystyttäminen vaati paljon työtä. Näyttelyn kuraattorina oli kuvanveistäjä Raimo Heino ja koordinoinnista vastasi Rahakammion Pekka Sarvas. Käytännön toteutuksessa olivat mukana myös Mauno Honkanen sekä näyttelysihteerinä Outi Järvinen. Näyttely oli avoinna 13.6.–30.8.1990. Tuukka Talvio Kansallismuseon Rahakammiosta toimitti näyttelyn luettelon. Börje Rajalin suunnitteli vitriinit, jotka rakennettiin paikan päällä. Kongressin yhteydessä järjestettiin myös eril-

III Nelimarkka-museon 30-vuotisnäyttelyn avajaisissa (vasemmalta) sen avaaja kansanedustaja Marjatta Vehkaoja, museonjohtaja Leena Passi ja puheenjohtaja Arvo Aho, kuva: I. Voionmaa
IV Näkymä Suomen Mitalitaiteen Killan 50-vuotisnäyttelystä, kuva: Jari Kuusenaho

V

VI

lisnäyttelyitä. AMER-Yhtymän galleriassa oli mitaleja Presidentti Urho Kekkosen kokoelmasta ja Helsingin yliopiston päärakennuksessa oli yliopistomitalien näyttely, molempien kuraattorina oli Tuukka Talvio. Tiedekeskus Heurekassa esiteltiin maamme tiede- ja teknologiamitaleja, näyttelyn pystytti Leena Passi.

FIDEM XXXI TAMPERE 2010

Tampereen taidemuseo järjesti FIDEM XXXI -kongressiin liittyvän kansainvälisen mitalinäyttelyn *Mitalitaidetta maailmalta - Art Medal in a Global World*. Näyttelyn kuraattorina toimi Tapio Suominen ja näyttelyarkkitehtina Elina Rantasaari. Sen osana esiteltiin pirkanmaalaisten kuvanveistäjien teoksia otsikolla *Puhuvaa ainetta — Talking substance*. Näyttely oli avoinna 17.6.–29.8.2010. Siinä oli lähes 1000 mitalia 27 maasta. Suomen osastossa oli 54 mitalia 31 taiteilijalta sekä nuorten kilpailuun osallistuneen kolmen virolaisen opiskelijan neljä mitalia. Näyttelyn luettelon toimitti Tapio Suominen ja sen liitteenä olivat ensimmäistä kertaa kaikkien mitalien kuvat DVD:llä. Näyttely ja luettelo saivat erittäin myönteisen vastaanoton, monet pitävät niitä vieläkin voittamattomina. Kongressiin järjestelyt onnistuivat myös loistavasti.

Kilta oli järjestänyt kongressin yhteyteen kaksi erillisnäyttelyä. Galleria Saskiassa oli myyntinäyttely *Suomalaista mitalitaidetta ja pienoisveistoksia*, jossa Killan matkavitriineihin oli pantu esille sekä Killan omaa mitalituotantoa, että useamman taiteilijan tuotantoa. Näyttely oli auki kesäkuussa 2010 ja sen kuraattorina toimi Erkki Kannosto. Tampereen pääkirjastossa Metsossa järjestettiin kesäkuussa kahden viikon ajan näyttely suomalaisista kirjailijoista mitaleissa. Mitalit olivat yksityiskokoelmasta. Näyttelyn pani esille taiteilija Mauno Honkanen Tampereen taidemuseon lainaamiin vitriineihin. Myös Hiekan museo sekä Lenin-museo olivat kongressin kunniaksi panneet esille mitaleja omista kokoelmistaan.

VUOSIMITALIKILPAILUN EHDOTUSTEN ESITTELY

Killan sääntöihin on kirjattu, että vuosimitalikilpailujen ehdotusten pitää olla esillä yleisön katseltavana.

Aluksi pankkien konttorit olivat vieraanvaraisia ja hyviä näyttelypaikkoja (1985–1988, 1990). Kansallismuseon Rahakammiossa näyttely on ollut vuosina 1994–1996 sekä 2014. Muita paikkoja ovat olleet mm. Helsingin yliopiston päärakennus (2003) ja Yliopistomuseo (Snellman-aiheinen vuosimitalikilpailu, 2006). Taidekoulut ja -akatemiat ovat isännöineet useasti näyttelyä: Kuvataideakatemia (1993, 1997–1998, 2007), Turun taideakatemia (2007) ja Kankaanpään taidekoulu (1999). Tampereen taidemuseo (1989) ja Amos Anderssonin museo

V Näkymä FIDEM XXII Helsinki 1990 näyttelystä, kuva: T. Aho
VI Näkymä FIDEM XXXI kongressin näyttelystä v. 2010, kuva: M-A. Pelsdonk

VII

(Runeberg-aiheinen vuosimitalikilpailu, 2004) ovat myös olleet erinomaisia näyttelypaikkoja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tiloissa esiteltiin Elias Lönnrot-aiheisen vuosimitalikilpailun mitalit (2002). Pääasiassa näyttelyt edellisissä paikoissa ovat olleet jopa kuukauden auki. Killan toimistossa on pidetty näyttely vuosina 1991 ja 2001 ja vuodesta 2010 lähtien vuosittain. Viime vuosina näyttely on ollut avoimena kaksi päivää. A- ja B-luokan ehdotukset on pyritty esittelemään myös Killan kevätkokousten yhteydessä sekä nettigalleriassa vuodesta 2010.

MUITA KOTIMAISIA NÄYTTELYITÄ

Killalla oli varsinkin 1980–1990 -luvuilla paljon näyttelyitä eri puolella Suomea. Tällaisilla paikallisilla näyttelyillä on ollut suuri merkitys, koska paikallinen lehdistö käsitteli niitä laajasti, paljon enemmän kuin isoissa kaupungeissa, missä näyttelyt hukkuivat muuhun tarjontaan.

1980-LUKU

Kansallismuseon Rahakammion uusituissa tiloissa keväällä 1986 Killan kanssa yhteistyössä tehty näyttely esitteli valettuja ja lyötyjä mitaleita, jotka olivat kiertäneet edellisenä talvena Neuvostoliitossa. Yleensä Rahakammion hienot mitalinäyttelyt eivät ole olleet yhteistyötä Killan kanssa, mutta ansaitsevat kuitenkin tässä maininnan, koska niillä on ollut suuri näkyvyys. Rahakammion pysyvä näyttely on aina ollut yleisön ihailtavissa vuoteen 2016 saakka. Vantaan pääkirjastossa oli vuodenvaihteessa 1985–1986 melkein 100 mitalin näyttely *Mitali – suurta pienessä*. Opetusministeriön kahvilassa oli Killan näyttely tammikuussa 1986. Vuonna 1988 Killalla oli jopa kolme erillisnäyttelyä: mitalinäyttely Porvoon Kappalaisentalossa tammikuussa, *Mitalin monet kasvot* Lahden historiallisessa museossa toukokuussa ja saman vuoden syksyllä Lohjan Museossa, kaksi viimeksi mainittua yhteistyössä museoiden kanssa.

1990-LUKU

Raimo Heino esitteli syksyllä 1993 AMERin Kulttuurisäätiön Galleriassa yhteistyössä Killan ja Kansallismuseon rahakammion kanssa toteutetussa näyttelyssä tuotannostaan 61 mitalia sekä veistoksia. Satakunnan museossa Porissa oli vuonna 1995 ympäristövuoden kunniaksi järjestetty pienimuotoinen näyttely ympäristöaiheisista mitaleista. Imatran taidemuseossa esiteltiin yli 50 taitelijan mitalituotantoa yhteistyössä Nelimarkka-museon ja Killan kanssa Leena Passin kuratoimana vuonna 1997. Keski-Suomen museo Jyväskylässä järjesti vuonna 1999 mitalinäyttelyn *Metalliin lyödyt sankarit*, jossa esiteltiin museon kokoelmia, Killan vuosimitalit 1965–1997 sekä Aimo Tukiaisen kaikki valetut mitalit. Mäntän Honkahovissa oli mitalisymposiumin aikaan heinäkuussa 1997 suomalaisten nykymitalien näyttely *Mitalin kutsu*, jossa esiteltiin yhdeksän taiteilijan teoksia. Kankaanpään taidekoulun symposiumin yhteydessä oli nykymitalien näyttely 1999.

2000-LUKU

Kilta järjesti yhdessä Urheilumuseon kanssa urheiluaiheisten taidemitalien näyttelyn Urheilumuseossa keväällä 2001, *PRO URHEILU* -kutsukilpailun jälkeen. Kilta sai mahdollisuuden järjestää mitalinäyttelyn Purnuun kesällä 2002, jolloin käytössä oli kokonainen halli. Killan matkavitriineissä esiteltiin 51 mitalia 18 taiteilijalta. Lisäksi esillä oli yksityiskokoelmasta lainattu kirjailijamitalien näyttely, jossa oli 64 mitalia 37 taiteilijalta. Kuraattoreina toimivat Mauno Honkanen ja Ilkka Voionmaa.

VII OPM:n kansliapäällikkö Jaakko Numminen onnittelee kuvanveistäjä Vilho Härkösestä tämän voitettua vuosimitalikilpailun teemana J.L. Runeberg v. 2004, taaempana Peter Holmberg, kuva: I. Voionmaa

Vuoden 2007 mitalisymposiumin aikana valmistuneet mitalit, pienoisveistoksia sekä vuosimitalikilpailun ehdotukset olivat esillä Taideakatemian teatteriaulassa vuonna 2007. Mikael Agricola -kilpailun ehdotukset olivat esillä Turun vanhassa raatihuoneessa, Tuomiokirkossa, Liedon Vanhanlinnassa sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tiloissa Helsingissä kesällä 2008. Tampereen FIDEM -näyttelyssä olleet suomalaiset mitalit olivat koko syksyn 2010 esillä Helsingissä Nordean Senaatintorin konttorin pääaulassa.

Vuosien varrella on ollut myös pienempiä näyttelyitä esim. Mäkelänrinteen lukiossa/iltakoulussa (1992, 2013), SPR Veripalvelun tiloissa Helsingissä (1992), senioritalossa (2014) ja alkuaikoina eräissä pankeissa ja vakuutusyhtiöissä. Kaikista jäsenten järjestämistä näyttelyistä ei ole tietoa, vaikka nekin ovat olleet tärkeitä mitaleja esiteltäessä.

KILLAN NETTIGALLERIA

Killan kotisivulle www.mitalitaide.fi perustettiin Galleria, joka valmistui sopivasti Tampereen FIDEM -kongressin alla vuonna 2010. Ensimmäinen näyttely esitteli Turun taideakatemiassa tehtyjä mitaleja. Vuonna 2012 esillä oli kansainvälisen kuvataiteen opiskelijoille suunnatun taidemitalikilpailun parhaimmistoa. Vuonna 2014 galleriassa oli esillä Emil Wikströmin 150-vuotisjuhlavuotta juhlistanut mitalinäyttely. Galleriassa on vuodesta 2012 esitelty Killan vuosimitalikilpailujen A- ja B-luokan ehdotuksia.

NÄYTTELYT ULKOMAILLA

NEUVOSTOLIITON JA PUOLAN KIERTÄVÄ MITALINÄYTTELY

Talvella 1985–1986 suomalaista mitalitaidetta esitettiin Neuvostoliitossa. Näyttelyn päävastuu oli Opetusministeriöllä ja Kansallismuseolla, mutta myös Kilta osallistui siihen. Näyttely oli laaja: 216 mitalia 25 taiteilijalta. Ensimmäinen etappi oli Leningradin Eremitaasin taidemuseo lokakuussa 1985. Sieltä näyttely siirtyi Moskovaan ja lopuksi Riikaan. Näyttely oli kesän 1986 esillä Kansallismuseossa, mistä se jatkoi hiukan uudistettuna talveksi 1986–1987 Puolaan (Torúniin, Varsovaan, Krakovaan, ja Wrocławiin). Neuvostoliiton ja Puolan kiertonäyttelystä on olemassa mitali, jonka muovaili Kauko Räsänen. Se lahjoitettiin kaikkiin museoihin, joissa näyttely oli esillä.

FINNISH ART MEDALS -NÄYTTELY KALIFORNIAN BERKELEYSSÄ

Vuonna 1986 oli *Finnfest 86* -festivaali, jossa oli erillinen näyttely käsittäen 64 suomalaista mitalia. Tämän näyttelyn pystytti Heikki Hongisto, joka itse vei mitalit paikan päälle.

FIDEM-NÄYTTELYT

Killan taiteilijoita on yleensä osallistunut FIDEMin kongressien yhteydessä pidettyihin näyttelyihin. Jokaisella jäsenmaalla on mitalikiintiönsä, mikä sisältää kaksoiskappaleet. Näin ollen mitalien määrä vaihtelee kongressista toiseen. Seuraavassa on lueteltu kongressit käsiteltävältä ajanjaksolta, suluissa mitalien lukumäärä (kaksoiskappaleita ei ole luvuissa) ja montako taiteilijaa osallistui. FIDEM XXI Colorado Springs 1987 (61;20), FIDEM XXII Helsinki 1990 (91;41), FIDEM XXIII Lontoo 1992 (44;18), FIDEM XXIV Budapest 1994 (53;25), FIDEM XXV Neuchâtel 1996 (26;15), FIDEM XXVI Haag 1998 (48;30), FIDEM XXVII Weimar 2000 (35;24), FIDEM XXVIII Pariisi 2002 (47;32), FIDEM XXIX Seixal 2004 (42;24), FIDEM XXX Colorado Springs 2007 (34;24), FIDEM XXXI Tampere 2010 (54;30), FIDEM XXXII Glasgow 2012 (27;17), FIDEM XXXIII Sofia 2014 (19;14). Vuosien 1990 ja 2010 näyttelyistä on erillinen selostus kohdassa Näyttelyt.

SUOMALAISTEN MITALIEN NÄYTTELY SUOMEN HAAGIN SUURLÄHETYSTÖSSÄ 1998

FIDEM XXVI kongressin aikana Kilta järjesti näyttelyn Suomen Haagin suurlähetystöön. Näyttely oli osa kongressin virallista ohjelmaa. Siinä esitellyt 38 mitalia oli muovaillut Raimo Jaatinen, Pertti Kukkonen, Erik Mäkinen, Kauko Räsänen, Pirkko Viitasalo, Assi Madekivi sekä seitsemän nuorta taiteilijaa saman vuoden Hvitträsk -näyttelystä.

VIII

ART MEDALS FROM FINLAND MITALINÄYTTELYT KIINASSA

Syksyllä 1990 Ilkka Voionmaa ja Mauno Honkanen veivät Kiinan Beijingiin suomalaisia mitaleja *Art Medals from Finland* -näyttelyyn. Näyttelyn mahdollisti Suomen ja Kiinan välinen kulttuurivaihtosopimus. Sen kustansi Opetusministeriö ja apua tuli myös Suomi-Kiina Seuralta. Mitalit (196 mitalia, 370 kpl, 65 taiteilijalta) saatiin Tampereen taidemuseosta ja yksityisiltä tahoilta. Näyttely pidettiin Beijingin taideteollisessa korkeakoulussa. Tämä oli tiettävästi ensimmäinen kerta, kun eurooppalaisia mitaleja näytettiin Kiinassa. Beijingistä näyttelyn vei eteenpäin Harbiniin Leena Passi. Täällä näyttely oli yli vuodenvaihteen.

ART MEDALS FROM FINLAND. MITALINÄYTTELY LATVIAN RIIASSA

Latviassa mitalitaide oli korkeassa kurssissa, joten Kilta järjesti Riikaan näyttelyn kesällä 1993. Mitalit oli tuotu autolla pari päivää ennen avajaisia ja näyttelyn pystyttivät Raimo Jaatinen, Mauno Honkanen ja Ilkka Voionmaa. Näyttelyssä oli 103 mitalia 12 taiteilijalta. Avajaisiin tehtiin retki, johon osallistui 10 kiltalaista.

KILPAILUT

VUOSIMITALIKILPAILUT

Vuosimitalikilpailut on vuosittain selostettu tarkasti *Mitali – Medaljen* lehdessä ja Mitalitaiteen vuosikirjassa, niin myös vuoden 2015 kilpailu toisaalla tässä. Mukana oli usein voittajien haastattelut ja mietteet mitalitaiteesta. Ilkka Voionmaa on koonnut vuosimitalit kuvineen vuoteen 1999 saakka (*Mitali – Medaljen* 1/1990, 2/1990 ja 2/1999) ja kattava kooste kuvineen kaikista Killan vuosimitaleista löytyy Hanna Talasmäen kokoamana *Mitalitaiteen vuosikirjasta* 2014.

KUVATAITEEN OPISKELIJOIDEN TAIDEMITALIKILPAILUT (NS. NUORTEN KILPAILUT)

Vuonna 2000 Killan hallitus päätti, että kuvataiteen opiskelijoille järjestetään taidemitalikilpailuja, joilla lisätään opiskelijoiden kiinnostusta mitalitaidetta kohtaan. Kilpailu on toistaiseksi järjestetty viisi kertaa, viimeksi vuonna 2012.

Vuoden 2001 kilpailun voitti Turun taideakatemian (AMK) oppilas Jyrki Sammallahti ehdotuksellaan *Äärettömyyden partaalla*. Vuoden 2003 kilpailun voitti Juha-Matti Hynynen, myös Turusta, ehdotuksella *Mielipidevanki*. Andrei Bakharev Helsingin kuvataideakatemiasta voitti vuoden 2006 kilpailun teoksella *Pyöräily*. Vuonna 2009 haluttiin herättää virolaisten taideopiskelijoiden kiinnostus mitalitaiteeseen ja kutsu kilpailuun kulki Tallinnaan ja Tarttoon. Tartosta tulikin yhdeksän ehdotusta, niistä yksi sai 2. palkinnon ja kolme lunastettiin. Nämä ehdotukset valatettiin Killan toimesta ja olivat esillä FIDEM XXXI näyttelyssä Tampereella Suomen osaston alaosastona. Kilpailun voittaja oli Henri Ahti Turusta ehdotuksellaan *Kodiksi koetut*. Vuoden 2012 kilpailuun haluttiin taas myös ulkomaista väriä, joten mitalitaidetta opettaviin Englannin Wolverhamptonin yliopistoon ja Puolan Varsovan taideakatemiaan lähetet-

VIII Kiinalaisia taideopiskelijoita ihailemassa suomalaisia mitaleja v. 1990, kuva: M. Honkanen

tiin kutsut. Yhteensä 34 ehdotusta kirjattiin, josta noin puolet Puolasta. Kilpailun voitti Anna Heinonen Turusta ehdotuksella *Suuret odotukset*, 2. ja 3. palkinto menivät Varsovaan.

Kilpailujen tarkoituksena on ollut herättää kiinnostusta mitalitaiteeseen ja täten taata mitalituotannon jatkuvuus maassamme. Osittain tämä on onnistunut. Esimerkiksi Andrei Bakharev on tehnyt useita mitaleja ja voittanut Killan vuosimitalikilpailun kahdesti: 2011 ja 2012. Suuri merkitys opetuksessa on ollut Erik Mäkisellä Turussa, useat voittaneista ovat olleet hänen oppilaitaan.

YHTEISTYÖSSÄ JÄRJESTETYT KILPAILUT

Kilta on toimintansa aikana järjestänyt kilpailuja toimeksiantona ja yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

FAO:N RAVINTOPÄIVÄPROJEKTI

YK:n ruoka- ja maatalousjärjestö FAO juhlistaa perustamispäiväänsä monin tavoin. Vuonna 1986 FAO sopi, että Kilta järjestäisi suomalaisille mitalitaiteilijoille kilpailun, jonka teemana oli Ravinto - ensimmäinen asia ja jokaisen ihmisen perusoikeus ravintoon. Kilpailuun osallistui 15 ehdotusta ja sen voitti Raimo Heino ehdotuksellaan *Äiti maa*. Mitali lyötiin kultaan, hopeaan ja pronssiin ja oli myynnissä kaikissa FAO -maissa. Ehdotukset olivat esillä Kansallis-Osake-Pankin pääkonttorissa 10 päivää.

MIKAEL AGRICOLA, 450 VUOTTA KUOLEMASTA

Agricolan juhlavuoden valtuuskunta pyysi vuonna 2006 Kiltaa järjestämään avoimen mitalikilpailun juhlavuoden 2007 mitalin tuottamiseksi. Kilpailuun tuli 23 ehdotusta ja sen voitti Pirkko Viitasalo ehdotuksella *mikael@suomi.fi*. Palkintolautakunnan puheenjohtajana ja projektin puuhamiehenä toimi Mauno Honkanen. Vuosikirjassa 2007 on kirjoitettu kilpailusta ja Agricolasta laajemminkin. Mitalista tehtiin Killan toimesta seinäreliefejä, jotka myytiin edelleen.

IX

IX Raimo Heinon FAO-mitali **ÄITI MAA** (1986), kuva: G. Sievers

x

ITSENÄISYYDEN JUHLAVUOSIEN MITALIT

Itsenäisyyden juhlavuoden mitalit on yleensä tuotettu yhteistyönä veteraanijärjestöjen kanssa. Vuoden 1987 mitaliprojektissa Kilta ei vielä ollut mukana (Toivo Jaatinen: Itsenäinen Suomi LXX).

Suomi LXXV. Vuonna 1991 Kilta järjesti avoimen kilpailun mitalin tuottamiseksi, Itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuoden toimikunnan valtuuttamana. Tämä tehtiin yhteistyössä neljän sotaveteraanijärjestön kanssa. Kilpailun voitti Terho Sakki ehdotuksellaan *Juuret syvällä*. Mitali lyötiin hopeaan ja pronssiin ja sen myynnin hoitivat veteraanijärjestöt.

Suomi LXXX. Vuonna 1996 ei järjestetty kilpailua, vaan Kilta pyysi Pertti Kukkosen muovailemaan mitalin. Mitali *Tie Huomiseen* valmistui vuoden lopussa ja markkinoitiin vuoden 1997 alusta. Yhteistyötä tehtiin jälleen veteraanijärjestöjen kanssa.

IX decennia. Vuoden 2007 itsenäisyyden 90-vuotisjuhlamitali tilattiin vuonna 2006 suoraan Pirkko Viitasalolta. Mitali kantoi nimeä *Maan äidit ja tyttäret*. Sotavahinkosäätiö tuki projektia ja tuotto meni suoraan veteraanijärjestöille.

FISKARS 350 VUOTTA

Fiskars Oy, Suomen toiseksi vanhin yhtiö, halusi teettää 350-vuotisjuhlansa kunniaksi mitalin vuonna 1998. Kilpailu järjestettiin kutsukilpailuna, jonka voitti Kauko Räsänen ehdotuksellaan *Maa, Tuli ja Vesi*.

RIEMUVUOSI 2000

Kirkkohallitus järjesti yhdessä Killan kanssa vuonna 1999 mitalikilpailun, jonka voitti Toivo Jaatinen ehdotuksellaan *Juhlavuosi*. Kilpailuun tuli 46 ehdotusta.

PRO URHEILU -MITALIN KUTSUKILPAILU

Kilta järjesti yhdessä Opetusministeriön kanssa vuonna 2001 kutsukilpailun, johon kutsuttiin kolme taiteilijaa: Reijo Paavilainen, Aarno Rankka ja Nora Tapper. Kilpailun voitti Nora Tapper ehdotuksellaan *Pallo hallussa*.

JÄÄKIEKON MM-MITALIT

Suomen jääkiekkoliitto on kahdesti pyytänyt Kiltaa järjestämään MM-kilpailujen palkinto - ja muistomitalikilpailun. Vuonna 1996 oli avoin kilpailu vuoden 1997 mitalista, ja sen voitti Reijo Paavilainen ehdotuksellaan *Mailapeli*. Toinen kilpailu järjestettiin vuonna 2011 vuoden 2012 MM-kilpailua varten. Kutsukilpailuun esitettiin kutsu kolmelle taiteilijalle: Heli Kauhaselle, Erja Tieliselle ja Tapio Kettuselle, joista Kettunen voitti kilpailun ehdotuksella *Terävä kuti – terävät kuviot* (*Winning Goal*).

x Terho Sakin Suomi LXXV -mitali **JUURET SYVÄLLÄ** (1992), kuva: G. Sievers

MITALIEN TUOTANTO

Kilta on vuosien varrella teettänyt ja tuottanut useita mitaleja joko yksin tai yhteistyössä muiden kanssa. Tässä käsitellään mitaleja, joita ei ole tehty kilpailujen tuloksena.

PRESIDENTTISARJAN JATKO

Tasavallan presidentti Mauno Koivisto astui virkaan vuonna 1982. Hänen suostumuksellaan Kilta pyysi Toivo Jaatista muovailemaan presidentistä mitalin, joka valmistui 1983 ja luovutettiin presidentille. Killan presidenttisarjalle (9 mitalia) teetettiin puinen alusta, jonka koloihin mitalit sopivat – sarja on näyttävä kokonaisuus. Seuraavana vuorossa oli presidentti Martti Ahtisaari, jonka muotokuvan ja mitalin tekijäksi Kilta pyysi Heikki Häiväojan. Mitali valmistui vuoden lopussa ja luovutettiin Presidentti Ahtisaarelle seuraavan vuoden alussa. Ahtisaaren saatua Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 2009 mitalista tilattiin uusintalyönti (100 kpl), jonka sylinteripintaan kaiverrettiin *Nobel Peace Prize 2009*. Mitalista tehtiin myös reliefi, jonka eduskunta osti. Presidentti Tarja Halonen aloitti virkakautensa 2000. Kilta tilasi tällä kertaa mitalin Matti Peltokankaalta. Mitali valmistui vuoden lopulla ja luovutettiin presidentille marraskuussa 2000. Yhteistyössä Aimo Tukiaisen Purnun Säätiö kanssa Kilta teetti vuonna 2000 Aimo Tukiaisen *Urho Kekkonen*-mitalista reliefit, joita ostivat presidentti Kekkosta lähellä olleet tahot.

KILLAN TEETTÄMÄT MUUT MITALIT

KILLAN ANSIOMITALI.

Vuonna 1967 Kilta järjesti kilpailun valetun ansiomitalin tuottamiseksi. Kilpailun voitti Terho Sakki ehdotuksellaan *Harakan pesä eli keräilijän kätkö*. Mitalista tehtiin vuonna 1968 jäsenjetoni, jota on lyöty hopeaan ja pronssiin. Mitalin on vuoteen 2015 saakka saanut 50 ansioitunutta jäsentä ja yhteistyötahoa.

PRO ARTE METALLICA.

Vuonna 1980 Killan hallitus päätti lyöttää mitalin, jota voidaan jakaa huomionosoituksena eri tahoille ja jonka Killan jäsenet voivat ostaa vielä nykyään. Mitalin muotoili kuvanveistäjä Jarkko Roth ja se valmistui 1981.

Kilta on ajoittain teettänyt mitaleja, lähinnä valettuja, arvostamistaan henkilöistä, joiden ansioita Killan hyväksi tehdyssä työssä on pidetty mitalin arvoisina. Kilta on aiemmin teettänyt mitalit jäsenistään Jouko Voionmaasta (Raimo Heino, 1972, V), Edwin Törmälästä (Terho Sakki, 1976, L), Martti Salmesta (Raimo Heino, 1978, V) ja Mikko Kalliosta (Raimo Heino, 1981, V). Myös muita mitaleja on tuotettu.

Aimo N.K. Viitala 60 vuotta.
Puheenjohtaja Viitalan syntymäpäivän kunniaksi Kilta tilasi vuonna 1987 Pertti Kukkoselta mitalin, jonka tekijä myös valoi. Aimo Viitala toimi Killan puheenjohtajana 13 vuotta.

Arvo Aho.
Killan entisen puheenjohtajan valetun mitalin Kilta tilasi vuonna 1990 Kauko Räsäseltä. Arvo Aho oli erittäin aktiivinen mitalien ystävä, luennoi ja kirjoitti mitaleista sekä *Mitali – Medaljen* lehdessä, että vuosikirjoissa vielä 2010-luvullakin.

Jorma K. Miettinen.
Killan perustajajäsenen, ensimmäisen puheenjohtajan ja kunniapuheenjohtajan täyttäessä 70 vuotta vuonna 1991, Kilta tilasi Raimo Heinolta valetun mitalin.

Lars O. Lagerqvist.
Kilta halusi vuoden 1994 FIDEM -kongressin yhteydessä kunnioittaa sen pitkäaikaista puheenjohtajaa, Ruotsin Kuninkaallisen rahakammion johtajaa, Lars O. Lagerqvistia, joka Budapestin kongressissa 1994 luopui FIDEMin puheenjohtajuudesta. Killan tilauksesta Raimo Heino muovaili mitalin, joka valettiin, ja jonka Killan puheenjohtaja Aimo Viitala luovutti Lagerqvistille kongressin banketissa.

XI

KIINAN NÄYTTELYMITALI.

Kiinan matkalla vuonna 1990 Mauno Honkanen muovaili mitalin, jota myöhemmin valettiin useita kappaleita pronssiin Killan toimesta. Hopeaan valetun mitalin Kilta ojensi Honkaselle hänen 60-vuotispäivänään 1991.

UUDEN EDESSÄ, KILLAN 50-VUOTISJUHLAMITALI.

Syksyllä 2015 Killan hallitus pyysi Erkki Kannostoa muovailemaan valetun mitalin Killan täyttäessä 50 vuotta. Mitali valmistui juuri juhlien alla ja sitä voi ostaa Killalta.

HELSINGIN 450-VUOTISMITALI.

Helsingin kaupunki järjesti vuonna 1999 kutsukilpailun 450-vuotismitalin aikaansaamiseksi, kilpailun voitti Hannele Kylänpää ehdotuksellaan *Historia*. Kilta ei järjestänyt itse kilpailua, mutta vuonna 2000 kaupunki pyysi Kiltaa hoitamaan mitalin lyöttämisen ja markkinoinnin ja muut käytännön toimet, joista vastasi Mauno Honkanen Killan puolesta.

KILLAN PERUSKOKOELMA

Killan toimitiloihin oli vuosien kuluessa kerätty sekä itse tuotettuja mitaleita, kuten vuosimitalit ja presidenttisarja, että lahjoituksia ja ostettuja mitaleita. Kokoelma oli hiljalleen kasvanut suureksi (noin 1200 mitalia kaksoiskappaleineen). Sitä ei voitu esitellä arvonsa mukaisesti, joten keväällä 1988 Killan hallitus puheenjohtajansa Aimo Viitalan johdolla alkoi neuvotella Tampereen taidemuseon – Pirkanmaan aluetaidemuseon kanssa mitalikokoelman ainaistalletuksesta Tampereelle. Taidemuseon silloinen johtaja Anneli Ilmonen suhtautui asiaan hyvin myönteisesti, joten sopimus talletuksesta allekirjoitettiin 22.8.1988 ja Killan yleiskokous hyväksyi sen marraskuussa 1988. Sekä Kilta, että taidemuseo lupautuivat kartuttamaan kokoelmaa ja taidemuseon tehtäviin kuului järjestää kokoelmasta mitalinäyttelyitä sekä lainata mitaleita näyttelyihin kotimaassa ja ulkomailla. Taidemuseon mitalinäyttelyistä kerrotaan enemmän kohdassa Näyttelyitä.

XI **KIINAN NÄYTTELYN MITALI**, tekijä Mauno Honkanen (1990), kuva: G. Sievers
XII Mäntän symposiumin osanottajia Miroslav Kovárik, Gunta Zemite , Gabriela Gasparova-Illesov, taaempana Laszlo Zagyva näyttelyn avajaisissa, kuva: I. Voionmaa

XII

SYMPOSIUMIT

MITALI- JA PIENOISVEISTOSSYMPOSIUMI MÄNTÄSSÄ 1997

Heinäkuussa 1997 Kilta organisoi kansainvälisen mitalisymposiumin Mäntässä. Sen taiteellinen johtaja oli Raimo Jaatinen ja juoksupoika Ilkka Voionmaa. Aktiivisesti apua antoivat Taidekeskus Honkahovin johtaja Sampo Linkoneva ja työväenopiston rehtori Pekka Sairanen. Symposiumiin oli kutsuttu taiteilijoita Unkarista, Latviasta, Slovakiasta, Englannista, Tšekistä, Ruotsista ja Suomesta.

VALUKURSSI NUORILLE TAITEILIJOILLE

Vuonna 1998 järjestettiin Kuvataideakatemiassa Helsingissä Killan avustuksella valukurssi nuorille taiteilijoille. Sitä johti Raimo Jaatinen ja kurssille osallistui seitsemän suomalaista taiteilijaa.

KANSAINVÄLINEN MITALISYMPOSIUMI KANKAANPÄÄSSÄ 1999

Kilta ja Kankaanpään Taidekoulu järjestivät yhdessä kesällä 1999 toisen kansainvälisen mitalitaiteen symposiumin Kankaanpään Taidekoulussa. Kurssia johti Raimo Jaatinen ja opettajina olivat myös Pertti Mäkinen ja ruotsalainen Joanna Troikowicz. Tärkeänä taustavoimana oli Taidekoulun rehtori Liisa Juhantalo. Taiteilijoita oli mukana ympäri Eurooppaa: Tšekistä, Slovakiasta, Hollannista, Skotlannista ja Unkarista sekä viisi suomalaista taiteilijaa. Kurssilla tuotetut mitalit esiteltiin yleisölle Taidekoulun ja paikallisen pankin tiloissa.

KANSAINVÄLINEN MITALISYMPOSIUMI KESÄKUUSSA 2001 TURUSSA

Turun ammattikorkeakoulun taideakatemia järjesti yhdessä Killan kanssa kolmannen kansainvälisen symposiumin, jonka pääorganisaattoreina olivat Erik Mäkinen ja Raimo Jaatinen. Symposiumin teema oli *Uutta ja nuorta*. Osallistujia oli Hollannista, Yhdysvalloista, Puolasta, Tšekistä, Ruotsista ja Suomesta. Symposium oli suuri menestys. Siitä laadittiin videofilmi, jota on esitetty mm. FIDEMin kongressissa Pariisissa 2002.

KANSAINVÄLINEN MITALISYMPOSIUMI TOISEN KERRAN TURUSSA 2007

Turun piirustuskoulu järjesti elokuussa 2007 kolme viikkoa kestäneen neljännen kansainvälisen mitalisymposiumin, jota myös Mitalitaiteen Kilta tuki taloudellisesti. Symposiumin taiteellinen johtaja oli Erik Mäkinen,

työskentelyn ja pronssivalun organisaattoreina toimivat Juha Welling ja Raimo Jaatinen. Osallistujina oli nuoria kuvanveistäjiä Portugalista, Yhdysvalloista ja Venäjältä ja tietenkin Suomesta. Symposiumin jälkeen Turun piirustuskoulussa oli esillä symposiumin aikana syntyneiden mitalien näyttely.

KOLLOKVIO SYKSYLLÄ 2008

Pienimuotoisempi yksipäiväinen seminaari järjestettiin syksyllä 2008 Helsingin Lallukassa. Tarkoituksena oli aktivoida taiteilijajäseniä muovailemaan mitaleita Tampereen FIDEM -kongressia silmälläpitäen. Tilaisuudessa käsiteltiin niin käytännön asioita (materiaalia, tekniikkaa ja työsuojelua) kuin taiteilijan työhön liittyvää ideointia ja suomalaisen mitalitaiteen historiaa.

XIII

RETKET JA ATELJEEKÄYNNIT

Killan retkillä jäsenet ovat päässeet tutustumaan ateljeihin ja museoihin ympäri maata. Kokoukset on varsinkin viime vuosisadalla usein pidetty pääkaupunkiseudulla pankeissa, vakuutusyhtiöissä, museoissa, Rahapajassa ja Eduskunnassa. Joskus on kuitenkin tehty retkiä joko kokousten tai näyttelynavajaisten yhteydessä. On käyty Porvoossa (1986), Hämeenlinnassa (1991), Latvian Riiassa (1993), Raumalla (1994), Tampereella useamman kerran näyttelyiden avajaisissa (2001, 2003 ja 2004, 2015), Turussa (2002), Jorma Panulan Piiparilassa Kirkkonummella (2011) ja Emil Wikströmin Visavuoressa Valkeakoskella (2014). Näihin retkiin on kuulunut kiertokäyntejä museoissa sekä kiertoajeluita. Ateljeekäynnit ovat rikastuttaneet jäsenten käsityksiä taiteen tekemisestä. On vierailtu mm. Tuomas Renvallin, Radoslaw Grytan ja Anneli Sipiläisen (1986), Raimo Heinon (1994) ja Pertti Kukkosen (1995, 2014) ateljeissa. Kesällä 1986 Toivo Jaatinen järjesti ateljeessaan pienen opinto- ja mitalintekopäivän keräilijäjäsenille. Opittiin mitalimuovailun alkeet ja Jaatinen valoi teokset kaikille osanottajille muistoksi.

TIEDOTUS

JÄSENKIRJEET

Killan perustamisen jälkeen Killan jäsenille lähetettiin aluksi useampia jäsenkirjeitä vuodessa. Ne toimivat kokouskutsuina ja niissä tiedotettiin myös näyttelyistä ja muista tapahtumista. Vuonna 1986 hallitus päätti ryhtyä julkaisemaan jäsenlehteä kaksi kertaa vuodessa. Jäsenten kesken järjestettiin nimikilpailu, jonka voitti *Mitali – Medaljen*. Jäsenkirjeitä on senkin jälkeen lähetetty muutama vuodessa. Kirjeissä kerrotaan ajankohtaisista asioista, tulevista kokouksista ja retkistä. Osa jäsenkirjeistä lähetetään nykyään sähköpostina.

XIII Marja Heino, Raimo Heino ja Mauno Honkanen retkellä v. 1990, kuva: I. Voionmaa
XIV **MITALI–MEDALJEN** -lehden ensimmäinen numero, jonka kannessa on Aimo Tukiaisen **SARA HILDÉN** (1982)

MITALI – MEDALJEN

Mitali – Medaljen -lehti ilmestyi vuosina 1987–1999 kahdesti vuodessa. Ensimmäinen numero oli nimeltään *Mitali*, mutta jäsenkilpailun jälkeen se sai lopullisen nimensä. Lehti alkoi vaatimattomasti 22-sivuisena, mutta loppuaikoina se oli noin 50–60-sivuinen. Killan työvaliokunta toimi sen toimituskuntana, myöhemmin sillä oli oma toimituskuntansa. Ensimmäiset vuodet lehti saksitaitettiin toimittajan kotona, loppuvaiheessa sen taittoi painotalo. Lehden vastaava toimittaja oli koko sen olemassaoloajan Killan yleissihteeri Ilkka Voionmaa.

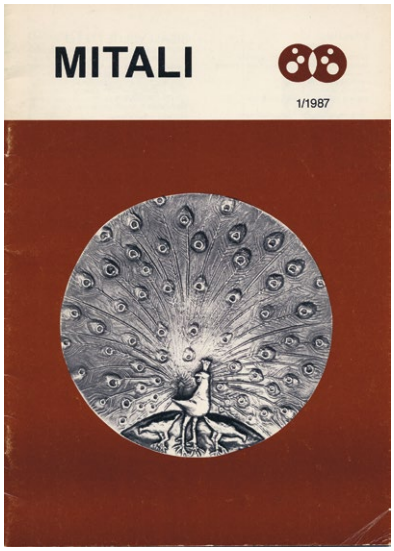

Lehden tarkoituksena oli kertoa syvällisemmin Killan toiminnasta. Siinä oli myös taiteilijoiden ja keräilijöiden haastatteluja, museoiden ja taidekoulujen esittelyjä, artikkeleita eri aihepiireistä kuten urheilumitaleista, naismitaleista, eri ammattikuntien mitaleista... Siihen oli kerätty tietoa näyttelyistä, myös muista kuin Killan omista. Vuosimitalikilpailut ja muut kilpailut selostettiin laajasti kuvin. Lehti pyrki myös olemaan sivistävä. Esimerkkeinä mainittakoon Jorma K. Miettisen artikkeli *Käsitykseni mitalitaiteen traditioista, olemuksesta ja tehtävistä* (1989), *Mitalilatinaa* (Reijo Pitkäranta 1990), *Mitalisanastoa* (Ilkka Voionmaa 1991), *Legenda rahoissa ja mitaleissa* (Tuukka Talvio 1995) sekä lukuisia muita. Joka numerossa esiteltiin myös uusia lyötyjä ja valettuja mitaleita, joita saattoi ostaa teettäjältä tai taiteilijalta (Mitalipörssi, Mitalipalsta). Näin jäsenet saivat tietoa uusista mitaleista, joita saattoi hankkia kokoelmiinsa. Joskus julkaistiin myös kongressiluentoja tai muita muiden maiden mitalitaiteesta kertovia artikkeleita. Lehden uskolliseen kirjoittajakuntaan kuuluivat mm. Arvo Aho, Liisa Lindgren, Leena Passi, Tuukka Talvio, Allan Ylinen ja lehden toimittaja. Lehdessä oli alusta alkaen ruotsinkielinen yhteenveto, jonka oli tehnyt Gunnel Sievers.

VUOSIKIRJA

Vuonna 1999 kypsyi hallituksessa ajatus ryhtyä lehden sijasta julkaisemaan vuosikirjaa. Ensimmäinen Mitalitaiteen vuosikirja 2000 ilmestyi vuoden 2001 keväällä. Luotiin taidekirja, jonka taittoon panostettiin ja esteettiseen ulkonäköön, varsinkin kuviin, kiinnitettiin enemmän huomiota kuin aikaisemmin. Koska vuosikirja ilmestyessään kertoi edellisen vuoden asioista eli ajankohtaisuus kärsi, korvattiin puute useammalla ja laajemmalla jäsenkirjeellä. Julkaisun sisältö ei aiheiltaan muuttunut oleellisesti. Muutamassa vuosikirjassa on käsitelty joitain teemoja laajemmin kuten 2001 (Kauko Räsänen), 2002 (Toivo Jaatinen), 2003 (Heikki Häiväoja), 2004 (J.L. Runeberg; kuntamitalit), 2005 (juhlarahat), 2007 (Mikael Agricola), 2010 (FIDEM XXXI Tampere), 2013 (Emil Wikström). Ahkeria kirjoittajia ovat olleet mm. Arvo Aho, Outi Järvinen, Liisa Lindgren, Veikko Löyttyniemi, Tapio Suominen, Hanna Talasmäki ja Tuukka Talvio.

Vuosikirjaa ovat toimittaneet Ilkka Voionmaa (2000–2002), Outi Järvinen (2003–2010) ja Hanna Talasmäki (2011–). Vuosikirja 2009 toimitettiin suomen- ja englanninkielisenä, koska se jaettiin vuonna 2010 oheismateriaalina FIDEM -kongressin osanottajille. Sisällöstä on vuodesta 2001 tehty ruotsinkielisen yhteenvedon lisäksi myös englanninkielinen yhteenveto ja sen on tehnyt Ilkka Voionmaa.

XIV

KOTISIVUT

Kilta halusi siirtyä uuteen aikaan, jossa internetissä tapahtuva tiedotus on tärkeää. Vuoden 1998 lopulla Kilta teki sopimuksen kotisivusta osoitteella www.kolumbus.fi/mitalitaide ja sähköpostin osoite oli mitalitaide@kolumbus.fi. Kotisivuja täydennettiin ja paranneltiin useamman vuoden ajan. Vuonna 2004 sivut uusittiin ja osoitteeksi tuli www.mitalitaide.fi. Sähköposti muuttui vuonna 2008 osoitteeksi mitalikilta@gmail.com. Yleissihteeri Outi Järvinen tuotti uusien sivujen sisällön. Sivuja ylläpiti jonkin aikaa Tapio Suominen. 2010-luvulla sivut on uusittu melkein kokonaan yleissihteeri Talasmäen toimesta. Uutuutena 2010 tuli Galleria, josta mainonta näyttelyiden yhteydessä.

KILTA ASIANTUNTIJANA

Monessa yhteydessä Killalta on pyydetty asiantuntija-apua suunniteltaessa mitalin tuottamista. Esimerkkinä tästä on Zachris Topelius -mitali, jonka Zachris Topeliuksen juhlatoimikunta tilasi Erkki Kannostolta vuonna 1997. Tässä asiantuntija-apua antoivat Aimo Viitala, Mauno Honkanen ja Kari Vaalas.

Toinen hyvä esimerkki on Valtioneuvoston 200-vuotisjuhlan mitali, jonka mitalitoimikunnassa Veikko Löyttyniemi ja Mauno Honkanen 2000-luvun puolivälissä antoivat arvokasta apua mitalin tilaajalle. Mitalin muovaili Toivo Jaatinen. Oulun yliopiston 50-vuotismitalihankkeeseen pyydettiin Killalta edustus ja Erkki Kannosto toimi mitalitoimikunnan asiantuntijana 2007–2008. Mitalin muovaili Jani Rättyä. Myös monessa muussa projektissa Killan hallituksen jäsenet ja muut kiltalaiset ovat jakaneet asiatuntija-apua ja neuvoja puhelimitse, kirjallisesti ja kokouksissa olematta virallisesti mukana organisaatiossa.

XV

XV Erkki Kannoston **ZACHRIS TOPELIUS**-mitali (1998), kuva: G. Sievers
XVI Puheenjohtaja Aimo Viitala ojentaa Killan ansiomitalin Arvo Aholle, taustalla juuri mitalin saanut Jouko Voionmaa, kuva: I. Voionmaa

HALLINTO

KILLAN JÄSENISTÖ

Sääntöjen mukaan Killalla on viisi jäsenkategoriaa: varsinainen jäsen, sisältää myös museot ja galleriat, taiteilijajäsen, kannattajajäsen, kunniapuheenjohtaja ja -jäsen sekä kirjeenvaihtajajäsen. Killan kunniajäsenet ja ansiomitalin saaneet on lueteltu liitteessä 1. Jäsenmäärät ovat vaihdelleet. Ensimmäisenä vuonna Killalla oli 80 jäsentä, määrä oli huipussaan vuosina 1988–1991 (316) ja on siitä laskenut jonkin verran.

XVI

KILLAN SÄÄNNÖT

Killan sääntöjä on uusittu useamman kerran. Alkuperäisiä sääntöjä uusittiin hieman vuonna 1975. Ne julkaistiin 20-vuotishistoriikissa. Seuraavan kerran sääntöuudistus tehtiin 1987, jolloin hallituksen jäsenten määrä laskettiin kahdeksasta seitsemään, joista vähintään kahden pitää olla taiteilijoita. Aikaisemmin Suomen Kuvanveistäjäliitto nimesi taiteilijajäsenet, nyt tämä pykälä poistui. Killan puheenjohtajan vaali muuttui myös. Sen sijaan, että hallitus valitsi keskuudestaan puheenjohtajan, uusien sääntöjen mukaan hänet valittiin vaalikokouksessa vuodeksi kerrallaan. Tämän lisäksi luotiin uusi jäsenkategoria: ainaisjäsenyys.

Vuonna 2001 uusitut säännöt muuttivat puheenjohtajan vaalin siten, että hänet nyt kuten muutkin jäsenet, valitaan kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Ainaisjäsenyys poistui. Sääntöjä muutettiin jälleen vuonna 2011. Suurin muutos oli, että vuosimitali ei enää automaattisesti sisältynyt varsinaisen jäsenen jäsenmaksuun, vaan varsinainen ja taiteilijajäsen voivat tilata sen vuosittain erikseen kiinnilyötyyn hintaan, joka kattaa valmistuskulut. Tästä johtuen jäsenmaksujen suhde taiteilija/varsinainen muuttui suhteesta 1/10 suhteeksi 1/3. Killan yleiskokouksia ovat kevätkokous, jolloin hyväksytään toimintakertomus ja tilit ja tase. Syyskokouksessa valitaan hallituksen jäsenet erovuoroisten tilalle, hyväksytään talousarvio ja toimintasuunnitelma. Killan toimihenkilöt 50 vuoden ajalta on lueteltu liitteessä 2.

KILLAN TOIMITILAT

Kilta aloitti toimintansa Kansallismuseon suojissa ja toimi sen jälkeen useammassa osoitteessa. Vuonna 1982 Kilta muutti osoitteeseen Rauhankatu 6 B Helsingin Kruunuhaassa. Tässä se sijaitsi aina vuoteen 2000, jolloin uudeksi osoitteeksi tuli Tukholmankatu 5 Meilahdessa. Vuonna 2004 muutettiin taas ja uudet toimitilat saatiin osoitteessa Koroistentie 5 A Ruskeasuolla, joka on Killan nykyinenkin käyntiosoite.

KILLAN TALOUS

Killan talous perustuu jäsenmaksuihin, avustuksiin sekä erilaisista vuosittaisista hankkeista saatuihin tuloihin. Jäsenmaksutulot peittävät lähinnä juoksevat kulut. Projektit ja reliefien myynti on tuottanut Killalle lisätuloa. Opetusministeriö on toistaiseksi myöntänyt vuosittaisesta hakemuksesta toimintaa varten yleisavustusta. Joinakin vuosina on saatu eri säätiöiltä apurahaa erillisprojekteihin. Näistä voidaan mainita Kordelinin säätiö, jolta on saatu tukea uusia vitriinejä varten (1986, 1994) sekä Emil Wikströmin juhlavuoden projekteihin (2014). Jenny ja Antti Wihurin rahasto on tukenut Turun kansainvälisiä symposiumeja (1999, 2001). Mitalitaiteen vuosikilpailuja on toteutettu myös muualta saaduin apurahoin: 2004 (Runeberg) tukea tuli Svenska Kulturfondenilta ja Jenny ja Antti Wihurin rahastolta, 2006 (Snellman) saatiin apuraha Suomen Kulttuurirahastolta. Opetusministeriö on myös myöntänyt erillisavustuksia

mm. näyttelyitä varten. Ei myöskään saa unohtaa Mitalitaiteen Edistämissäätiön avustusta, esim. vuosimitalikilpailun palkkioiden maksaminen viime vuosina. Kilta on Verohallituksen päätöksen mukaisesti yhdistys, jolle tehdyt lahjoitukset ovat verovapaita.

TAITEILIJOIDEN TUKEMINEN JA MUUT AVUSTUKSET

Kilta on pyrkinyt tukemaan taiteilijoita aina taloudellisen tilanteen antaessa myöten joko myöntämällä apurahoja tai ostamalla mitaleja kokoelmiinsa. Varsinkin 1990-luvulla ja vielä 2000-luvulla Kilta lunasti esimerkiksi FIDEM -näyttelyissä olleet mitalit kokoelmaansa. Samoin on lunastettu vuosimitalikilpailujen palkittujen mitalit. Tällä hetkellä mitalien osto on enemmän museoiden varassa. Kilta on myöntänyt apurahoja matkoihin kuten FIDEM -kongresseihin ja mitalisymposiumeihin.

KILLAN HUUTOKAUPAT

Vuosina 1982–84 Kilta järjesti jäsenilleen huutokauppoja Helsingissä. Perinne jatkui kirjallisena *Mitali – Medaljen* lehdessä (1989, 1991, 1993–95, 1998–89). Lehdessä oli myös melkein joka vuosi Mitalipörssi tai Myyntipalsta, joissa taiteilijat esittelivät myynnissä olevia mitalejaan, kuitenkin ilman provisiota Killalle. Vuonna 2007 Aimo Linkosalmi ryhtyi järjestämään kirjallisia huutokauppoja Killan laskuun ja niitä on järjestetty kahdesta neljään kertaa vuodessa. Huutokaupat tuottivat ja tuottavat edelleen Killalle hieman tuloja.

MITALITAITEEN EDISTÄMISSÄÄTIÖ

Mitalitaiteen edistämissäätiön perustaminen oli jo Killan ensimmäisenä toimintavuonna hallituksen asialistalla. Sille hahmoteltiin silloin myös säännöt. Hanke kuitenkin kaatui, koska varat eivät olisi riittäneet. Sen sijaan perustettiin Edistämisrahasto, jota hallinnoi Killan työvaliokunta. Se oli oikeastaan vain erillinen tili Killan taseessa. Tästä jaettiin kuitenkin apurahoja niin nuorille kuin varttuneemmillekin taiteilijoille, mm. 10-vuotiskokouksessa apurahoja sai kahdeksan taiteilijaa.

Vuonna 1980 rahasto sai ohjesäännön ja oman tilinpidon. Sitä hallinnoi edelleen työvaliokunta. Rahastoa käytettiin Killan taloudenpidon puskurina. Hyvinä vuosina sinne talletettiin tilinpäätöksen ylijäämä, huonoina vuosina siitä otettiin varoja tasapainottamaan Killan tappiollisiakin tilinpäätöksiä. Pääomaa kertyi mm. mitalien tuotoista ja taloudellisesti kannattavasta vuoden 1990 FIDEMin kongressista. Varat oli sijoitettu osakkeisiin ja myöhemmin niillä ostettiin Helsingin Ruskeasuolta kaksio, jonka vuokratulot takasivat rahastolle tasaisen tulon.

Vuonna 2003 Killan hallitus katsoi, että pääoma turvataan parhaiten, jos se on sijoitettu säätiöön. Vuoden 2003 kevätkokous päätti hallituksen esityksestä perustaa Mitalitaiteen edistämissäätiön. Kilta lahjoitti säätiölle pääomansa. Sen lisäksi Killan puheenjohtaja Veikko Löyttyniemi kiersi yhdessä kunniapuheenjohtaja, akateemikko Jorma K. Miettisen kanssa isoissa yrityksissä, jotka olivat olleet kiinnostuneita mitalitaiteesta, pyytämässä lahjoituksia ja siten lisäpääomaa säätiölle. Säätiöllä on oikeus vastaanottaa lahjoituksia ja kartuttaa omaisuuttaan, ei kuitenkaan harjoittamalla liiketoimintaa.

Säätiötä edustaa ja sen omaisuutta hoitaa sen hallitus, johon kuuluu viisi jäsentä. Killan hallitus nimeää säätiön hallitukseen neljä jäsentä, viides jäsen tulee ulkopuolelta. Säätiön puheenjohtajana toimi pitkään Mauno Honkanen. Vuonna 2015 Säätiön hallituksessa ovat ekonomi Mikko Timisjärvi (puheenjohtaja), FT Gunnel Sievers (varapuheenjohtaja), muut jäsenet ovat taiteilija Mauno Honkanen, museonjohtaja Taina Myllyharju Tampereen taidemuseosta ja FT Tuukka Talvio. OTK Kari Vaalas on säätiön asiamies.

Mitalitaiteen edistämissäätiön tarkoituksena on edistää mitalitaiteen harrastusta ja kehitystä mm. jakamalla apurahoja ja tunnustuspalkintoja mitalin tekijöille ja mitalitaiteen parissa työskenteleville, tästä esimerkkinä vuosimitalikilpailun palkinnot. Säätiö hankkii ja luovuttaa tiloja sen tarkoituksen mukaiseen toimintaan esim. Killan toimistoksi. Se tukee myös mitalitaidetta edistävää tiedotus-, tutkimus- ja julkaisutoimintaa.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

FIDEM

Killan kansainvälinen toiminta tapahtuu lähinnä kansainvälisen mitalijärjestön FIDEMin (Fédération Internationale de la Médaille d'Art; International Art Medal Federation) kautta. Killan yleissihteeri Jouko Voionmaa kävi FIDEM:n kongresseissa jo Killan perustamisen aikoihin. Ei siis ollut yllättävää, että Kilta sai järjestää vuoden 1973 FIDEMin XV kongressin ja näyttelyn, joka järjestettiin Ateneumissa. Killan jäseniä on tämän jälkeenkin käynyt FIDEMin kongresseissa sekä osanottajina että luennoitsijoina. Suomalaisia mitaleja oli mukana FIDEMin näyttelyissä jo ennen Killan perustamista, mutta osanotto on tämän jälkeen tapahtunut Killan avustuksella.

FIDEM XXII HELSINGISSÄ 1990

XVII

Kongressien ja näyttelyiden järjestäminen on aina suuri urakka. Kongressi ja näyttely saatiin taas Suomeen vuonna 1990. Tällä kertaa luennot olivat Helsingin yliopistolla ja näyttely Meilahdessa Helsingin kaupungin taidemuseossa. Puheenjohtaja Aimo N. K. Viitala oli kongressin puheenjohtaja ja kongressilla oli monta toimikuntaa: kunniatoimikunta, yleistoimikunta, taloustoimikunta, näyttelytoimikunta. Koordinaattorina toimi Killan yleissihteeri Ilkka Voionmaa, taloudenhoitajana Tuulikki Hakala. Kongressitoimistoa ei käytetty, joten kaikki hotellivaraukset, matkat ja muut järjestettiin omin voimin. Kaksiosaisen kongressimitalin muotoili Kauko Räsänen ja se sai silloin ja saa vieläkin paljon kiitosta. Kongressissa oli paljon oheistoimintaa ja -materiaalia. Anne Valkonen kirjoitti kirjan *Taidetta molemmat puolet. Suomalaisia mitaleja 1919–1989*, jonka Kilta julkaisi. Killan aloitteesta tehtiin 30 min. kestävä videofilmi *Kämmenen kokoinen avaruus*, jota esitettiin kongressissa ja myöhemmin TV:ssä sekä muissakin yhteyksissä, jopa Kiinan Beijingissä. Tämän lisäksi oli Helsingin kaupungin vastaanotto, ateljeekäyntejä sekä päätösillallinen Kulosaaren kasinolla. Kongressin jälkeen oli neljän päivän kiertomatka Sisä-Suomeen. Kaiken kukkuraksi oli vielä FIDEMin oma postileima korttien lähettäjille. Kongressista on kerrottu *Mitali – Medaljen* lehdessä sekä näyttelyistä kohdassa Näyttelyt.

FIDEM XXXI TAMPEREELLA 2010

XVIII

Kongressi järjestettiin tällä kertaa Tampereella yhteistyössä Tampereen taidemuseon kanssa. Kongressin järjestelytoimikunnan puheenjohtajana toimi kokoelmapäällikkö Tapio Suominen. Käytännön kongressijärjestelyt hoiti tällä kertaa kongressitoimisto. Varsinainen kongressi ja sen luennot pidettiin Tampere-talossa ja taiteilijoille tarkoitettu workshop Taidekeskus Mältinrannassa. Kongressin aikana järjestettiin myös retkiä kuten kaupunkikierros, retki Purnuun ja veneretki Viikinsaareen. Tampereen kaupungilla oli hieno vastaanotto äskettäin remontoidussa kaupungintalossa ja päätösillallinen oli Museokeskus Vapriikissa. Erillisnäyttelyistä on kerrottu kohdassa Näyttelyt. Kongressimitalin muovaili Assi Madekivi ja se valettiin keskipakoisvaluna.

XVII Tuulikki Hakala puhuu kongressibanketissa v. 1990, kuva: T. Aho
XVIII Kongressin pääorganisaattori Tapio Suominen v. 2010, kuva: M. Ekosaari

KILLAN EDUSTUS FIDEMIN ORGANISAATIOSSA

Kilta on perustamisestaan lähtien ollut FIDEMin yhteisöjäsen. Kilta on nimennyt Suomen delegaatit, jotka olivat alkuaikoina Killan puheenjohtajia. Vuoden 1985 jälkeen delegaatteja ovat olleet Arvo Aho (1985–1987), Aimo Viitala (1990–2000), Veikko Löyttyniemi (2000–2007) ja Tapio Suominen 2007–. Aimo Viitala on ollut FIDEMin hallituksen jäsen (1990–2000), ja neuvoa antavassa komiteassa (Consultative Committee, CC) vuoteen 2012, jolloin hänet valittiin kunniajäseneksi. Ilkka Voionmaa valittiin yleissihteeriksi (2000–2007), puheenjohtajaksi (2007–2012) ja sen jälkeen CC:n jäseneksi 2012. Tapio Suominen on ollut FIDEMin hallituksessa vuodesta 2010. Mikko Timisjärvi valittiin varainhoitajaksi 2002 ja vuonna 2007 hän siirtyi tilintarkastajaksi. Suomella on siis vahva edustus FIDEMissä.

LOPUKSI

Lainatakseni puheenjohtaja Veikko Löyttyniemeä Mitalitaiteen vuosikirjassa 2000: ”Mitalilehden vanhoja vuosikertoja selaillessa palautuu mieleen se suuri tietomäärä mitalitaiteesta ja sen kehityksestä, joka tähän saakka Killan toimesta on lehdessä julkaistu. Tiedot mitalitaiteesta ja samalla Killan työstä sen edistämiseksi ja tukemiseksi ovat levinneet eivät ainoastaan Killan jäsenten tietoon vaan sen lisäksi laajalle yhteiskuntaan.” Viisitoista vuotta myöhemmin mieleeni tuli sama ajatus lukiessani lehtiä, vuosikirjoja ja niiden lisäksi toimintakertomuksia ja pöytäkirjoja. Paljon on tehty, paljon on saavutettu, mutta työsarkaa riittää vielä, koska mitalitaide ehkä enemmän kuin koskaan joutuu kilpailemaan muiden taidemuotojen kanssa.

KILLAN KUNNIAJÄSENET JA ANSIOMITALIN SAANEET

KUNNIAPUHEENJOHTAJAT

1986 Mikko Kallio (†1988)
1990 Jorma K. Miettinen

KUNNIAJÄSENET

1975 Aarre Vuorjoki (†1998)
1983 Aimo Tukiainen (†1996)
1984 Jouko Voionmaa (†1991)
1986 Kauko Räsänen (†2015)
1992 Raimo Heino (†1995)
1996 Arvo Aho (†2015)
1999 Aimo N.K. Viitala, Toivo Jaatinen
2001 Heikki Häiväoja, Arno Viljanen (†2004)
2008 Veikko Löyttyniemi
2009 Anja Juurikkala (†2015)
2010 Mauno Honkanen
2012 Erkki Kannosto
2015 Gunnel Sievers

ANSIOMITALIN VUODEN 1984 JÄLKEEN SAANEET

1985 Mauno Honkanen, Leena Passi, Kaarina Tarkka, Allan Ylinen
1986 Mikko Kallio
1987 Arvo Aho, Jouko Voionmaa
1988 Kari Juva, Olli Närvä, Tillander Oy
1990 Heikki Hongisto, Lars O. Lagerqvist, Seija Rustholkarhu, Nina terno
1992 Kerppo K. Kankaanranta, Tuukka Talvio
1993 Tuulikki Hakala
1996 Pekka Sarvas
1997 Gunnel Sievers
1998 Aila Salo
1999 Aimo N.K. Viitala
2000 Jaakko Hemmi, Anja Juurikkala
2001 Tampereen taidemuseo
2002 Ilkka Voionmaa
2003 Kari Rahiala
2007 Mikko Timisjärvi
2008 Veikko Löyttyniemi
2011 Erkki Kannosto
2014 Aimo Linkosalmi, Suomen Numismaattinen Yhdistys
2015 Raimo Jaatinen

HALLITUKSEN TOIMIHENKILÖT

PUHEENJOHTAJAT

Jorma K. Miettinen 1965–1969
Edwin Törmälä 1970–1976 kevät
Toivo Jaatinen 1976 syksy
Mikko Kallio 1977–1984
Arvo Aho 1984–1985
Aimo N.K. Viitala 1986–1998
Veikko Löyttyniemi 1999–2007
Erkki Kannosto 2008
Gunnel Sievers 2009–2011
Jaakko Kuusela 2012–2013
Ilkka Voionmaa 2014–

VARAPUHEENJOHTAJAT

Johan Finne 1965
Kauko Räsänen 1966–1971
Raimo Heino 1972–1973
Terho Sakki 1974–1975
Toivo Jaatinen 1976
Marjatta Weckström 1977–1980
Antti Neuvonen 1981–1982
Heikki Nieminen 1983–1984
Erja Tielinen 1985–1986
Raimo Heino 1987–1994
Pertti Kukkonen 1995–1998
Erkki Kannosto 1999–2007
Tapio Suominen 2008–2011
Sakari Kannosto 2012–

YLEISSIHTEERIT

Jouko Voionmaa 1965–1983
Ilkka Voionmaa 1984–2002
Outi Järvinen 2003–2007
Harri Kauppila 2008
Katri Päivärinta 2009–2010
Hanna Talasmäki 2010–

VARAINHOITAJAT

Edwin Törmälä 1965–1969
Mikko Kallio 1970–1977
Eero Akaan-Penttilä 1978–1979
Unto Turunen 1979–1981
Erkki Salminen 1981–1987
Tuulikki Hakala 1988–1991
Peter Holmberg 1992–1995
Kari Vaalas 1996–

LÄHTEET

- Aho, Arvo: *Katsaus Suomen Mitalitaiteen Killan toimintaan 1985–1990*. *Mitali–Medaljen* 2/1990, 3-7.
- Passi, Leena: *Mitali XX. Suomen Mitalitaiteen Kilta, 20 toiminnan vuotta*. Helsinki: Suomen Mitalitaiteen Kilta, 1985
- Passi, Leena: *Ilmiö mitalitaide: 1960-luvulla valetut suomalaiset mitalit*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 1996.
- *Mitali–Medaljen* 1987–1999
- *Mitalitaiteen vuosikirja* 2000–2014
- Suomen Mitalitaiteen Killan toimintakertomukset ja pöytäkirjat vuosilta 1985–2015

MITALITAITEEN VUOSIKILPAILU 2015

NORA TAPPER

Suomen Mitalitaiteen Killan 50. vuosikilpailu ratkaistiin 18.3.2015. Palkintolautakuntaan kuuluivat Mitalitaiteen Killan nimeämänä puheenjohtajana kuvanveistäjä Nora Tapper, Killan puheenjohtajan sijaisena entinen puheenjohtaja FT Gunnel Sievers, kutsuttuna jäsenenä taidekriitikko Veikko Halmetoja sekä Suomen kuvanveistäjäliiton edustajina kuvanveistäjät Satu Luokkola ja Erkki Kannosto. Sihteerinä toimi Hanna Talasmäki.

Ennen kilpailuohjelman julkistamista Killan hallitus keskusteli siitä, pitäisikö vuosikilpailussa 2015 olla teema vai ei. Vuosi 2015 oli Suomen Mitalitaiteen Killan 50-vuotis juhlavuosi. Teema saattaisi rajoittaa osallistujia, toisaalta koettiin, että teema voi innostaa ja korostaa juhlavuotta. Killan hallituksessa on keskusteltu kiihkeästi mitalitaiteen tilasta ja tulevaisuudesta. Vuosikokouksissa käydään toistuvasti kiivaita keskusteluja mikä on mitali mikä ei. Mitali herättää intohimoja. Vuosikilpailun teema-keskusteluun löytyi sana rakkaus. Rakkaudesta mitaliin, elämään, ihmiseen, musiikkiin, luontoon… Mikäpä sen parempi sana juhlistamaan 50-vuotiasta Mitalitaiteen Kiltaa.

Määräaikaan mennessä kilpailuun saapui 58 ehdotusta, joista kaksi jouduttiin hylkäämään ehdot täyttämättöminä. Ehdotusten määrä ilahdutti, se oli 20 enemmän kuin edellisessä kilpailussa. Ehdotukset käsittelivät teemaa monipuolisesti. Ehdotuksista löytyi kahden ihmisen välistä rakkautta, rakkautta musiikkiin ja kuvataiteisiin, rakkauden vastavoimaa vihaa, rakastamisen vaikeutta, kannanottoa tasavertaiseen avioliittolakiin jne.

Aihe, joka on kaikille tuttu ja paljon käsitelty, ei ollut helppo. Varsin suuri osa ehdotuksista jäi sisällöltään kevyiksi tai ohuiksi, itsestään selviksi tai kliseisiksi. A-luokka erottui kuitenkin selkeästi. Voittajasta jury oli täysin yksimielinen. A-luokan ehdotuksissa yhdistyi oivaltava ajatus ja hyvä tekninen toteutus. B-luokan töissä oli yleensä ongelmia joko sisällön ontuvassa ilmaisussa tai tahattoman oloisessa huonossa toteutuksessa. Joissakin ehdotuksissa oli vahva tunnelma, mutta ehdotus ei auennut juryn jäsenille perusteellistenkaan tutkimusten jälkeen.

Ensimmäisen palkinnon jury antoi nimimerkille *Rakkaus pysyvään, pysyvä rakkaus*, jonka tekijäksi paljastui uusi nimi mitalitaiteilijoiden joukossa, Jari Kuuluvainen. Mitali on kaksiosainen. Kiven muotoinen kappale houkuttaa ottamaan kappaleen käteen, tunnustelemaan pintaan. Kappaleen asettaminen takaisin alustaansa aiheuttaa jännittävän ongelmanratkaisutilanteen. Kappale löytää paikkansa kokeilujen jälkeen. Monipuolisuutta lisää se, että kappale asettuu myös alustan toiselle puolelle toisella kyljellä. Eräänlainen peli. Mitali kertoo rakkaudesta ja yhteen hioutumisesta, vastakappaleen löytymisestä ja löytämisen vaikeudesta.

Toisen palkinnon sai nimimerkki *Muurit, sillat*, tekijänä Juha Welling. Ehdotus oli muodoltaan uudenlainen mitali, herkkä ja siro, suorastaan hauras. Mitalin toisella puolella silta yhdistää kahta eri aluetta, toisella puolella muuri erottaa. Ehdotuksen koettiin ottavan vahvasti kantaa erilaisiin konfliktitilanteisiin ja rauhan rakentamiseen. Mitalin vahva sanoma ja siro toteutus loivat mielenkiintoisen kontrastin.

Kolmas palkinto meni Tapio Kettusen ehdotukselle *Hyöky*. Kauniisti toteutettu luontoaiheinen mitali, jossa rakkauden symbolit sydämet kisailevat kuohuvan virran yllä. Mitalin toisella puolen vaskooliin on jäänyt se oleellinen, sydämet.

Kuva: Marika Kokkinen-Eurén

RAKKAUS PYSYVÄÄN, PYSYVÄ RAKKAUS

Minulle tämä mitali kertoo pysyvästä rakkaudestani luontoon, ja luonto on pysyvä. Ystäväni ateljeessa osui käteeni kivi. Olen usein käyttänyt luontoa töideni aiheina, ja nyt kädessäni oli vuosituhansien tai -miljardien aikana syntynyt muoto, johon ei ollut mitään lisättävää, eikä siitä myöskään voinut ottaa mitään pois. Kivi kertoi pysyvyydestä, vaikka se olikin vuosituhansien kuluessa muuttunut ja hioutunut nykyiseen muotoonsa. Myös mitalit ovat pysyviä, ja tapaamme tehdä niitä ja antaa niitä henkilön tai yhteisön pysyvien ansioiden kunnioittamiseksi. Mutta mitalitkin muuttuvat. Kaksipuolisuus on minulle kuitenkin mitalin pysyvä ominaisuus. Toisen puolen näkeminen antaa viitteen toisesta, mutta ei kerro kaikkea. Puolien ei kuitenkaan tarvitse erottua epäjatkuvasti. Ero voi olla jatkumo.

Mitalitaiteen killan vuosikilpailun 2015 aihe tuntui sopivan myös kiven syvempään sanomaan. Kivi on osa luonnon ympäristöä, joka on yhtä aikaa muuttuva ja kehittyvä ja pysyvä. Oikein kohdeltuna luonto tuottaa meille hyvinvointia ihmisen aikahorisontissa tästä ikuisuuteen. Kohtelemmeko sitä oikein, rakastammeko sitä niin kuin se ansaitsisi? Meret täyttyvät muovista, ilmakehä hiilidioksidista, jonka pitäisi olla elävässä maassa ja metsissä. Kierrätyskeskukset ja kaatopaikat täyttyvät tavarasta, jota kukaan ei tarvitse, jos on koskaan tarvinnutkaan. Organisaatioista, työsuhteista, jopa ihmissuhteista on tullut kertakäyttöhyödykkeitä. Voisiko rakkaus pysyviin ystäviin ja pysyvään luontoon muuttaa jotakin? Kokonaisuus muodostuu yksilöistä ja yksilöiden päätöksistä. Kuulostaa pateettiselta, mutta sanoma miljoonien vuosien takaa on pateettinen. Ehkä pysyvää on vain rakkaus?

Jari Kuuluvainen 20.3.2015 Helsinki

Kuvat: Marika Kokkinen-Eurén

VUOSIMITALIKILPAILU 2015

KILPAILUEHDOTUKSET A- JA B-LUOKKA

Kilpailuehdotusten kuvien yhteydessä on kilpailun palkintolautakunnan lausunnot mitaliehdotuksista. Kilpailun ehdotukset arvioitiin nimettöminä, vain palkittujen ehdotusten tekijätiedot sisältävät kuoret avattiin palkintolautakunnan päätöksenteon jälkeen.

A-LUOKKA

I PALKINTO

JARI KUULUVAINEN: RAKKAUS PYSYVÄÄN, PYSYVÄ RAKKAUS

Uudenlainen mitali. Teoksena ottaa käsitteellisenä haltuun idean mitalin kaksipuolisuudesta. Leikkisä; voi laittaa esille miten vain. Miellyttävä kädessä, säilyttää esteettisyytensä. Mitali toteuttaa hyvin kilpailun teemaa. Mitali kertoo moniulotteisesta rakkaudesta ja yhteen hioutumisesta, vastakappaleen löytymisestä muodostuu levollinen pesä. Kaikella on paikkansa, on vain kaksi toisiinsa sopivaa palasta. Mittasuhteet toimivat.

II PALKINTO

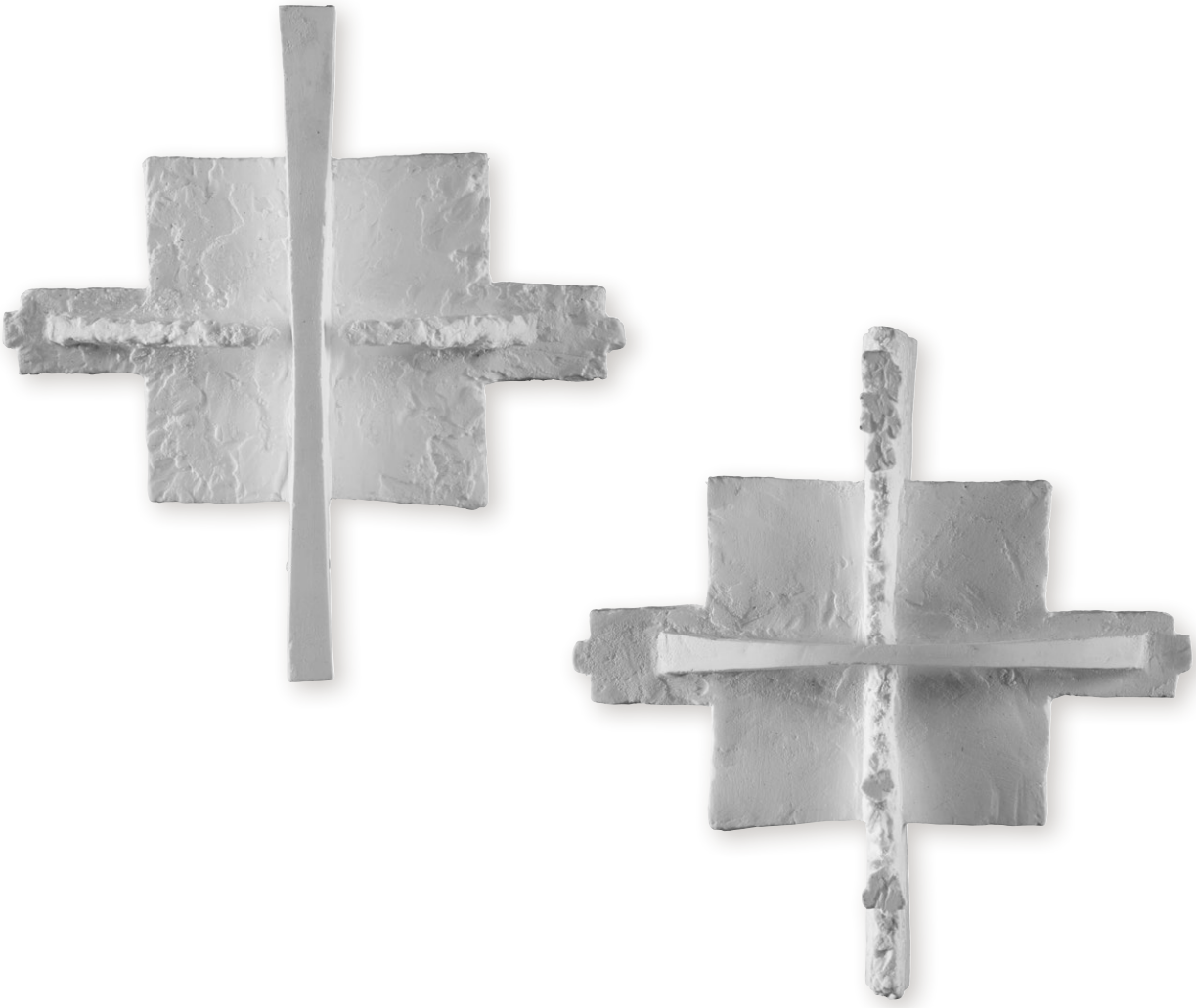

JUHA WELLING: MUURIT, SILLAT

Hienosti ilmaistu teemallinen tarina. Mitalinomainen, vaikkakin ennennäkemätön. Ajankohtainen, monitulkintainen aihe. Tilanne ei ole staattinen, laajempi näkemys mitalia kääntämällä. Voimakas ilmaisultaan. Vaikka materiaalin tuntu ei ole voimakas, viesti on.

III PALKINTO

TAPIO KETTUNEN: HYÖKY

Perinteinen mitali, ilmaisultaan hienostunut luontoaihe. Voimakas liikkeen tuntu, ihmisen ja luonnon kohtaaminen. Puolien vuoropuhelu toimiva. Sommittelussa tyhjän ja täyden jännite tasapainossa. Lyyrisesti kertoo rakkaudesta ja sen kertomisesta. Vaskoolimaisuus tulisi perustelluksi ohuemmalla reunalla, myös miellyttävämpi käteen ohuena.

RAKKAUDESTA ANETTEEN

Mitalimainen, teknisesti laadukas toteutus. Ohuus tuntuu kädessä hyvältä.
Tässä kontekstissa tarina ei kuitenkaan avaudu.

RAKKAUDESTA MOZARTIIN

Graafinen piirustusjälki hieno, matalaan tasoon saatu hieno kolmiulotteinen illuusio.
Humoristinen, julistemainen hyvässä mielessä.

MATKA

Mitali rikkoo perinteisen mitalin muotoa, pienoisveistosmainen. Laiva saisi olla syvempi ja hahmottua enemmän, nyt laiva jalustamainen, ei jännitystä. Vauhdin tunne, fragmenteilla saatu tarina toimii.

SAATTO

Reikä-elementti osana sommittelua toimii kummallakin puolella kuva-aihetta. Mitalissa on herkkiä elementtejä. Tarina alleviivaava, joskin koskettava tarina. Teema on otettu hyvin huomioon.

OLIPA KERRAN KAUNIISSA MAASSA

Selkeästi naivistinen mitali. Sommittelu toistuu hauskasti, vaikka sommittelu hieman heikkoa. Tarina jatkuu puolien välillä onnistuneesti. Kasvojen muovailu kokematonta.

RAKKAUDEN KOSKETUS

Mitalin tarina on herkkä, mutta sekava. Herkän piirrosjäljen hinta on se että tarina ei aukene, kuvan hahmottaminen vaikeaa. Tuntuu kädessä hyvältä.

RAKKAUDELLA

Abstrakti mitali. Aihe jää lyhyeksi, puolet keskenään liian samanarvoiset. Tarina ei välity, hahmot eksyneen oloisia.

TEESI

Ajankohtainen, perinteisen muodon rikkova mitali. Dokumentaarisuus on visuaalinen arvo, pariskunta kauniisti muovailtu. Viesti ei ole kuitenkaan ymmärrettävä. Veistoksellinen toteutus epäplastinen.

SANO SE KUKKASIN

Koristemainen, jopa liian koristeellinen, hieman ohut mitali. Mitali teknisesti onnistunut, idean toteutus ei.

AMOR VINCIT OMNIA

Kohtalaisen laadukkaasti muovailtu perinteinen mitali. A-puoli vanhahtava, kliseinen, B-puoli klassinen, hautareliefimäinen, paremmin muotoiltu. Puolet ovat keskenään hieman liian tasa-arvoisia. Figuuria ympäröivä kenttä ei ole jännitteinen.

RAKASTA MEITÄ KUIN ITSEÄSI

Mitalin metsä-puoli toimii esteettisesti paremmin, jälki lähes lyyrinen. Toisen puolen kuva-aihe on liian raskas ja keskeneräinen. Muovailussa ja piirtämisessä parantamisen varaa.

NARKISSOS

Vaikuttavalla tavalla raju, haasteellinen tarina, ehdotuksista yksi rosoisimmista. Tarinankerronta runsas, kiitosta ekspressiivisestä jäljestä. Teknisesti vaikea toteuttaa, turhan monimutkainen rakenne.

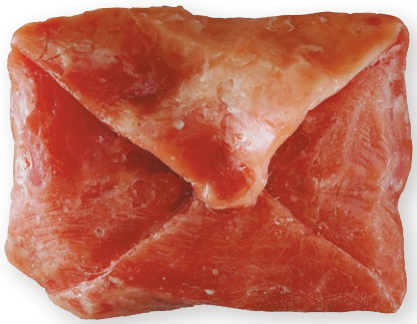

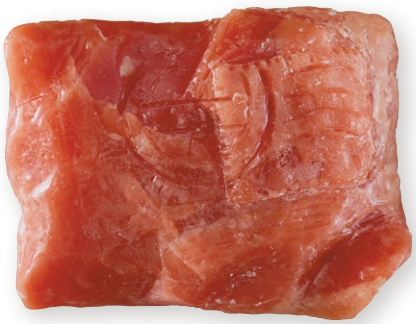

NIMETÖN
(NIMIMERKKI KA)

Ehdotus olisi kaivannut saatesanoja,
nyt mitalin viestiä on vaikea tulkita.
Aiheen ekspressiivinen ilme miellyttävää.
Raati jäi miettimään erilaisia toteutusvaihtoehtoja.

TUO OUTO TUNNE RINNASSAIN

Mitalin A-puoli on hienon veistoksellinen, toinen puoli ei aukea. A-puoli hyvin perinteinen, jossa jännite isojen pintojen ja tapahtumien on hieno. Mitalin massa on liian massiivinen.

PALKINTOLAUTAKUNNAN LOPPULAUSUNTO KILPAILUSTA

Käsitteellisyys vie voiton perinteisten arvojen ohi. Etsitään hyvää uutta mitalin ilmaisua. Ehdotusten yleinen taso oli heikko. Kolmen kärki on selkeä. Taso oli tasainen, mutta voittajat erottuvat selvästi. Teema oli huomioitu monipuolisesti. Materiaalivalinnat yllätyksettömiä, tosin kilpailuohjelmassa ei ole erikseen mainintaa toivottavista materiaaleista. Materiaali tulisi kuitenkin tuolloin perustella.

FIDEM XXXIV BELGIA 2016

HANNA TALASMÄKI

Seuraava FIDEMin (Fédération Internationale de la Médaille d'Art) kansainvälinen taidemitalikongressi pidetään Belgian Gentissä 6.- 11.9.2016. Gent (engl. Ghent) on Itä-Flanderin maakunnan pääkaupunki ja asukasluvultaan suurin kunta Belgiassa. Kongressin yhteydessä järjestetään uusimman mitalitaiteen kansainvälinen näyttely. Näyttely avataan Gentissä 7.9., josta se siirtyy Namurin eli TreM.a – museoon (Musée Provincial Des Arts Anciens Du Namurois - Trésor d'Oignies) lokakuussa 2016 ja on siellä avoinna tammikuuhun 2017. Kongressin yhteyteen on järjestetty Namurissa oheisohjelmaa yhteistyökumppaneiden the Société Archéologique de Namur (SAN), Namurin provinssin ja Namurin yliopiston sekä Art-Valley 51:n kanssa.

FIDEMin jäsenmaat voivat osallistua kongressin yhteydessä järjestettävään mitalinäyttelyyn, joka esittelee uusinta mitalitaidetta maakohtaisesti. Näyttelyyn osallistuvilla mailla on vuosittain määritellyt mitalikiintiöt. Mitalien profiili on selkeä: niiden tulee olla uusia (tehty viiden vuoden sisällä), maksimitaltaan 150 mm., eivätkä ne saa olla aikaisimmin olleet esillä FIDEMin näyttelyssä. Suomen osaston mitalit, jotka FIDEMin Suomen delegaatio ja Killan hallitus valitsivat Killalle tarjotuista, on lähetetty Belgiaan loppuvuodesta 2015.

FIDEM XXXIV Belgian kongressiin kuuluu perinteiseen tapaan kongressimaiden edustajien esitelmiä mitalitaiteesta, komiteoiden ja delegaattien kokoukset sekä tutustumisretkiä kulttuurikohteisiin ja näyttelyihin. Kongressiesitelmien teema on vuosittain vaihtuva, Belgian FIDEMin teemana on *Artists and foundries / artists and mints*. Kongressin lopuksi järjestetään vielä post-kongressimatka: ekskursio Ypresiin. Kongressiin ilmoittautuminen alkaa maaliskuun lopussa.

MUISTOKIRJOITUKSIA

ANJA JUURIKKALA 1923–2015

OUTI JÄRVINEN

FM Outi Järvinen
amanuenssi, Suomen
kansallismuseon rahakammio

Vuonna 2015 koettiin useamman Suomen Mitalitaiteen Killan kunniajäsenen poismeno. Kuvanveistäjä ja mitalitaiteilija Anja Juurikkala kuoli pitkään sairastettuaan Helsingissä 24. huhtikuuta 2015. Hän oli syntynyt Heinolassa 7. huhtikuuta, eli ehti juuri täyttää 92 vuotta. Hän oli sekä Suomen Kuvanveistäjäliiton (1998) että Suomen Mitalitaiteen Killan (2009) kunniajäsen. Killan ansiomitalin hän sai vuonna 2000.

Juurikkala aloitti mitalitaiteilijan uransa vasta nelikymppisenä, mutta ehti omalla panoksellaan osallistua Suomen mitalitaiteen historian muovaamiseen yli neljänkymmenen vuoden ajan. Hänen ensimmäinen mitalinsa on oppilastyö vuodelta 1964, ja viimeiset mitalit hän viimeisteli valettavaksi 2010 (ne tosin jäivät yksipuolisiksi). Juurikkalan mitalit ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta valettuja, ja enin osa niistä on muotokuvamitaleita. Yhteensä hän muovaili yli kuusikymmentä mitalia. Mitaleiden muovailu oli aluksi satunnaista työtä, ja vilkkain aika osui 1990-luvulle. Juurikkalan mitaleita oli FIDEM-näyttelyissä esillä ensimmäisen kerran Helsingissä 1990, ja viimeisen kerran hän oli mukana Tampereen FIDEMissä 2010.

Juurikkala opiskeli Taideteollisessa keskuskoulussa ja päätyi jokseenkin vahingossa työskentelemään Olga Osolin johtamalle taideteollisuusosastolle Arabian tehtaalle. Siellä hän suunnitteli astioiden koristeita sekä taidekeramiikkaa. Hän työskenteli jonkin aikaa myös Norjassa. Nykypäivänä keramiikkataiteilija Juurikka-

la muistetaan erityisesti lastenastiasto Zoosta, lehmäaiheisista Heluna-kannuista, sekä muista eläinaiheisista astioista ja koriste-esineistä.

Kuvanveisto kuitenkin kiinnosti, joten Juurikkala pyrki Taideakatemian kouluun 1960, mutta huonolla menestyksellä. Keramiikkataiteilijan ei uskottu olevan vaihtamassa ammattia tosimielellä. Kuvanveiston opettajana koulussa 1954–65 toiminut kuvanveistäjä, akateemikko ja professori Oskari Jauhiainen (1913–1990) näki kuitenkin Juurikkalan potentiaalin ja otti tämän yksityisoppilaakseen. Seuraavana lukuvuonna Juurikkala pääsi koulun vakinaiseksi oppilaaksi. Valmistuttuaan koulusta 1964 hän täydensi opintojaan Milanon taideakatemiassa kuvanveistäjä, professori Marino Marinin (1901–1980) johdolla.

Oskari Jauhiainen oli kokenut mitalitaiteilija, ja hän piti mitalitaidetta esillä opetuksessaan mm. sommittelutehtävissä. Sellainen oli myös Anja Juurikkalan ensimmäinen, viimeisenä opiskeluvuonna muovailtu mitali. Sen aiheena oli Taideakatemian koulu. Toinen varhainen mitali on vuodelta 1969, ja se tunnetaan useammalla nimellä: Kaikki kansat, YK ihmisoikeudet tai Mitalitaiteen Kilta. Viimeksi mainittu saattaisi viitata siihen, että mitali olisi osallistunut mitalitaiteen vuosikilpailuun (tämä on vielä selvittämättä).

Ensimmäiset kokeilut saivat Juurikkalan vakuuttuneeksi siitä, ettei mitalitaide ole hänen alaansa – kirjainten muovailu suoraan mitalin mallin pintaan tuntui liian vaivalloiselta. Mieli kuitenkin muuttui, kun Keskitien tukisäätiö tilasi häneltä perustajajäsentensä Arvi Salosen ja Veikko Pohjanpellon kunniaksi mitalit 1980-luvun alkupuolella. Näissä lyödyissä mitaleissa on ilmeisesti käytetty valmiita kirjasimia. Hän oli kuitenkin jo keksinyt itselleen sopivan tavan toteuttaa valettuihin mitaleihin kirjaimet leikkaamalla ne erikseen vahasta, ja päätti ryhtyä muovailemaan mitaleita suoraan lopulliseen kokoon, renessanssin mestareiden hengessä. Varhainen esimerkki tällaisesta pienestä muotokuvamitalista lienee pieni Unto Pusan mitali, johon taiteilija muovaili muotokuvan pian Pusan kuoleman jälkeen 1974. Teksti on tosin muotoiltu vasta 2010, kun Toivo Jaatinen valoi sen sekä

II

III

IV

muutaman muun Juurikkalalta käden loukkaantumisen takia kesken jääneen mitalin. Kirjaimet on tehty kaivertamalla. Juurikkala oli siirtynyt tähän tekniikkaan vähitellen 1990-luvun alkupuolella. Jaatinen muotoili näihin mitaleihin myös tekstit, mutta noudatti Pusan mitalissa Juurikkalan tyyliä, muissa näkyy selvemmin Jaatisen oma kädenjälki.

Juurikkala oli erikoistunut muotokuvamitaleihin. Taiteilija kuvasi niissä usein laajaa ystävä- ja tuttavapiiriään, taiteilijakollegoita sekä sukulaisia. Omat muotokuvansa ovat saaneet myös arvostetut kotieläimet kuten Heikkilän lehmät ja laajalti tunnettu Kissa Kenoveeva. Erityisesti lehmät ovat Juurikkalan kokonaistuotannossa läpikäyvä teema. Ne esiintyvät niin keramiikan koristeaiheena, mitaleissa kuin pienoisveistoksissakin.

Juurikkalan mitalit ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta valettuja silloinkin kun ne ovat olleet tilaustöitä. Toinen leimaa-antava piirre on mitaleiden renessanssitraditioita noudatteleva koko. Osa mitaleista on erityisen pieniä. Oskari Jauhiaisen mitali (40 mm) on niistä kenties pisimmälle viety esimerkki. Jauhiaisen itse toivoi, että mitali olisi pienikokoinen. Mitalissa ei ole varsinaista legendaa, vaikka Jauhiaisella oli sellaiseksi valmis ehdotus (”Se paras työ jäi tekemättä”). Juurikkala sijoitti välttämättömän tekstin (Oskari Jauhiainen 1913–1990) mitalin syrjään Jauhiaisen itsensä toivomuksesta – ikään kuin opettaja olisi halunnut testata entisen oppilaansa taitoja antamalla tälle ratkaistavaksi vaikean tehtävän. Teksti ei tosin olisi mahtunut sen paremmin mitalin etukuin takasivullekaan. Koolla leikittely huipentuu mitalin takasivulla, jonka aiheena ovat Jauhiaisen monumentaalikokoon tekemät pikkulinnut (suihkulähdeveistos *Pääskyset* Lahdessa).

Mitaleiden muotokieli on rosoinen. Muotokuvat on tyypillisesti rajattu kaulan leikkeellä niin, että kuvauksen kohde näyttäytyy pelkistetysti omana paljaana itsenään ilman mitään attribuutteja. Takasivun kuva-aiheet ja mitalin teksti määrittelevät kuvatun henkilön suhteen ympäröivään maailmaan. Juurikkalan mitaleita ei yleensä ole tehty minkään merkkipäivän kunniaksi.

Juurikkala ei harrastanut mitaleissaan ”maisemamaalausta”, vaan sommitteli veistoksellisia elementtejä mitalin pinnalle. Takasivujen kuva-aiheet ovat usein asetelmia sanan varsinaisessa merkityksessä. Malleina ovat istuneet niin sokerijuurikkaat, sienet kuin kalatkin. Myös mitaleissa esiintyvät rakennukset ja monet muut elementit on luonnosteltu ”elävän mallin” mukaan, eikä suinkaan paperille vaan suoraan vahaan. Sopivaa näkökulmaa etsiessään Juurkkala on mm. hikoillut ohdakkeiden seassa (Villa Lante), kiipeillyt katoilla (Casa Finlandesa) ja uhmannut autoliikennettä (Arabian tehdas Terho Reijosen mitalissa).

Juurikkala oli Suomen taiteilijapiireissä tunnettu oman tiensä kulkijana. Hänen persoonalliset, tarkkasilmäisiin (eikä aina kohdetta mairitteleviin) havaintoihin perustuvat tarinansa koskettelivat elämää yleensä, mutta taideelämää erityisesti. Myös monen mitalin syntyyn liittyy oma tarinansa. Niitä on onneksi saatu paljon talteen.

Anja Juurikkalan keramiikkateokset, sekä uniikit taide-esineet että astiat, joissa on hänen suunnittelemiaan koristekuvioita, ovat nykyisin haluttuja keräilyesineitä. Myös taiteilija itse pyrki hankkimaan omia teoksiaan, ei kuitenkaan itselleen vaan lahjoittaakseen ne Heinolan museoon. Hän piti huolta myös siitä, että museossa oli edustava kokoelma mitaleita. Juurikkalan mitaleita on Heinolan lisäksi kattava kokoelma myös Kansallismuseon rahakammiossa sekä Killan talletuksena Tampereen taidemuseossa. Juurikkala täydensi Killan kokoelmaa merkittävällä lahjoituksella 2008, ja siinä yhteydessä julkaistiin Mitalitaiteen vuosikirjassa artikkeli, johon tämäkin muistokirjoitus paljolti perustuu.

On syytä toivoa, että Juurikkalan mitalit pääsevät ansaitsemallaan tavalla esille, kun Heinolassa avautuu tulevana kesänä Anja Juurikkalan muistonäyttely. Samassa yhteydessä on tarkoitus julkaista vs. museonjohtaja Sirpa Juutin kirjoittama monografia.

KUVAT

I Keramiikkataiteilija Anja Juurikkala työssään
II **OSKARI JAUHIAINEN** 1990 (40mm, valettu)
III **UNTO PUSA**, mitalin etusivun vahamalli 1974, yksipuolinen valu 2010 (n.90mm)
IV **ILKKA-JUHANI TAKALO-ESKOLA, 70-VUOTISMITALI** 2004 (n.106mm, valettu)
V **SALON SOKERITEHDAS** 1990 (n.90mm, valettu).
Kuvat: Outi Järvinen

V

KIRJALLISUUTTA

- *Anja Juurikkala. Juhlanäyttely – Otteita tuotannosta 1943–2003.* Heinolan kaupunginmuseo 8.3.–27.4. 2003.
- Anja Juurikkala muistelee. *Itä-Häme* 17.9. 2007, 28; 1.10. 2007, 28.
- *Anja Juurikkalan mitaleita. Hvitträsk 9.6.–3.10. 1999.*
- Hagelstam, Wenzel, Antiikin lumoissa: Vaikuttavan kokoinen kukkopilli. *Turun Sanomat* 7.7. 2007.
- Jauhiainen, Oskari, Anja Juurikkala – kuvanveistäjä. *Anja Juurikkala. Kuvanveistäjä. Sculptor.* Helsinki 1989, 5–8.
- Juurikkala, Anja, Elämäni mosaiikki. *Mitali – Medaljen* 2/1991, 32–33.
- Juuti, Sirpa, Pinta elää kämmenellä. Kuvanveistäjä Anja Juurikkalan tuotannosta. *Mitalitaiteen vuosikirja* 2000, 50–53.
- Järvinen, Outi, Anja Juurikkalan mitalituotanto 1960-luvulta tähän päivään. Merkittävä mitalilahjoitusKillan kokoelmiin. *Mitalitaiteen vuosikirja* 2008. Helsinki [2009], 72–76.
- Nevaluoma, Kari-Otso, *Arabian eläintarha*. Helsinki 2008.

FM Outi Järvinen
amanuenssi, Suomen
kansallismuseon rahakammio

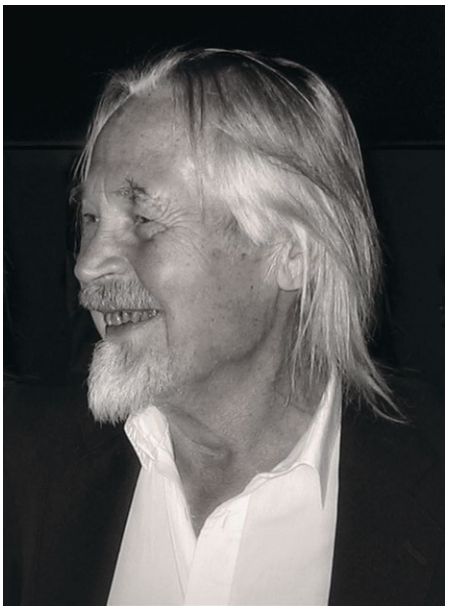

KAUKO RÄSÄNEN 1926–2015

OUTI JÄRVINEN

Suomen Mitalitaiteen Killan perustajiin kuulunut, 1973 kunniajäseneksi kutsuttu kuvanveistäjä ja mitalitaiteilija, taiteilijaprofessori Kauko Räsänen kuoli pitkällisen sairauden jälkeen Espoossa 10. syyskuuta 2015. Hän oli syntynyt Suistamossa Laatokan Karjalassa 23. helmikuuta 1926.

Räsänen ehti yli viisikymmentä vuotta kestäneen mitalitaiteilijansa uransa aikana muovailla lähes kaksisataa mitalia (tarkka luku lienee 188). Lyötyjen tilaustöiden määrässä hän ohittaa Suomen tähän mennessä tuotteliaimman mitalitaiteilijan Raimo Heinon (1932–1995), jonka yli kahdestasadasta mitalista hiukan yli puolet on lyötyjä. Kirjoittaessani Räsäsestä vuoden 2001 vuosikirjaan totesin, ettei uralle vielä näy loppua arvaamatta, kuinka lähellä kuitenkin oltiin.[1] Tuolloin julkaistu teosluettelo täydentyi vielä kuudella mitalilla, joista viimeiset valmistuivat 2004.

Kontakti mitalitaiteeseen syntyi jo opiskeluaikana Suomen Taideakatemian koulussa Essi Renvallin (1911–1979) johdolla. Mitalitaiteen asema taideopetuksessa on aina ollut sidoksissa kulloisenkin opettajakunnan omaan kiinnostukseen. Renvall muovaili ensimmäiset mitalinsa 1940-luvun lopulla, joten mitalit olivat hänelle varsin ajankohtainen asia.

Mitaleita oli sodan päättymisen jälkeen lyötetty lisääntyvässä määrin, mutta niiden tekijöiksi valikoitui usein ennen sotia uransa aloittaneita taiteilijoita silloin kun mitali toteutettiin tilaustyönä. Essi Renvallin, Kauko Räsäsen ja muiden uusien tekijöiden esiinnousun mahdollistivat kilpailut. Räsänen saikin ensimmäisen mitalityönsä voittamalla olympialaisten muistomitalin avoimen suunnittelukilpailun 1951. Muut palkinnot menivät vanhemman polven taiteilijoille. Räsänen muovaili 1950-luvulla vielä muutaman plaketin, mutta varsinaisesti hän vakiinnutti nimensä mitalitaiteilijana 1960-luvun puolella ja nimen-

omaan menestymällä kilpailuissa. Tilauksia riitti, sillä 1960-luvulle osui huomattava määrä erilaisten instituutioiden sekä liikeyritysten merkkivuosia.

Vanhemman sukupolven valta-asema näkyi myös kansainvälisissä mitalinäyttelyissä. Räsänen teki fidem-debyyttinsä Tukholmassa 1955 yhdellä mitalilla. Kaikkiaan esillä oli 38 mitalia yhdeltätoista taiteilijalta, ja ylivoimaisesti edustavin otos oli valittu Gerda Qvistiltä (1883–1957), joka eli tuolloin viimeistä luomiskauttaan.[2] Seuraava näyttely oli Pariisissa 1957. Silloin 17 suomalaistaiteilijan joukossa oli 12 elävää taiteilijaa, joista kolme oli alle 40-vuotiasta – yhtenä heistä Kauko Räsänen.[3] Mukana oli siis aina muutama uusi taiteilija, mutta esimerkiksi Gerda Qvistin ja Sulho Sipilän (1895–1949) mitalitaiteeseen luotettiin vielä vuoden 1963 fidemissä Haagissa.[4] Vaaka kallistui vähitellen nuoremman polven puolelle: Kauko Räsäsen ja Eila Hiltusen (1922–2003) osuus mitaleiden kokonaismäärästä oli jo huomattava Roomassa 1961.[5] Haagissa 1963 oli parhaiten edustettuna Aimo Tukiainen (1917–1996).[6] 1960-luvun lopulle tultaessa mitalitaiteilijoiden rintama oli huomattavasti laajentunut. Mitaleita myös tehtiin aikaisempaa enemmän, joten edustavan näyttelyosaston kokoaminen oli varmasti aiempaa helpompaa.

Kauko Räsänen esiintyi FIDEM-näyttelyssä viimeisen kerran Colorado Springsissä 2007. Tuolloin häneltä oli valittu yksi mitali varsinaiseen näyttelyyn, mutta huomionosoituksena merkittävästä panoksesta mitalitaiteen alalla hänet oli kutsuttu myös erityiseen fidemin 70-vuotisnäyttelyyn.[7] Taiteilija sai itse valita esille asetetut kymmenen mitalia. Tämän valikoiman perusteella hän näytti itse arvostavan erityisesti 70-luvun tuotantoaan, eikä kenties syyttä. Siinä kulminoituivat Räsäsen mitalitaiteelle luonteenomaiset elementit: moniosaisuus, positiivisten ja negatiivisten muotojen vaihtelu, ympyrä- ja neliömuodon käyttö sekä alati läsnä oleva, moniin symbolisiin sisältöihin mukautuva naishahmo. Samalla ne ovat esimerkkejä siitä innovatiivisesta ajattelusta ja ongelmanratkaisuhalusta, joka vallitsi mitalin muovailijan ja teknisestä tuotannosta vastaavien asiantuntijoiden kesken. Lyöntitekniikkaa kehitettiin kunnianhimoisesti.

Räsänen hahmottuukin nimenomaan lyötyjen mitaleiden uudistajaksi. Hänen valetut mitalinsa ovat usein muotokuvamitaleita, ja niiden toteutus on yleensä varsin perinteinen. Kiinnostus lyötyihin mitaleihin näkyy myös siinä, että useat hänen omasta aloitteestaan tekemistä mitaleista on toteutettu lyömällä.[8]

II

III

IV

I Kauko Räsänen Killan 40-vuotisjuhlissa 2005
II **KATSO MAATA JONKA SAIMME** 1980 (60 mm, lyöty). Esimerkki taiteilijan itsensä kustantamasta lyödystä mitalista
III **MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON 50-VUOTISMITALI** 1970 (80 mm, lyöty). Taiteilija on piilottanut tekstin osaksi lapsihahmon hiuksia
IV **TAMPEREEN TAIDEMUSEO** 2004 (80 mm, lyöty). Museon perustamisesta tuli kuluneeksi 70 vuotta 2001, ja sen järjestyksessä kolmas johtaja, Anneli Ilmonen jäi eläkkeelle 2004. Kaikki kolme johtajaa on kuvattu mitalin takasivulle
V **POSTISÄÄSTÖPANKIN 75-VUOTISMITALI** 1961 (40 mm, lyöty).

Räsäsen liikkui vuosikymmenten kuluessa klassisesta muotokielestä naturalistisempaan ilmaisuun, figuratiivisista muodoista abstrakteihin ja jälleen takaisin. Suuremmissa veistoksissa hän keskittyi abstrakteihin sommitelmiin vuosina 1962–69[9], mutta samaa rajausta ei voida havaita mitaleissa. Toisaalta Räsäsen veistoksia ja mitaleita yhdistävät sekä muotokieli että monet teemat, joiden pariin taiteilija on toistuvasti palannut.

V

1950-luvun mitaleissa reliefi on vielä matala, mutta muuttuu vähitellen veistoksellisemmaksi niin, että mitali lopulta suorastaan esineellistyy. Esineellisyyttä korostavat materiaalin ja massan tuntu. Tuotannon kokoavana teemana voidaan pitää plastisuutta. Siihen yhdistyy yleensä loppuun saakka viimeistelty metallipinta, joka korostaa materiaalintuntua. Pintakäsittelyn kruunaa tavallisesti patina. Räsänen suosi 1960-luvulla viherpatinaa, mutta siirtyi sitten kiiltävään tummanruskeaan patinaan. Joidenkin moniosaisten mitaleiden sisäsivuilla Räsänen päätyi käyttämään ylellistä kultausta.

Veistoksellisuuden korostaminen näkyy tietyllä tavalla myös osittaisena mitalitaiteen perinteestä irtautumisena. Räsänen kuului siihen koulukuntaan, joka pyrki minimoimaan tekstin tai legendan osuuden mitaleissaan. Legendalla on perinteisesti ollut tärkeä merkitys mitalin aihetta ja sisältöä syventävänä elementtinä. Räsäselle teksti näyttäytyi pikemminkin kompositiota häiritsevänä välttämättömänä pahana. Siitä huolimatta useimmissa hänen mitaleissaan on jonkinlainen teksti. Moniosaisissa mitaleissa se on tosin usein piilotettu mitalin sisäosiin.

Nykypäivästä käsin Räsänen hahmottuu suurten veistosten ja reliefien sekä mitaleiden tekijäksi vaikka hän on tehnyt myös pienoisveistoksia. Julkiset teokset ja mitalit ovat molemmat taidetta joka on kaiken kansan saatavilla. Ne lisäävät yleisön kokemusta taiteesta tehden samalla myös tekijäänsä tunnetuksi. Mitalitaidehan on parhaimmillaan edullinen joka kodin taidemuoto, ja niitä kertyy usein keräilemättäkin. Mitalitaiteen kannalta ei varmaankaan ole ollut merkityksetöntä, että Suomen todennäköisesti laajimmalle levinnyt mitali, Postisäästöpankin 75-vuotisjetoni, on korkeatasoinen, kuvanveistäjän muovailema taideteos.

Suomalaisten kiinnostus mitalitaidetta kohtaan lisääntyi 1960-luvulla. Tämä näkyi myös lisääntyneenä julkisuutena. Räsänen esiintyi usein lehtiartikkeleissa jonkin esittelemässä jotain tekeillä olevaa mitalitilausta. Mitalien aiheet olivat usein suurta yleisöä kiinnostavia, toisaalta taiteilija itsekin oli keskustelua herättäneen ”Reikäenkelin” tekijänä varmasti kiinnostava. Räsänen oli myös omalla tavallaan bränditietoinen jo ennen kuin termi oli meillä yleisesti tunnettu. Hän oli kiinnostunut julkisuuskuvastaan, ja pyrki aina tarkastamaan itseään koskevat artikkelit ja muut tekstit ennen niiden julkaisemista.

Räsänen sai uransa mittaan useita tilauksia ulkomailta, lähinnä Pohjoismaista ja Saksasta, ja hänen mitalinsa ovat kansainvälisesti tunnettuja. Pisimpään hänen ulkomainen maineensa on kantanut Saksassa. Münchenissä (Staatliche Münzsammlung München) järjestettiin 2011 näyttely, jossa oli esillä Räsäsen mitalituotanto kokonaisuudessaan. Mitalit oli koottu keräilijä Josef Hacklin kokoelmasta, joka siirtyi samassa yhteydessä museon haltuun. Näyttelyn yhteydessä julkaistiin kattava kuvitettu luettelo Räsäsen mitaleista. Siihen sisältyy myös artikkeleita, joista kahdesta laadittu lyhennelmä on luettavissa myös verkossa.[10] Kokoelman on laskettu olevan toinen kahdesta täydellisestä kokoelmasta Kauko Räsäsen mitaleita. Toinen niistä on Räsäsen oma kokoelma, jonka erikoisuus puolestaan on hopeisten mitaleiden huomattava osuus. Räsänen ryhtyi jo varhain edellyttämään tilaajan kanssa solmimissaan sopimuksissa, että yksi taiteilijakappaleista on hopeinen.

Harva taiteilija on palkittu Suomen Olympialaisella ansioristillä, mutta Kauko Räsäselle se myönnettiin 1952, arvatenkin ansioista muistomitalin toteuttajana. 1963 hän sai taiteilijoille myönnettävän Suomen Leijonan Pro Finlandia -mitalin. Suomen Valkoisen Ruusun ensimmäisen luokan ritarimerkin hän sai 1989, ja Suomen Leijonan komentajamerkin 2010. Mitalitaiteen alalla on tullut runsaasti tunnustusta. Räsänen palkittiin Suomen Mitalitaiteen Killan ansiomitalilla 1973 samalla kun hänet kutsuttiin kunniajäseneksi. Merkittävän kansainvälisen J. Sanford Saltus -palkinnon hän sai ensimmäisenä suomalaisena mitalitaiteilijana 1986. Suomen Numismaattinen Yhdistys palkitsi Räsäsen elämäntyön ansiomitalilla 2006.

Kauko Räsänen vakiinnutti asemansa yhtenä Suomen suosituimmista ja tuotteliaimmista mitalitaiteilijoista aikana, jolloin mitalitaidetta myös arvostettiin toisella tavoin kuin nykyisin. Yhdessä aiemmin mainittujen Raimo Heinon ja Aimo Tukiaisen sekä Toivo Jaatisen (s. 1926), Heikki Häiväojan (s. 1929) ja Terho Sakin (1930–1997) kanssa hän hallitsi lyötyjen mitaleiden markkinoita useiden vuosikymmenten ajan; yhteensä nämä taiteilijat ovat tehneet noin 750 mitalia.[11] Se on nykypäivän tilanteeseen verrattuna varsin paljon.

VIITTEET

1 Järvinen, Outi, Poimintoja Kauko Räsäsen mitalitaiteesta. *Mitalitaiteen vuosikirja* 2001. Helsinki 2001, 4–10. Tämä kirjoitus pohjautuu lisäksi julkaisemattomaan artikkeliin, joka oli tarkoitettu fidemin 70-vuotisnäyttelyn julkaisuun Kauko Räsäsen esittelyksi. Vuoden2001 artikkelin lähteistä: Laura Luostarinen on opinnäytetyössään analysoinut Kauko Räsäsen mitalituotantoa mm. erittelemällä siitä esiin nousevia keskeisiä teemoja ja ongelmanratkaisutapoja, Räsäsen veistotaiteesta ei sen sijaan käsittääkseni ole edelleenkään tehty minkäänlaista kokonaisesitystä. Luostarinen, Laura, *Muuttuva mitali. Kauko Räsäsen mitalitaide vuosina 1951–77*. Pro gradu-tutkielma 1984. Åbo Akademi (ÅA), Konsthistoriska institutionen, Åbo (kopio Kansallismuseon rahakammiossa). Julkaistu lyhennettynä: *ABOA 1987, Turun maakuntamuseon vuosikirja 51/1987*, s.l., 81–107 (suomenk.) ja 107–118 (ruotsink.). Sen sijaan 1960-luvun modernismi on kuvanveiston osalta laajasti taustoitettu: Lindgren, Liisa, *Elävä muoto – traditio ja modernisuus 1940- ja 1950-luvun suomalaisessa kuvanveistossa*. Dimensio 1, Valtion taidemuseon tieteellinen sarja. Helsinki 1996. Artikkeleita ja haastatteluja: Passi, Leena, Kauko Räsänen – kuvanveistäjä – ihminen. *Mitali* 2/1997, 35–38; Talvio, Tuukka, The Medals of Kauko Räsänen. *The Medal* No. 8 (Summer 1986), 30–32; Talvio, Tuukka, Ajatuksia Kauko Räsäsen mitalitaiteesta. *Mitali* 2/1989, 12–16.

2 Qvistin jälkeen eniten mitaleita oli esillä Essi Renvallilta (4), Wäinö Aaltoselta (3) ja Gunnar Finneltä (3). Oiva Helenjukselta, Felix Nulundilta ja Aimo Tukiaiselta oli kultakin esillä kaksi mitalia, lopuilta (Tea Helenelund, Ennu Oka, Räsänen ja Sulho Sipilä) yhdet. Viisi näyttelyn taiteilijoista oli syntynyt 1800-luvulla. Heistä vain Qvist ja Aaltonen olivat elossa, ja kaikkiaan kuolleita oli neljä. Tiedot on poimittu valokopiosta, josta ei ole saatavilla bibliografisia tietoja.

3 Räsäsen ohella nuorimpia olivat Eila Hiltunen (s. 1922) ja Aimo Tukiainen (1917–1996). Alle 50-vuotiaita olivat Oiva Helenjus (1910–1976), Oskari Jauhiainen (1913–1990), Kalervo Kallio (1909–1969), Essi Renvall (1911–1976) sekä Jussi Vikainen (1907–1992). Suomen osaston olivat koonneet Rahakammion intendentti Jouko Voionmaa sekä Rahapajan johtaja P.U. Helle. *Exposition Internationale des Médailleurs Contemorains*. Musée Monétaire 23 mai – 30 septembre 1957, s.l., 25–28.

4 *Hedendaagse Penningkunst uit Drie en Dertig Landen*. Ter Gelegnheid van het Xe Congres van de F.I.D.E.M. Haags Gemeentemuseum 17/6 – 28/7 1963, n:ot 148–175.

5 Esillä oli 23 suomalaista mitalia; Räsäseltä 4 ja Hiltuselta 5. Qvistin mitaleita oli 6. Muilta osanottajilta oli Renvallia lukuunottamatta (2 mitalia) valittu yksi mitali kultakin; *Esposizione Internazionale della Medaglia Contemporanea*. Palazzo Braschi Roma 18 settembre – 8 ottobre 1961, 27–28.

6 Räsäseltä oli valittu kaksi mitalia jotka olivat olleet esillä jo edellisellä kerralla. *Hedendaagse Penningkunst uit Drie en Dertig Landen*. Ter Gelegnheid van het Xe Congres van de F.I.D.E.M. Haags Gemeentemuseum 17/6 – 28/7 1963, n:ot 148–175. Gerda Qvist (1883–1957) ja Sulho Sipilä (1895–1949) olivat edelleen mukana.

7 *Passages to Reconstruction*. Exhibition Catalogue fidem xxx. 30th Congress. International Federation of Medallic Art. September 19–22, 2007. Colorado Springs, Colorado. Colorado Springs 2007, 71 (FI43-44), 344–345 (PFI1-2–PFI19-20).

8 Järvinen, Outi, Taiteilija mitalin tilaajana. *Tutkimusta ja keräilyä. Suomen Numismaattinen Yhdistys 1914–1914*. Suomen Numismaattisen Yhdistyksen julkaisuja n:o 7. Helsinki 2014, 117–126 (117).

9 Kormano, Riitta, Räsänen, Kauko (1926–2015). *Kansallisbiografia*. Biografiakeskus, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/1290/ (verkko-osoite joulukuussa 2015).

10 Hackl, Josef & Klose, Dietrich, *Kauko Räsänen. Neue Wege in der Medaillenkunst*. München 2011; http:// www.medaillenkunst.de/index.php?item_id=587 (verkko-osoite joulukuussa 2015).

11 Talvio, Tuukka, Suosikkitaiteilijat. *Mitalitaiteen vuosikirja* 2010. Helsinki 2011, 38–45 (42, 45).

ARVO AHO 1924–2015

HANNA TALASMÄKI

Killan pitkäaikainen jäsen ja vaikuttaja, kunniajäsen Arvo Aho kuoli Helsingissä 16.7.2015. Arvo Aho toimi Killan puheenjohtajana vuosina 1984–1985 ja oli aktiivinen jäsen puheenjohtajakauden jälkeenkin. Aho syntyi Alahärmässä vuonna 1924. Arvo Aho oli ”kirkon ja kulttuurin rakastaja”, kuten hänen Kauko Räsäsen mitalissakin kerrotaan. Aho syntyi Härmässä, mutta teki elämäntyönsä muualla, josta näkyvimpänä osana ovat hänen rakennuttamansa kirkot. Vuonna 1955 Aho valmistui diplomi-insinööriksi. Vuodesta 1957 Aho työskenteli Helsingin ev.lut. seurakunnan kiinteistötoimistolla toimistoinsinöörinä ja pari vuotta myöhemmin kiinteistöjohtajana. Kun Aho jäi eläkkeelle vuonna 1988, kirkkoja oli rakennutettu 30.

Arvo Aho oli omien sanojensa mukaan ”kirkonpalveluskunnan ylin esimies, krematoriouunien valvoja, hautausmaakanttoreiden esimies, urkujen ja taideteosten tekninen ja kaupallinen hankkija”. Aho oli myös haluttu puhuja. Saarnojen, radion aamu- ja iltahartauksien lisäksi hän piti lukuisia esitelmiä aivan viimeisiin elinkuukausiinsa asti, mm. kirkkotaiteesta, hautausmaakulttuurista, teologiasta ja tietysti mitaleista. Mitalitaidetta hän teki tunnetuksi aina koululaisista veteraaneihin. Aho elävöitti kirjoituksiaan ja esitelmiään runoilla sekä huumorilla. Kirkkojen rakennuttamisten lisäksi Aho toimi aktiivisesti kulttuurijärjestöissä, kuten Kristillisessä kulttuuriliitossa, Hautausmaakulttuuritoimikunnassa ja hänet palkittiin kunniamitalein, kuten Suomen valkoisen ruusun I luokan ritarimerkillä. Aho oli useita vuosia Keski-Helsingin Sotaveteraanien puheenjohtaja.

Killassa Aho toimi aktiivisesti usean vuoden ajan. Kunniajäseneksi Aho kutsuttiin 1996. Taidemitaleihin Aho

II

tutustui kuvanveistäjä Kauko Räsäsen kautta, jonka tapasi Seurakuntien kuvataidetoimikunnassa toimiessaan. Kauko Räsänen suositteli Ahoa Killan jäseneksi ja Ahon pojan sanojen mukaan ”se oli menoa sitten”. Aholle tärkeää oli mitalin perinteinen muoto. Hän vieroksui mitalissa ulokkeita ja eriskummallisia muotoja. Tampereen FIDEMissä 2010 hän esitti huolestuneisuutensa perinteisen mitalin puolesta: ”Mitali on pienoisveistos, mutta kaikki pienoisveistokset eivät ole mitaleja”. Ahon mielestä mitali kertoo aina tarinan. Hyvä mitali on taidetta molemmat puolet, puolet täydentävät toisiaan. Aho yhtyisi poikansa mukaan Kirkko ja kaupunki tai Kotimaa -lehdessä kirjoitetun jutun lauseeseen varmasti mielellään: ”Alan harrastajat sanovat, että mitalitaide ei ole eliittitaidetta, vaan yksi demokraattisimmista taiteista jo halpuutensa takia.”

Muistokirjoitus on koostettu Arvo Ahon pojan Timo Ahon ja tyttären Leena Säpin toimittaman aineiston pohjalta.

I Arvo Aho Kauko Räsäsen Aho-mitalin luovutustilaisuus 1990, kuva: Leena Säppi
II Kauko Räsänen: **ARVO AHO**, 1990, kuva: Henna Hietainen

FT Marja-Liisa Linder
toimii amanuenssina
Tampereen taidemuseo –
Pirkanmaan aluetaidemuseossa

KOSKETUKSEN KESTÄVIÄ – KÄDESTÄ KÄTEEN MITALITAIDETTA PIRKANMAALLA

MARJA-LIISA LINDER

Mitalitaide on kiertänyt omimmalla tavallaan eli kädestä käteen Pirkanmaalla, kun syksyllä 2014 lähti liikkeelle aluetaidemuseon lainattava kiertonäyttely *Kosketuksen kestäviä*. Siinä taidemitaleita ei tihrusteta lasin takaa, vaan mitalit on saanut ottaa omaan käteen tai tunnustella muuten. Näkemisen lisäksi on voinut kokea mitalin painon, muodot ja pinnan rakenteen kouriintuntuvasti, sanan varsinaisessa merkityksessä. Perinteiseksi ja ehkä eksklusiiviseksikin mielletty mitalitaide onkin ajan hermolla, saavutettavaa ja moniaistista.

Saavutettavuus alkaa hyvin käytännöllisistä ratkaisuista. *Kosketuksen kestäviä* on suunniteltu mahdollisimman helposti kuljetettavaksi, koska se palvelee päiväkoteja, palvelutaloja, kirjastoja ja muita arjen toimijoita, joilla ei ole museoiden valmiuksia. Teokset kulkevat viidessä sinisessä salkussa ja mahtuvat sujuvasti henkilöautoon. Jokaisessa salkussa on oma teemallinen kokonaisuutensa. Johdantona toimii *Käsin*-salkku, jossa mitalit kertovat ihmisen käden merkityksestä: työstä ja aivojen stimuloinnista, kosketuksesta ja tietysti mitalitaiteesta, jossa teos kulkee tekijän kädestä tutustujan käteen. *Kaikenkarvaiset ystäväni* -salkku sisältää eläinaiheisia mitaleja ja *Kasvaa ja kukkii* -salkussa ovat pääosassa kasvit herkästä vanamosta arkiseen sokerijuurikkaaseen. *Maisema*-salkun sisältö todentaa mitalin luonnehdinnan ”kämmenen kokoinen avaruus”, sillä pieneen mitaliin mahtuu vaivatta suuri maisema. *Historian draamaa* -salkun mitalit katsovat muinaisuuteen, kommentoivat lähihistorian dramaattisia tapahtumia ja nyky-yhteiskuntaa. Jokaiseen kokonaisuuteen kuuluu tekstikansio, jossa esitellään kaikki sen mitalit mahdollisimman käytännönläheisesti.

II

Teoksiin tutustutaan ohjaajan johdolla ryhmässä tai aivan yksilöllisestikin, kun vanhainkodissa virikeohjaaja on tuonut mitaleita vuodepotilaiden luo. Kosketuksen kestäviä on kiertänyt esimerkiksi palvelutalossa, geriatrian poliklinikan kotikuntoutuksessa, päiväkodissa, kehitysvammaisten työtuvassa ja Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. Kokonaisuutta suunniteltaessa konsultoitiin Kuurosokeiden Toimintakeskuksen ja Tampereen seudun Näkövammaiset ry:n edustajia, koska mitalitaide pystyy tarjoamaan aidon taide-elämyksen myös koskettuksena. Maaliskuussa 2015 *Kosketuksen kestäviä* esittäytyi kansainvälisessä esteettömän ja monimuotoisen kulttuurin Accac-tapahtumassa Tampere-talossa

Palaute *Kosketuksen kestävien* käyttäjiltä on ilahduttanut suuresti. ”Mitalit kiinnostivat kovasti asukkaita, huomattava osa todella kiinnostuneista oli miespuolisia asukkaita.” ”Erittäin antoisia katsoa/tutustua myös vuoteessa olevan asiakkaan kanssa.” ”Salkun kanssa oli helppo mennä vuoteen viereen ja katsella ja koetella sitten yhdessä mitaleita ja ryhmässä niitä oli mukava kierrättää kädestä käteen.” ”Mukavia tutkittavia myös kehitysvammaisille.” ”Lapset tykkäsivät kovasti.”

Kosketuksen kestäviä -kiertonäyttelyn sisällön on suunnitellut Tampereen taidemuseo – Pirkanmaan aluetaidemuseon amanuenssi Marja-Liisa Linder. Tekniset ratkaisut ovat suunnitelleet ja toteuttaneet Tampereen taidemuseon taidekonservaattorit ja tekninen henkilökunta. Mitalit ovat Suomen Mitalitaiteen Killan kokoelmasta, joka on ainaistalletettu Tampereen taidemuseoon.

I Jarkko Rothin **KÄDESTÄ KÄTEEN – PRO ARTE METALLICA** kertoo taidemitalin tien taiteilijan kädestä taiteen ystävän käteen, kuva: Jari Kuusenaho, Tampereen taidemuseo

II **MAISEMA**-salkku. Jokaisella taidemitalilla on oma lokeronsa salkussa, kuva: Marja-Liisa Linder, Tampereen taidemuseo

POIMINTOJA 2015

ILKKA VOIONMAA

Vuoden 2015 vuosimitalikilpailun teema oli Rakkaudesta. Kilpailun voitti ja vuoden 2015 vuosimitalina toteutettiin Jari Kuuluvaisen *Rakkaus pysyvään, pysyvä rakkaus*, toisen palkinnon sai Juha *Wellingin Muurit, sillat* ja kolmannen palkinnon Tapio Kettusen *Hyöky*. Kilpailusta on kerrottu tarkemmin toisaalla tässä vuosikirjassa. Kilpailun A- ja B-luokan ehdotukset ovat myös esillä Suomen Mitalitaiteen Killan kotisivulla Galleriassa.

Killan kevätkokous pidettiin 15.4. Kuvanveistäjäliiton Galleria Sculptorissa Helsingissä. Toiminnanjohtaja Tiina Veräjänkorva kertoi aluksi gallerian näyttelytoiminnasta, minkä jälkeen Killan hallituksen taiteilijajäsen Nora Tapper kertoi käydystä vuosimitalikilpailusta. Kevätkokouksen puheenjohtajana toimi Aimo Linkosalmi ja siinä käsiteltiin ja hyväksyttiin edellisen vuoden toimintakertomus.

Kilta juhlisti 50-vuotista taivaltaan Tampereella 24.10. Vapriikissa pidetyn juhlakokouksen luennoitsijat olivat kuvanveistäjä Erkki Kannosto ja Hollannin Haarlemista Teylers museon kuraattori Jan Pelsdonk. Juhlanäyttely järjestettiin yhteistyössä Tampereen taidemuseon kanssa. Suurkiitokset museonjohtaja Taina Myllyharjulle ja näytteillepanosta Tapio Suomiselle, Anne Meskanen-Barmanille, Nora Tapperille ja Sakari Kannostolle. Juhlakokouksessa Killan kunniajäseneksi kutsuttiin entinen puheenjohtajamme Gunnel Sievers ja Killan ansiomitali myönnettiin kuvanveistäjä Raimo Jaatiselle. Juhlanäyttelyssä Suomen kuvanveistäjäliiton puheenjohtaja Emma Helle luovutti Pro Sculptura-mitalin allekirjoittaneelle.

Killan syyskokous oli Nordean Pankkimuseossa Helsingissä 30.11. Kiintoisan ohjatun museokierroksen ja maukkaan tarjoilun jälkeen syyskokous pidettiin Aimo Linkosalmen johdolla. Perinteisinä kokousasioina olivat seuraavan vuoden talousarvio ja toimintasuunnitelma. Killan hallituksen uusiksi jäseniksi valittiin kuvanveistäjä Raimo Jaatinen (2016–2017) ja yleissihteerimme Hanna Talasmäki (2016–2018). FL Tapio Suominen valittiin jatkamaan hallituksessa (2016–2018). Lämpimät kiitokset hallitustehtävät jättäneille Nora Tapperille ja Anne Meskanen-Barmanille Killan hyväksi tehdystä uutterasta hallitustyöstä!

Yhteistyössä kansainvälisen postimerkkinäyttelyn FINLANDIA 2017 -näyttelytoimikunnan kanssa käynnistimme marraskuussa taidemitalikutsukilpailun, jonka tuloksena toteutetaan näyttelyn taidemitali. Kutsutut taiteilijat ovat kuvanveistäjät Pertti Kukkonen, Pekka Rytkönen ja Juha Welling. Kilpailuaika päättyy kesällä 2016.

Vuosikirja 2014 ilmestyi kesäkuussa. Vuosikirjan aiheita olivat kuvanveistäjä Emil Wikströmin (1864–1942) juhlavuosi ja siihen liittyen Killan vuosimitalikilpailu, Killan juhlavuoden 2015 ohjelma, FIDEMin kongressi ja näyttely Bulgarian Sofiassa syyskuussa 2014 ja Killan kaikkien vuosimitalikilpailujen (50) ja vuosimitalien (51) esittely värikuvin. Lisäksi seitsemän kuvanveistäjää saivat kukin vastatakseen kymmenen kiintoisaa kysymystä mitalitaiteesta.

Killan kotisivut www.mitalitaide.fi tarjoaa runsaasti tietoa mitalitaiteesta, Killasta ja toiminnastamme, Tampereen taidemuseosta ja maamme kuvataidejärjestöistä. Sivuilla voi tutustua Killan vuosimitaleihin, vuosimitalikilpailuihin ja kilpailuohjelmiin, muiden maiden mitalijärjestöihin ja mm. FIDEM-kongresseihin ja näyttelyyn. Myös Killan jäsenhakemuslomake löytyy sivuiltamme.

Aimo Linkosalmi järjesti vuoden aikana Killan kuusi kirjallista huutokauppaa. Huutokaupoissa tarjonta oli runsasta ja monipuolista: taidemitaleiden lisäksi mm. vanhoja rahoja, kunniamerkkejä sekä kotimaista ja ulko-

maistakin mitalikirjallisuutta oli tarjolla. Huutokauppaluettelot olivat hyvin esillä Killan kotisivulla. Myytävät kohteet tulivat niin Killan jäseniltä kuin kuolinpesiltä.

Vuoden aikana Kilta sai Liikasen sukuseuralta lahjoituksena kuvanveistäjä Pekka Pitkäsen muovaileman Herman Liikasen mitalin. Alvar Renqvistin kuolinpesä puolestaan lahjoitti Killalle yli 700 taidemitalia sisältävän kokoelman. Kiitämme lämpimästi lahjoituksista.

I Killan syyskokous pidettiin Nordean Pankkimuseossa Helsingissä.
Kuva Hanna Talasmäki

II Killan hallitus 2015:
pj. Ilkka Voionmaa, varainhoitaja Kari Vaalas, hallituksen taiteilijajäsenet kuvanveistäjät Anne Meskanen-Barman, Nora Tapper ja Sakari Kannosto, Outi Järvinen ja yleissihteeri Hanna Talasmäki ja Tapio Suominen.
Kuva Juhani Haapamäki

SVENSKT SAMMANDRAG

GUNNEL SIEVERS

TILL LÄSAREN

ILKKA VOIONMAA

Gillet grundades för 50 år sedan speciellt för att främja design och gjutning av medaljer och för att stöda våra medaljkonstnärer samt sporra dem att göra moderna medaljer. På Gillets konstituerande möte fanns det 37 personer närvarande, vilka representerade konstnärer, samlare och museer. Traditionen med årsmedaljtävlingar började 1965; endast tre gånger har medaljen präglats, annars har den alltid gjutits. Många av dessa medaljer är också välkända internationella pristagare. Alla årsmedaljer kan ses på Gillets hemsida så väl som i *Årsbok för medaljkonst 2014*. Gillets serie med präglade medaljer av Finlands presidenter började år 1967. Den gjutna medaljen för att fira Gillets 50 år har designats av Erkki Kannosto.

Gillet har samarbetat med många museer och har år 1989 deponerat sin medaljsamling i Tammerfors konstmuseum. På senare år har vi också haft flera medaljauktioner varje år. Gillet har organiserat utställningar av konstmedaljer i Finland och utomlands. FIDEM kongresser och utställningar har arrangerats i Finland tre gånger sedan 1973. Vi har alltid varit aktiva inom FIDEM.

GILLET 50-ÅR, EN FESTDAG I TAMMERFORS DEN 24.10.2015

HANNA TALASMÄKI

Gillet för Medaljkonst hedrade sin 50-åriga tillvaro med en festdag i Tammerfors den 24.10.2015. Man började dagen med att bekanta sig med Tammerfors museers kollektionscentrum i Rusko. Chefen för konstsamlingarna Tapio Suominen presenterade centret och medaljkollektionen, som Gillet har deponerat i konstmuseet. Från Rusko förflyttade sig besökarna till Museicentret Vapriikki för lunch och jubileumsmöte. Gillets ordförande Ilkka Voionmaa höll ett hälsningstal. Efter hälsningar till föreningen kallades FD Gunnel Sievers till hedersmedlem och skulptör Raimo Jaatinen tilldelades förtjänstmedaljen. Skulptör Erkki Kannosto höll ett anförande, *Mardrömmar och dagdrömmar i medaljen*, där han dryftade medaljkonsten ur en bildhuggares synvinkel. Till slut höll kurator Jan Pelsdonk från Teylers museum i Holland ett föredrag om holländsk medaljkonst *1915–2015, 100 years of developments in Dutch medallic art*. Efter mötet i Vapriikki förflyttade sig åhörarna till Tammerfors-husets vinterträdgård, där utställningen *Av kärlek* öppnades. Gillets 50-årsutställning visade ett tvärsnitt av Gillets omfattande medaljsamling. Vid samma tillfälle tilldelades Ilkka Voionmaa Finska Bildhuggarförbundets förtjänstmedalj *Pro Sculptura* (modellerad av Kauko Räsänen och Heikki Varja).

GILLETS 50-ÅRS JUBILEUMSMÖTE

MARDRÖMMAR OCH DAGDRÖMMAR I MEDALJEN

ERKKI KANNOSTO

Artikeln grundar sig på föredraget, som författaren höll på jubileumsmötet

Det har sina sidor att bli gammal, det gäller både mig och Gillet. I medlet av 1960-talet fanns det i Finland ett antal aktiva medaljskapare. Redan de första tävlingarna för en årsmedalj gav en god skörd. Medaljkonsten och de numismatiska kraven hade kört fast redan på 1950-talet, det att man grundade Gillet hjälpte till en del att skapa nytt; ett uppsving för gjutna medaljer började i Finland. Mina egna kontakter till medaljkonsten öppnades i början av 1970-talet, då jag tjänade mitt uppehälle som hjälpreda åt skulptörer. Som dräng åt Kari Juva och Raimo Heino blev jag bekant med medaljkonsten och serietillverkningen av skulptur överhuvudtaget. År 1973 ordnades i Helsingfors medaljbiennalen FIDEM. Mina båda medaljer såldes och ungefär samtidigt blev jag medlem i Bildhuggarförbundet. Unto Pusa, som föreläste vid Tekniska Högskolan, poängterade dynamiken i en förenklad linje och likaså i självändamålet i formen: ”ett stycke tar sin plats i rymden”. På detta sätt visades vägen till hur man förstår en fyllig plastisk form. Av Raimo Heino lärde jag mig hur man bör förstå betydelsen av medaljytorna. Medaljens frånsida är den sida, där man väger bildhuggarens yrkesskicklighet. Det är klart att verket måste ha en plastiskt välbalanserad framtoning, men både hur man utformar texten och allegorin avslöjar skillnaden mellan en amatör och en professionell. Ovedersägliga kännetecken för den finska medaljkonsten är en viss disciplin och ett högklassigt sätt att komponera texten. Möjligheterna förbättras av modern

teknologi. Medaljkonsten är en väsentlig del av skulptörernas kunnande, en kultur, som vi också för vår del måste skydda, stöda och sporra. Gillets 50-åriga tillvaro har visat det på ett fint sätt. Bästa konstnärer och älskare av medaljkonst, bara genom att titta bakåt kan man också mäta tiden framåt. Medaljkonsten har haft en underbar förmåga att överleva ända sedan Antonio Pisanos tid.

HOLLÄNDSKA MEDALJER: HISTORIA OCH FRAMTID

JAN PELSDONK

Artikeln grundar sig på föredraget, som författaren höll på jubileumsmötet.

Det finns i huvudsak två orsaker till att producera medaljer: porträtt av beställaren eller att medaljerna är anonyma, avsedda för allmänt bruk. I början var de endast leksaker för de rika och de berömda. I Holland fanns dock redan under medeltiden polletter och jetonger, som man nuförtiden skulle betrakta som medaljer. I början av 1500-talet hämtade italienarna högklassig medaljkonst till Holland. På 1600-talet producerades många historiska medaljer och även medelklassen började samla på medaljer. Detta var en blomstrande period med högtstående medaljkonst som sedan stagnerade till framställning av föremål med ett porträtt på den ena sidan och en text på den andra.

Med Art Nouveau på slutet av 1800-talet började en ny uppgångsperiod för medaljkonsten närmast tack vare tre konstnärer: Johannes Cornelius Wienecke, Victor Janvier och Pier Jacobs Pander. I början av 1900-talet beställde t.ex. *Dutch-Belgian Association of Friends of the Art Medal* (1900–1914) en serie högtstående Art Nouveau -medaljer. Uppgången ledde också till artiklar om medaljer. En annan förening, den holländska kungliga numismatiska föreningen, grundad 1893, beskrev medaljer i sin årsbok, och denna uppgift övertogs av en ny och fortfarande verksam förening för medaljkonst, *Dutch Art Medal Association* (grundad 1925). Mellan I och II världskrigen skrevs det mycket lite om medaljer, endast Begeer-kompaniet publicerade ett antal böcker fram till 1970-talet. Numera publicerar tidskriften De Beldenaar, gemensamt utgiven av den numismatiska föreningen och föreningen för medaljkonst, artiklar om medaljer och konstnärer.

Art Deco följde smidigt efter Art Nouveau och på 1940-talet kom bild och text närmare varandra. På 1950-talet utvecklades medaljkonsten i två huvudfåror. Vid sidan av den traditionella formen utvecklades en ny form: man betonade jämvikten mellan fram- och baksidan, mellan bild och text. Samtidigt ses en växande klyfta mellan präglade och gjutna medaljer, allt flera konstnärer började framställa gjutna medaljer. Detta kan man se i Teylers museums samlingar. Förhållandet mellan gjutna och präglade medaljer har utvecklats från 1930-talets 20/80 till nutida 80/20. Trots att många konstskolor inte mera undervisar i medaljkonst och några gjuterier har stängt, betyder det inte slutet på holländsk medaljkonst. Tvärtom den blomstrar, nya konstnärer kommer och nya tekniker och material används. De nya konstmedaljerna delar sig i två grupper: den klassiska formen och abstrakta medaljer.

AV KÄRLEK – GILLETS 50-ÅRSUTSTÄLLNING

TAPIO SUOMINEN

Gillet för Medaljkonst i Finland hade sin 50-årsutställning i Tammerfors-husets vinterträdgård under tiden 24.10. – 24.11.2015. Temat för utställningen var detsamma som för årsmedaljtävlingen dvs. *Av kärlek*. Temat hänvisar till energi och drivande kraft. Man ville inte sätta gränser för vem kärleken riktar sig till och just därför var begreppet tillräckligt vidsträckt för att fungera som redskap vid val av medaljerna. Utställningen omfattade cirka hundra medaljer i duplikat.

Temat *Av kärlek* beskriver utmärkt en passionerad attityd gentemot konst, men temat sågs också ur många synvinklar i verken. I porträttmedaljerna förklarar attityden ofta den avbildade personens förhållande till världen medan frånsidan reserveras för de viktigaste aspekterna i personen liv. Attityden förklarar konstnärens förhållande till sitt motiv, dennes medkänsla t.o.m. i sådana fall, då medaljen behandlar katastrofer eller orättvisor. Medaljkonsten är inte heller främmande för sensualitet, romantisk kärlek eller livslångt kamratskap. Hela genrens tradition förknippas med hågkomster och vänskap.

Vinterträdgårdens storlek och belysning lämpar sig väl för medaljer. De var utställda i ombyggda IKEA vitriner och medaljerna representerade någorlunda jämt Gillets verksamhetstid från 1960-talet till våra dagar. Uppgifter om besökarantalet finns det inte att få, men tillgången var god, för utställningen hade ingen inträdesavgift och utrymmet var öppet under en månad för alla de cirka 25 000 potentiella besökarna i Tammerfors-huset.

GILLETS 50-ÅRSMEDALJ INFÖR DET NYA

ERKKI KANNOSTO

Gillet beställde av skulptör Erkki Kannosto en medalj för att hedra sin 50-åriga tillvaro. Arbetet skulle bli snabbt färdigt och skulptören gjorde sitt bästa. Den ledande iden var tanken om herrarna som hade grundat Gillet och stod inför en ny sak – föreningen som hade grundats för att föra medaljkonsten framåt. I medaljen har skulptören strävat efter en sinnesstämning vid den första stunden av tvekan och av att uppleva nytt, då framtiden

ännu är osäker. Att beskriva illusion av tid och stund är de svåraste sakerna för en bildhuggares yrkesskicklighet.

ÖVERSIKT ÖVER GILLETS VERKSAMHET ÅREN 1985–2015

GUNNEL SIEVERS

Gillet för Medaljkonst i Finland fyllde 50 år 2015. Dess verksamhet åren 1965–1985 har beskrivits av Leena Passi, så denna artikel behandlar åren därefter.

Utställningarna har varit en synlig del av Gillets verksamhet. Sommarutställningarna i Hvitträsk, som hölls med några få undantag åren 1972–1998, var viktiga. Utställningarna i Tammerfors konstmuseum har varit många och betydande. Museet har ställt ut medaljer i över 40 år: Gillets 10-årsutställning var år 1975. Gillet deponerade sin medaljsamling i museet år 1989 och efter det har där varit stora utställningar av kända medaljkonstnärer ss. Kauko Räsänen (2001-02), Toivo Jaatinen (2003) och Heikki Häiväoja (2004) samt några mindre utställningar. Pricken på i:et var FIDEM XXXI år 2010. Gillet har också firat jämna år med utställningar runt om i Finland: 20 år i Helsingfors, 30 år i Uleåborg och Alajärvi, 40 år i Salo och 50 år i Tammerfors. FIDEM XXII utställningen hölls 1990 i Helsingfors stads konstmuseum. Också ett antal mindre utställningar har under åren visat medaljer bl.a. förslagen i årsmedaljtävlingarna.

En stor satsning var medaljutställningen i Beijing och därefter i Harbin i Kina år 1990, vilken gjordes i samarbete med Undervisningsministeriet. I Riga i Lettland ordnades en utställning år 1993. Finska medaljkonstnärer har också alltid deltagit i FIDEM-utställningarna.

En viktig del av Gillets verksamhet är årsmedaljtävlingarna, som har ordnats sedan 1965. För att väcka intresse för medaljkonst hos konststuderande arrangerades fem gånger en tävling för dem åren 2001-2012.

Gillet har också stått som arrangör för medaljtävlingar för andra intressenter ss. *FAO* och *Mikael Agricolas jubileumsår, Fiskars 350* år och *Kyrkans jubelår 2000*. I ishockeys förlovade land ordnades tävlingar för pris- och minnesmedaljer för VM i Finland åren 1997 och 2012. Gillet och dess medlemmar har dessutom varit sakkunniga i många projekt.

En speciell grupp medaljer har varit de präglade medaljerna för jubileumsåren av landets självständighet: *Finland LXXV*, *Finland LXXX* och *IX decennia*. De har gjorts i samarbete med krigsveteranförbunden.

Gillet har också självständigt gett ut medaljer. En viktig produktion har varit serien av präglade medaljer av republikens presidenter. De första gjordes på 1960-och 70-talen. Sedan dess har Mauno Koivisto (1983), Martti Ahtisaari (2009) och Tarja Halonen (2000) fått var sin medalj. En medalj av vår nuvarande president har ännu inte förverkligats. Andra som Gillet har hedrat med en gjuten medalj sedan 1985 är ordföranden och andra bemärkta personer inom Gillet. Också andra gjutna medaljer har getts ut. Den senaste är Gillets 50-årsjubileums medalj.

Internationella symposier för medaljkonstnärer har utvidgat konstnärernas vyer: Mänttä 1997, Kankaanpää 1999, Åbo 2001 och 2007. Gillet har under åren gjort exkursioner och ateljébesök, vilka berikat alla medlemmars syn på medaljkonsten.

År 1987 beslöt Gillet att ge ut en tidskrift, *Mitali–Medaljen,* som utkom två gånger om året. År 2000 ersattes den av en *Årsbok för medaljkonst*. Under alla dessa år har tidskriften upplyst sina medlemmar om äldre och nyare medaljer, om trender, konstnärer, årsmedalj- och andra tävlingar, utställningar mm. Gillet informerar också sina medlemmar genom medlemsbrev. Nuförtiden kan information även fås på Gillets hemsida *www.mitalitaide.fi*.

Gillet har fem kategorier av medlemmar: ordinarie medlemmar, vilka inkluderar också museer och gallerier, konstnärs- och understödsmedlemmar, hedersordförande och -medlemmar. Styrelsen består av sju medlemmar valda för tre år åt gången. Gillet har ett litet kontor i Helsingfors, där det finns en mindre medaljsamling samt arkivet.

Gillets ekonomi grundar sig på medlemsavgifter och inkomster från olika projekt samt ett årligt understöd från Undervisningsministeriet. En skriftlig auktion hålls också flera gånger om året. Gillet har understött konstnärer genom medaljköp och rese- och andra stipendier.

Stiftelsen för främjande av medaljkonst uppstod år 1980 som en fond, men år 2003 grundades en stiftelse för att understöda medaljkonst genom att Gillets kapital flyttades över i stiftelsen. Stiftelsen har en egen styrelse och redovisning och är oberoende av Gillet.

Den internationella verksamheten sker i huvudsak genom FIDEM och Gillet har haft äran att ordna FIDEM-kongressen tre gånger i Finland. Kongresserna 1973 och 1990 hölls i Helsingfors och 2010 i Tammerfors. Dessutom har Gillet länge haft representanter i FIDEMs styrelse som medlem, generalsekreterare, ordförande och skattmästare. Gillet utser också Finlands delegat i FIDEM.

ÅRETS TÄVLING FÖR KONSTMEDALJ 2015

NORA TAPPER

Den 50e tävlingen för årsmedaljen avgjordes i mars 2015. Juryn bestod av skulptris Nora Tapper, FD Gunnel Sievers, konstkritiker Veikko Halmetoja samt skulptörerna Satu Loukkola och Erkki Kannosto, vilka representerade Finska bildhuggarförbundet. Sekreterare var Hanna Talasmäki. Temat för tävlingen var *Av kärlek*. Avsikten med temat var att inspirera och sätta guldkant på det 50-åriga Gillet för Medaljkonst och kärleken till medaljkonsten. Inom utsatt tid kom 58 förslag, vilka alla behandlade temat mångsidigt. Temat, som alla känner till och som har behandlats mycket, var inte lätt. A-klassen skilde sig lätt från resten och juryn var enhällig. Första priset gick till förslaget *Kärlek till det bestående, bestående kärlek* och det visade sig, att den var formad av ett nytt namn, Jari Kuuluvainen. Det andra priset gick till Juha Wellings *Murar, broar.* Det tredje priset fick Tapio Kettunen för *Svallvåg.*

FIDEM XXXIV BELGIEN 2016

HANNA TALASMÄKI

Nästa FIDEM (Fédération Internationale de la Médaille d'Art) kongress hålls i Gent i Belgien 6–11.9.2016. I samband med kongressen ordnas en internationell medaljutställning i Rektoratet i De Hogeschool Gent. Utställningen flyttas till TreM.a-museet i Namur i oktober och är där öppen t.o.m. januari 2017. I samband med kongressen finns det parallella evenemang i samarbete med the Société Archéologique de Namur (SAN), provinsen Namur, universitetet i Namur och Art-Valley 51. Varje medlemsland i FIDEM har en kvot för medaljer i utställningen. Medaljerna får vara högst fem år gamla, får inte ha någon dimension över 150 mm och har inte visats tidigare i en FIDEM-utställning. Finlands medaljer valdes i samarbete med delegaten och har sänts till Belgien i december 2015.

IN MEMORIAM

ANJA JUURIKKALA 1923–2015

OUTI JÄRVINEN

Skulptrisen och medaljkonstnären Anja Juurikkala avled den 24.4.2015 i en ålder av 92 år. Efter en framstående karriär som keramikkonstnär vid Arabia porslinsfabrik började Juurikkala studera bildhuggarkonst i början av 1960-talet. Hon blev intresserad av medaljkonst på 1980-talet och modellerade över 60 medaljer. Hon var hedersmedlem i både Gillet för Medaljkonst i Finland och Finska bildhuggarförbundet och hon har tilldelats Gillets förtjänstmedalj.

Största delen av Juurikkalas produktion är porträttmedaljer, som hon gjort på eget initiativ. Med några få undantag är de gjutna och deras dimensioner följer renässanstraditionen – det finns också några väldigt små medaljer bland dem. Förenkling, skrovlighet och plasticitet är utmärkande för dem. Juurikkalas princip var att i vax skissera djur, växter och byggnader efter en ”levande modell”.

KAUKO RÄSÄNEN 1926–2015

OUTI JÄRVINEN

Skulptören och medaljkonstnären, professor Kauko Räsänen avled den 10.9.2015 i en ålder av 89 år. Medaljkonsten var ett av hans stora intressen, vilket syns i det stora antalet medaljer, nästan 200, som han gjorde. Han var en av grundarna av Gillet samt dess hedersmedlem. Han tilldelades både Gillets och Numismatiska Föreningens i Finland förtjänstmedalj. År 1986 hedrades han med J. Sanford Saltus Award.

De flesta av Kauko Räsänens medaljer är präglade beställningsverk. Han gjorde också på eget initiativ präglade medaljer, vilket är ovanligt. Räsänen utmanade ofta de traditionella sätten att göra medaljer. Resultatet var en följd av fruktbart samarbete mellan konstnären och tekniskt sakkunniga. Mångsidiga medaljer, användning av positiva och negativa former, kvadrater inom cirklar och allestädes närvarande kvinnofigurer var karakteriska drag i hans medaljkonst.

ARVO AHO 1924-2015

HANNA TALASMÄKI

Arvo Aho avled I Helsingfors den 16.7.2015. Han var ordförande I Gillet åren 1984-1985, valdes till hedersmedlem 1996 och var mycket aktivt med i Gillets verksamhet både före och efter ordförandeskapet ända till slutet bl. a. som föredragshållare och skribent. Aho var en diplomingenjör som älskade ”kyrka och kultur” och arbetade på Helsingfors församlingars fastighetskontor sedan 1957. Såsom Aho själv sade det var han ”högsta chef för kyrkans tjänstefolk, övervakare av krematorieurnor, förman för gravgårdskantorer, teknisk och kommersiell ackvisitör av orglar och konstverk”. Han lät bygga många kyrkor, men var också mycket aktiv i många kulturorganisationer. Han belönades med hederstecken ss. I klass riddartecken i Finlands Ros orden.

TÅL ATT RÖRAS VID – MEDALJKONST FRÅN HAND I HAND I BIRKALAND

MARJA-LIISA LINDER

Hösten 2014 startade det regionala konstmuseets cirkulerande utställning *Tål att röras vid*, som kan lånas ut. Idén med den cirkulerande utställningen är den, att man får röra vid medaljerna: förutom att man kan se medaljerna kan man också handgripligen röra vid dem. Man planerade utställningen så att man kan lätt transportera och nå den. Konstverken transporteras i fem portföljer och varje portfölj har ett eget tematiskt innehåll. *För hand* – portföljens medaljer berättar om betydelsen av en människans hand, *Allsköns vänner* – portföljen innehåller medaljer med djurmotiv, i Växer *och blommar* – portföljen finns mest växter, *Landskap* – portföljens innehåll visar, att det på en liten medalj lätt ryms ett stort landskap och *Historiens drama* – portföljens medaljer blickar tillbaka i forntiden, kommenterar dramatiska händelser i närhistorien och i det moderna samhället. Utställningen cirkulerade t.ex. i servicehus, i geriatriska poliklinikers rehabilitering hemma, i daghem, i utvecklingsstördas arbetsstugor och i de dövblindas verksamhetscentrum. Utställningen presenterades också i Accac-evenemanget i Tammerforshuset. Deltagarna i *Tål att röras vid* – tillfällen gav positiv feed-back. Marja-Liisa Linder, amanuens vid Tammerfors konstmuseum – Birkaland regionalt museum, har planerat innehållet i den cirkulerande utställningen. Konservatorerna och den tekniska personalen vid Tammerfors konstmuseum har planerat och verkställt lösningarna på de tekniska problemen. Medaljerna kommer från Gillets samlingar, som deponerats för alltid i Tammerfors konstmuseum.

PLOCK UR GILLETS VERKSAMHET ÅR 2015

ILKKA VOIONMAA

Temat för år 2015 årsmedaljtävling var *Av kärlek*. Jari Kuuluvainens förslag *Av kärlek till det bestående, bestående kärlek* vann första priset och realiserades som årsmedalj för år 2015. Tävlingen beskrivs mera detaljerat på annat håll i tidskriften. Förslagen i kategorierna A och B finns att se på www.mitalitaide.fi.

Gillets vårmöte hölls på Galleri Sculptor i Helsingfors. Efter sedvanliga möteshandlingar berättade verksamhetsledaren Tiina Veräjänkorva om galleriet och skulptris Nora Tapper om årsmedaljtävlingen.

Gillets 50 år firades i Tammerfors den 24 oktober. Festligheterna beskrivs på annat håll i denna tidskrift.

Höstmötet hölls i Nordeas bankmuseum i Helsingfors den 31 november. Efter normala möteshandlingar valdes Gillets sekreterare Hanna Talasmäki och skulptör Raimo Jaatinen till nya ordinarie medlemmar i styrelsen. Före mötet presenterades museet, som till 1936 var en normal bank. Utställningen i museet berättar om finska kommersiella banker under 150 år och visar möbler från en bankinteriör från 1904, vilka hade designats av arkitekterna Gesellius, Lindgren och Saarinen.

Gillet ordnar en medaljtävling för tre inbjudna skulptörer för att få en pris- och minnesmedalj för den internationella filateliutställningen FINLANDIA 2017.

Årsboken för medaljkonst 2014 utkom i juni 2015. Artiklarna behandlade skulptören Emil Wikström (1864–1942), Gillets jubileumsår, FIDEM kongressen i Sofia år 2014 och resultaten i årsmedaljtävlingen. Dessutom svarade sju skulptörer på tio frågor om medaljkonst.

Gillets hemsida www.mitalitaide.fi innehåller en massa information om bl.a. medaljkonst, FINLANDIA 2017, Tammerfors konstmuseum och FIDEM. På sidan finns också ett formulär för ansökan om medlemskap i Gillet.

Aimo Linkosalmi ordnade sex skriftliga medaljauktioner under året. Katalogerna och de slutliga priserna fanns på hemsidan.

Gillet tackar också för donationer av konstmedaljer under året 2015.

ENGLISH SUMMARY

ILKKA VOIONMAA

EDITORIAL

ILKKA VOIONMAA

The Guild was founded 50 years ago to promote the designing and casting of art medals in particular, and to support our medal artists and encourage them also to concentrate on modern art medals. There were 37 people attending the Guild's first meeting representing artists, collectors, and museums. The tradition of the year medal competitions started in 1965; only three times the year medal has been struck, otherwise always cast. Many of these medals are well-known as international prize-winners, too. All the year medals can be seen on the Guild's website as well as in yearbook 2014. The series of struck medals on the presidents of Finland was started by the Guild in 1967. The cast medal to celebrate our 50th anniversary in Tampere was designed by Erkki Kannosto.

The Guild has cooperated with many museums and deposited its art medal collections in Tampere Art Museum in 1989. In recent years we have also had several medal auctions every year. The Guild has arranged art medal exhibitions in Finland and abroad. The FIDEM congresses and exhibitions have been organized in Finland three times since 1973. We have always been an active FIDEM country.

THE 50 YEARS OF THE GUILD – THE JUBILEE DAY IN TAMPERE OCTOBER 24TH 2015

HANNA TALASMÄKI

The Guild celebrated its 50th anniversary with a jubilee day in Tampere on October 24th. The day started with a guided tour at the exhibition centre of the Tampere museums. Tapio Suominen, the chief Curator, told us about the centre and the art medal collection that the Guild had deposited in Tampere Art Museum. After the visit to the centre we were taken to Vapriikki Museum Centre for lunch. The Jubilee meeting was then opened by Ilkka Voionmaa, the president. After the greetings the Guild invited Dr Gunnel Sievers to become an honorary member. Raimo Jaatinen, the sculptor, was then awarded the medal of merit. Erkki Kannosto, the sculptor, gave a lecture *Nightmares and Day Dreams of the Medal* which concentrated on medallic art from a sculptor's point of view. The final lecture *1915-2015, 100 Years of Developments in Dutch Medallic Art* was given by Jan Pelsdonk, the curator of Teylers Museum, Leiden, and Holland. The lecture dealt with medallic and coin art. After the meeting at Vapriikki Museum Centre we were taken to the Winter Garden of Tampere Hall and the opening ceremonies of the art medal exhibition "Out of Love". The Guild's 50th anniversary exhibition presented a cross-section of the Guild's extensive art medal collection.

THE GUILD'S 50TH ANNIVERSARY JUBILEE MEETING

NIGHTMARES AND DAYDREAMS ON A MEDAL

ERKKI KANNOSTO

Getting old, whether it concerns me or the Guild, has its good and bad sides. In the middle of the 1960's there was a group of active medal artists in Finland. The very first annual year medal competitions gave a good yield. Because both medallic art and numismatic requirements had got stuck as early as in the 1950's, founding the Guild contributed to creating the new. A boom of cast medals started in Finland. My own contacts with medallic art opened in the early 1970's, when I earned my living as a sculptor's assistant. As a helper of Kari Juva and Raimo Heino I bumped into medallic art and the serialness of a work of sculpture in general. At the international FIDEM congress in Helsinki in 1973 both my medals were sold; it was about the same time I became a member of the Sculptors' association. Unto Pusa, a lecturer at the Technical High School emphasized the absolute meaning of the dynamics of reduced lines and form: "an object takes its place in space". This is how we were directed to understand the rich plastic form.

Raimo Heino taught me how to understand the meaning of the surfaces of the medal. The reverse of the medal is the side where the sculptor's blood is weighed. Naturally, the plastic expression of the medal must be in balance, and yet, both creating the legend and allegory will tell us the difference between an amateur and the professional. Finnish medallic art is undeniably well-known for its discipline and the well-designed legends of high quality.

Medallic art is an essential part of the sculptors' knowhow, culture, which we must guard, support and encourage, which the Guild has proved in a fine way during these fifty years.

Dear artists and lovers of medallic art, only by looking backwards we can measure the time ahead of us. Medallic art has had a miraculous skill to survive ever since the days of Antonio Pisano.

DUTCH MEDALS: HISTORY AND FUTURE

JAN PELSDONK

The article has been published in English in the main part of this journal.

OUT OF LOVE – THE 50TH ANNIVERSARY EXHIBITION OF THE GUILD

TAPIO SUOMINEN

Out of Love, the theme of the Guild's jubilee exhibition, refers to energy, the prime mover. It remains open at whom the love is aimed, although it is pretty obvious to the friends of medallic art. The Guild of Medallic Art has already for 50 years promoted this charming genre of miniature art and to celebrate this event the Guild has gathered this jubilee art medal exhibition in the Winter Garden of Tampere Hall, where about one hundred medals in duplicate are being exhibited.

The title *Out of Love* describes perfectly the passionate attitude towards art, and yet the works of the exhibition reflect the many levels of the theme. In portrait medals the attitude often explains the relation of the depicted person on the obverse with the world, whereas the reverse is reserved for the most important issues in the person's life. The attitude explains the relation of the artist with the theme, his/her compassion even in cases when the contents of the medals include catastrophes or injustice. Medallic art is neither unfamiliar with sensuality, romantic love nor lifelong relations. The tradition of the whole genre is largely connected with remembering and friendship.

The Winter Garden with its size and lighting suited art medals. The medals were exhibited in glass cases with an IKEA background, and the medals exhibited represented The Guild's fifty years of activity rather evenly. We do not have the information on the number of visitors the exhibition had, but it was easily reached, because there was no entrance fee, and the exhibition was open to the 25,000 potential visitors of Tampere Hall for one month.

THE GUILD'S 50TH ANNIVERSARY MEDAL IN FRONT OF THE NEW

ERKKI KANNOSTO

The Guild ordered the medal to celebrate its 50th anniversary. The timetable was tight and Mr Kannosto did his best. The leading idea was the thought of the founder members of the Guild in front of the new – the association was founded to promote Finnish medallic art. The medal was looking for the atmosphere of the first moment between hesitation and experiencing the new, when the future is still not so sure. Describing the illusion of time and the moment is one of the most difficult matters within the artist's expertise.

REPORT OF THE GUILD´S ACTIVITIES 1985-2015

GUNNEL SIEVERS

The Guild of Medallic Art in Finland turned 50 in 2015. Its activities 1965-1985 have been related by Leena Passi; this article deals with the years after 1985.

Exhibitions have been an important part of the Guild's activities. Summer exhibitions at Hvitträsk (1972-1998 with only a few exceptions), were important. Tampere Art Museum has arranged many art medal exhibitions of great importance for more than forty years 1975 – the Guild's 10th anniversary exhibition took place in 1975. The Guild deposited its medal collection at Tampere Art Museum in 1989, after which the museum has arranged large exhibitions of well-known medallic artists: Kauko Räsänen (2001-02, Toivo Jaatinen (2003), Heikki Häiväoja (2004) as well as a few smaller exhibitions. The climax was the FIDEM XXXI in 2010. The Guild has also celebrated its even anniversaries in many other places in Finland: 20th anniversary in Helsinki, 30th in Oulu and Alajärvi, 40th in Salo and 50th in Tampere. FIDEM XXII exhibition was arranged at Helsinki Art Museum in Helsinki in 1990. An important event was the art medal exhibition in Beijing and later in Harbin in China in 1990, which was realized in cooperation with the Ministry of Culture. The exhibition in Riga, Latvia, was arranged in 1993. Finnish artists have also participated in all the FIDEM exhibitions.

A most important event of the Guild is the year medal competition which has taken place since 1965. In addition, the Guild has arranged a competition for art students five times since 2000.

The Guild has also arranged other art medal competitions: to celebrate the jubilee of Fiskars 350th anniversary, to honour Mikael Agricola, and the 2000th anniversary of the Church. As Finland is the promised land of ice-hockey, the Guild arranged the competitions to bring about the prize and commemorative medals to celebrate the ice-hockey world championships in 1997 and 2012.

The Guild and its members have also given their expert knowledge on many projects.

A special group of medals has been the struck medals designed to celebrate the jubilee years of Finland as an independent country: Finland LXXV, Finland LXXX and IX decennia. The medals have been realised in cooperation with the war veteran organizations of Finland.

The Guild has published art medals also independently. The series of struck medals on the presidents of Finland was started in the late 1960's. Since then all our presidents, except the latest have been honoured with a struck medal. In addition, the Guild has honoured its own presidents with a cast medal since 1985. Also other cast medals have been published. The very latest is the Guild's 50th anniversary medal by Erkki Kannosto.

The international art medal symposiums for medal artists have broadened the views: Mänttä in 1997, Kankaanpää in 1999, and Turku in 2001 and 2007. The Guild has always also arranged excursions and visits to artists' studios, which has enriched our views on medallic art a lot.

In 1987 the Guild decided to start publishing *Mitali – Medaljen* journal twice a year. In 2000 the journal was replaced by the annual *Medallic Art in Finland*. During all these years the journals have given the members a lot of information about older and modern medals as well as about the trends, artists, art medal competitions, exhibitions etc. The Guild keeps its members informed also with membership letters and the website www.mitalitaide.fi

The Guild has five categories of members: individual members including museums and galleries, artists and supporting members, honorary president and honorary members. The Guild's board has seven members, every one of whom is chosen for three years. The Guild has an office in Helsinki with a minor collection of medals.

The Guild's economy is based on membership fees and the income from different projects and the annual support of the Ministry of Culture. A medal auction is arranged several times a year. The Guild has supported artists with grants and scholarships as well as by buying their medals.

The Foundation of medallic art started in 1980, but in 2003 a new foundation based on the capital given to it by the Guild was started to support medallic art. The Foundation has its own board and it is not dependent on the Guild.

The Guild's international activities are mainly connected with FIDEM and the Guild has arranged the FIDEM congress three times in Finland – in 1973 and 1990 in Helsinki and in 2010 in Tampere. In addition, the Guild's representatives have acted as FIDEM board members, as general secretary and as FIDEM president and treasurer.

THE GUILD'S YEAR MEDAL COMPETITION 2015

NORA TAPPER

The Guild's 50th year medal competition was decided on in March 2015. The board president was sculptor Nora Tapper. The theme was out of love. The idea of the theme was to encourage and to solemnize the Guild's 50th anniversary and everybody's love for medallic art. The competition had 58 submissions which dealt with the theme in a many-sided way. The theme, known to everyone and popular, was not easy. Group A, however, stood out clearly and the jury was unanimous on the winner. The first prize was given to *Love for the Permanent, Permanent Love* by Jari Kuuluvainen - a new name among medal artists. The second prize was given to *The Walls, the Bridges* by Juha Welling and the third prize to Tapio Kettunen's *Surge*.

FIDEM XXXIV BELGIUM, SEPTEMBER 6TH- 11TH 2016

HANNA TALASMÄKI

The next FIDEM (Fédération Internationale de la Médaille d'Art) congress will be arranged in Ghent, Belgium. In connection with the congress there will be an international medal exhibition at the Rectory of the Hogeschool Ghent. The exhibition will move over to Namur in October and will be open until January 2017. There will be parallel events in collaboration with the Société Archéologique de Namur (SAN), the province of Namur, the University of Namur and Art-Valley 51. Every member country has a quota of medals. The profile of the medals is clear: they must be new (max. 5 years), with a max. dimension of 150 mm and not previously exhibited at a FIDEM exhibition. The Finnish medals were sent to Belgium in late 2015.

IN MEMORIAM

ANJA JUURIKKALA 1923–2015

OUTI JÄRVINEN

Sculptor and medallic artist Anja Juurikkala died on April 24th 2015 at the age of 92. After her prominent career as a ceramic designer with Arabia Ltd, Juurikkala started to study sculpture in the early 1960´s. She got interested in medallic art in the 1980´s, and modelled over 60 medals. She was an honorary member both of the Guild and of the Association of Finnish Sculptors. She was also awarded the medal of merit of the Guild.

The majority of Juurikkala's art medals are portrait medals that she realised on her own initiative. The medals are cast, with a few exceptions, and their sizes follow Renaissance traditions as the medals also include a few medals that are very small in size. Simplified, rough and sculptural features are typical of these medals. Her principle was to have everything outlined in wax "as a living model", including buildings as well as flora and fauna.

KAUKO RÄSÄNEN 1926–2015

OUTI JÄRVINEN

Sculptor and medallic artist, Professor Kauko Räsänen died on September 10th 2015 at the age of 89. Medallic art was one of his major interests, which is shown by the nearly 200 hundred medals he made. He was a founder member and an honorary member of the Guild. He was awarded the medal of merit both by the Guild and the Finnish Numismatic Society. In 1986 he was given the J. Sanford Saltus Award.

Most of the medals of Kauko Räsänen are both struck and commissioned. He also made struck medals on his own initiative, which is not common. Räsänen often challenged the traditional techniques of medal-making. The outcome was usually a result from the fruitful co-operation between the artist and the technical experts. Multiple medals, the use of positive and negative forms, squares within circles and the ubiquitous female figure were characteristic of his medallic art.

ARVO AHO 1924–2015

HANNA TALASMÄKI

Mr Arvo Aho, an honorary member of the Guild (1996), deceased in Helsinki on July 16th 2015. He was president of the Guild 1984-85 and a most active long-time member, a writer and a lecturer, before and after his presidency. Mr Aho, a graduate engineer, loved "church and culture" and worked as the head of the real estate agency of the Lutheran congregations in Helsinki since 1959. As Mr Aho put it he was "the head of the domestic staff of the church, the overseer of the crematorium, the chief of the graveyard cantors, and the technical and commercial supplier of the organs and works of art". He had many churches built, in addition to which he was very active in many cultural organizations, and he was awarded the decoration of the Order of the White Rose of Finland and many other many other medals of distinction. He acted as the president of the War Veterans of Central Helsinki for many years.

ENDURING THE TOUCH – MEDALLIC ART FROM HAND TO HAND AT PIRKANMAA

MARJA-LIISA LINDER

Enduring the touch, an exhibition that the regional art museum provides, started its tour autumn 2014. The idea of this rotating exhibition is to let us see and, in particular, to feel the medals in our palms. According to the plan the exhibition had to be easy to transport and within an easy reach. The works of art are transported in five bags, each of which includes its own thematic idea. The medals in the *By Hand* –bag tell us about the meaning of a person's hand, *All My Motley Friends* –bag contains medals on animals, *It Grows and Flowers* –bag mainly consists of plants, the contents of the *Landscape* –bag prove the fact that a small medal can easily contain a big landscape, the medals in the *Drama of History* –bag look at remote antiquity, comment on the dramatic events of recent history and on our modern society. The exhibition was taken e.g. to a service house, to the home rehabilitation centre of a geriatric polyclinic, a day-care centre, to a workshop of the disabled and to the Activity Centre of the deafblind, and it was also presented at the Accac event at Tampere Hall. The feedback given by the users of the *Enduring the Touch* was positive. The contents of the exhibition *Enduring the Touch* have been planned by Ms Marja-Liisa Linder, curator of Tampere Art Museum – Pirkanmaa Regional Art Museum. The technical solutions have been planned and realized by the art conservators and the technical personnel of Tampere Art Museum. The medals come from the collection of the Guild of Medallic Art, which collection has been permanently deposited at Tampere Art Museum.

HAPPENED IN THE GUILD IN 2015

ILKKA VOIONMAA

The theme of the year medal competition in 2015 was "Out of Love". Jari Kuuluvainen's submission *Love for the Permanent, Permanent Love* got the first prize and was realized as the medal of the year 2015. There is a detailed article on this competition in this yearbook. All the submissions of groups A and B can be found on www.mitalitaide.fi

The annual spring meeting of the Guild took place at Gallery Sculptor in Helsinki: the Guild's annual reports were confirmed, in addition to which we had two lectures, one on Gallery Sculptor (by Ms Tiina Veräjänkorva, the director of the Gallery) and the other one on the year medal competition (by Ms Nora Tapper, the sculptress).

The Guild celebrated its 50th anniversary in Tampere on October 24th (see above).

The autumn meeting took place at Nordea Bank Museum, in Helsinki, on November 31st. The meeting dealt with and confirmed the budget and plan of action of 2016. Raimo Jaatinen and Hanna Talasmäki were elected to be the two new members of the board. The museum where the meeting was held had a bank office till 1936. The exhibition of the present museum tells us about Finnish commercial banks during 150 years. The museum exhibits the furniture of the bank interior from 1904, designed architects Gesellius, Lindgren and Saarinen. The meeting was held after the guided tour.

The Guild started an art medal competition by invitation in co-operation with FINLANDIA 2017, the international philatelic exhibition. Three sculptors have been invited, and the prizes will be awarded after July 1st.

Medallic Art in Finland 2014, the Guild's yearbook, came out in June. The articles were about Emil Wikström, the sculptor (1864-1942), the jubilee year of the Guild, the FIDEM congress in Sofia in 2014, the presentation of all the year medal competitions and medals of the year. In addition, seven well-known sculptors were asked ten questions on medallic art.

www.mitalitaide.fi i.e. the Guild's homepage contains a lot of information on medallic art, about the Guild, FINLANDIA 2017, Tampere Art Museum, and FIDEM among other things. The application form to become a member of the Guild can also be found there.

Mr Aimo Linkosalmi arranged the six medallic auctions of the Guild. The catalogues and final prices can be found on the Guild's homepage.

The Guild offers its warmest thanks for the donations of art medals it received in 2015.

OIKAISU

Mitalitaiteen vuosikirjan viime numerossa esiteltiin Killan vuosimitalit. Vuoden 1990 vuosimitalin kohdalle oli eksynyt väärä kuva. Siinä ei suinkaan esiintynyt Pertti Mäkisen *Oispa kesä – oispa talvi* (kuten olisi pitänyt), vaan saman tekijän mitali *Kilta*, joka sai toisen palkinnon 1988. Sitä valettiin jäsenten ostettavaksi ns. vaihtoehtoisena vuosimitalina. Ohessa kuva vuoden 1990 vuosimitalista.

Tutustu osoitteessa

www.suomenmoneta.fi/

stahlberg

SUOMEN
MONETA

Suomen Rahapajan juhlaraha viestii sataprosenttisesti suomalaisuudesta

Suomen Rahapajan juhlarahat ovat suomalaisen ammattitaidon työnäytteitä, joista on säädetty Suomen valtionvarainministeriön asetuksella. Keräilijät ympäri maailmaa arvostavat suomalaisia juhlarahoja, joista lähes puolet menee vientiin.

SUOMEN RAHAPAJA

mint.fi

Metallirahavalmistaja Suomen Rahapaja suunnittelee, markkinoi ja valmistaa metallirahoja, kolikkoaihioita, keräily- ja lahjarahoja sekä rahasarjoja. Suomen Rahapaja -konserni on euroalueen vahvin rahapaja ja yksi maailman suurimmista kolikkoviejistä. Yhtiön omistaa Suomen valtio.

1666
SPORRONG
350
YEARS

MITALIT ANSIOMERKIT JÄSENMERKIT
PINSSIT JA LIIKELAHJAT

SPORRONG OY
Puh. 020-7751 311

sporrong@sporrong.fi
www.sporrong.fi

Kultakeskus on Suomen suurin puristettujen taidemitalien valmistaja

Tiedustelut valmistuksesta:
Kultakeskus Oy
Palkitsemistuotteet
PL 26 (Paroistentie 2)
13101 Hämeenlinna

puh. 03-65 711
sähköposti: tilaukset@kultakeskus.fi

SUOMEN MITALITAITEEN KILTA – GILLET FÖR MEDALJKONST I FINLAND RY

PERUSTETTU 1965

Mitalitaiteen Kilta on mitalitaiteilijoiden, keräilijöiden, mitalinvalmistajien, taidegallerioiden ja museoiden yhdysside. Kilta edistää Suomen mitalitaidetta, tukee mitalin tekijöitä sekä mitalitaiteen tutkimusta ja julkaisutoimintaa.

Mitalitaiteen Kilta järjestää mitalinäyttelyitä museoissa, gallerioissa, kirjastoissa, virastoissa ja yrityksissä sekä kotimaassa että ulkomailla. Killan yhteistyömuseo on Tampereen taidemuseo – Pirkanmaan aluetaidemuseo (www.tampere.fi/taidemuseo), jonne Kilta on tallettanut oman mitalikokoelmansa. Kokoelmaa kartutetaan edelleen.

Jäsenmaksutulojen ja mitalien myynnistä saatavien välityspalkkioiden lisäksi Kilta saa tukea toimintaansa Opetusministeriöltä sekä Mitalitaiteen edistämissäätiöltä. Killan suojelija on Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö.

MITALITAITEEN EDISTÄMISSÄÄTIÖ

Suomen Mitalitaiteen Kilta perusti Mitalitaiteen edistämissäätiön vuonna 2004. Säätiön tarkoituksena on edistää mitalitaiteen harrastusta ja kehitystä tukemalla alan aatteellista ja ammattitaidollista koulutusta, tiedonvälitystä, tutkimusta ja alan perinteiden sekä yhteiskuntasuhteiden vaalimista. Säätiöllä on oikeus vastaanottaa lahjoituksia, avustuksia, tarkoitemääräyksiä sekä testamentteja. Liiketoimintaa se ei voi harjoittaa. Säätiöllä voi olla myös erityisrahastoja, joista myönnetään hallituksen päätöksellä apurahoja esimerkiksi lahjoittajien toivomiin kohteisiin. Säätiön tilinumero on FI75 1023 3000 2278 89.

KILLAN HALLITUS 2016

Puheenjohtaja
Ilkka Voionmaa

Jäsenet
Raimo Jaatinen
Outi Järvinen
Sakari Kannosto (varapuheenjohtaja)
Tapio Suominen
Hanna Talasmäki
Kari Vaalas (varainhoitaja)

SUOMEN MITALITAITEEN KILLAN JÄSENYYS

Killan jäseniksi voivat liittyä kaikki mitalitaiteesta kiinnostuneet. Killan jäsenmaksu on 75 euroa. Taiteilijajäseniltä maksu on 25 euroa ja kannattajajäseniltä 500 euroa. Jäsenmaksulla jäsenet tukevat Killan toimintaa mitalitaiteen edistämiseksi ja saavat vuosikirjan sekä voivat osallistua Killan sääntömääräisten kokousten lisäksi Killan mahdollisuuksien mukaan järjestämille retkille, näyttely- ja ateljeekäynneille, kongressimatkoille ja esitelmätilaisuuksiin. Killan jäsenmäärä on yli 200.

Jäseneksi voi hakeutua vapaamuotoisella jäsenhakemuksella tai täyttämällä verkkosivuilla (www.mitalitaide.fi) sähköisen jäsenhakemuslomakkeen.

SÄÄNTÖJEN MUKAAN KILLAN HALLITUS VOI HYVÄKSYÄ

- jäseneksi tai ainaisjäseneksi luonnollisen henkilön sekä taidemuseota tai sitä vastaavaa laitosta ylläpitävän oikeuskelpoisen yhteisön
- taiteilijajäseneksi Suomen Kuvanveistäjäliitto ry:n jäsenen, Killan kilpailuissa menestyneen mitalin tekijän sekä vähintään yhden julkistetun taidemitalin muovailleen henkilön
- kannattajajäseneksi tai ainaiskannattajajäseneksi luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön

Suomen Mitalitaiteen Kilta ry. verkossa: www.mitalitaide.fi

YHTEYSTIEDOT

Suomen Mitalitaiteen Kilta ry | PL 311 | 00101 HELSINKI | mitalikilta@gmail.com

MITALITAITEEN VUOSIKIRJA 2015

ÅRSBOK FÖR MEDALJKONST /// THE YEARBOOK OF MEDALLIC ART

JULKAISIJA / UTGIVARE

Suomen Mitalitaiteen Kilta – Gillet för Medaljkonst i Finland ry
PL / Pb 311
00101 Helsinki / Helsingfors
sähköposti: mitalikilta@gmail.com
internetissä: www.mitalitaide.fi

TOIMITUSKUNTA / REDAKTIONSKOMMITÉ

Outi Järvinen, Tapio Suominen, Hanna Talasmäki

TOIMITTAJA / REDAKTÖR

Hanna Talasmäki
Suomen Mitalitaiteen Kilta
PL 311
00101 Helsinki
puh. 040 9664 220
sähköposti: mitalikilta@gmail.com

AUTHORS / ARTIKELFÖRFATTARE

Outi Järvinen, Curator, MA, Helsinki / antikvarie, fil.mag., Helsingfors
Erkki Kannosto, sculptor, Helsinki / skulptör, Helsingfors
Marja-Liisa Linder, Curator, Ph.D., Tampere / curator, fil.dr., Tammerfors
Jan Pelsdonk, Curator of the Numismatic Cabinet of Teylers Museum, Haarlem, The Netherlands / intendent, Teylers Museum, Haarlem, Nederländerna
Gunnel Sievers, Ph.D., Helsinki / fil.dr., Helsingfors
Tapio Suominen, Chief Curator, Lic.Phil., Tampere / samlingschef, fil.lic., Tammerfors
Hanna Talasmäki, researcher, MA , Helsinki/ forskare, fil.mag, Helsingfors
Nora Tapper, Sculptor, Helsinki / skulptör, Helsingfors
Ilkka Voionmaa, MA, Helsinki / fil.mag., Helsingfors

GRAAFINEN SUUNNITTELU / GRAFISK DESIGNER

Mako Niemelä

KIRJAPAINO / BOKTRYCKERI

Eräsalon kirjapaino Oy
Tampere 2016

KANSI / OMSLAG

Kuva: Marika Kokkinen-Eurén

Jari Kuuluvainen: *Rakkaus pysyvään, pysyvä rakkaus*
Suomen Mitalitaiteen Killan vuosimitali 2015
Årsmedalj för Gillet för Medaljkonst i Finland 2015
(valettu, pronssi)

ISSN: 1795-3154

Painos: 300 kpl
Paperi: Scandia 2000 White 150 g/m^2
Kannet: Invercote G 260 g/m^2
Kirjaintyypit: Industry ja Chaparral Pro